

2023

Lietuvos socialinės raidos
stebėsenos, reprezentatyvių
gyventojų apklausų būdu,
funkcijų peržiūra

2022–2023 m. laikotarpiu LR Vyriausybės kanceliarijos užsakymu STRATA įgyvendina kelių etapų tyrimą, kurio objektas yra įrankių ir duomenų patikimai Lietuvos socialinės būklės stebėsenos sistemai sukūrimas. Pirmuoju tyrimo įgyvendinimo etapu paraleliai buvo atliekami dvejopo pobūdžio darbai: (1) atlikta esamos Lietuvos socialinės raidos stebėsenos sistemos peržiūra (funkcijų peržiūra) bei (2) sukurta tyrimo, leidžiančio stebėti visuomenės socialinę būklę ir jos raidą, metodologija (parengtas pirminis Lietuvos ilgalaikio socialinio tyrimo klausimynas bei tyrimo atlikimo galimybių studija ir įgyvendinimo pasiūlymas). Šioje ataskaitoje pateikiami I etapo pirmosios dalies – Lietuvos socialinės raidos stebėsenos funkcijų peržiūros – rezultatai. Ataskaitoje nagrinėjama Lietuvos socialinės raidos stebėsenos teisinė aplinka bei stebėsenos funkcijos įgyvendinimo ypatumai. Funkcijų peržiūros objektas orientuotas į Lietuvos visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėseną, grįstą reprezentatyviomis šalies gyventojų apklausomis. Apibendrinus visuomenės socialinės būklės stebėsenos funkcijos peržiūros rezultatus aptariamos trys šios funkcijos įgyvendinimo alternatyvos kokybės ir efektyvumo užtikrinimo atžvilgiu. Taip pat šioje ataskaitoje pateikiamos rekomendacijos dėl: (1) strateginės reikšmės rodiklių integravimo į dalinai centralizuotą visuomenės socialinės būklės ir jos raidos stebėsenos sistemą; (2) NPP rodiklių bei suformuotos (3) rekomendacijos ir (3) techninės gairės valstybės institucijoms planuojančioms įgyvendinti ar užsakyti visuomenės nuomonės tyrimus. Ši ataskaita yra skirta visiems strateginio valdymo sistemos dalyviams, kurie planavimo dokumentuose numatyti tikslų, uždavinių ar viešųjų intervencijų poveikiui stebėti pasitelkia arba planuoja pasitelkti rodiklius grįstus reprezentatyviomis visuomenės nuomonės apklausomis.

Tyrimo savininkė:

Indrė Pusevaitė

Tyrimą atliko:

Gintarė Januševskaitė, Agnė Egertė, dr. Ainė Ramonaitė, dr. Rūta Žiliukaitė, dr. Vaidas Morkevičius, dr. Vaida Jankauskaitė, dr. Adelė Vaiginytė

Dėkojame:

Visiems valstybės institucijų atstovams ir atstovėms skyrusiems laiko surinkti ir pateikti informaciją apie 2017–2022 m. įgyvendintas, planuojamas įgyvendinti Lietuvos gyventojų apklausas. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Kultūros ministerijos ir Lietuvos kultūros tarybos, Krašto apsaugos ministerijos, Užsienio reikalų ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos atstovams ir atstovėms dėkojame už dalyvavimą pokalbiuose apie jų užsakomas šalies gyventojų apklausas, NPP rodiklius, suteiktą grįžtamąjį ryšį dėl siūlomų klausimų ir rodiklių formuluočių.

Informacija tyrimo citavimui:

STRATA (2023). Lietuvos socialinės raidos stebėsenos, reprezentatyvių gyventojų apklausų būdu, funkcijų peržiūra. Vyriausybės strateginės analizės centras.

Parengta vykdant projektą „Įrodymais grįsto valdymo kompetencijų centro įkūrimas“ (Nr.10.1.1-ESFA-V-912-01-0025)

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti info@strata.gov.lt

Turinys

Santrumpos ir paaiškinimai	4
Rekomendacijos ir siūlymai	5
Įvadas	7
1. Lietuvos socialinės raidos stebėsenos teisinė aplinka	9
2. Socialinės raidos stebėsenos, reprezentatyvių gyventojų apklausų būdu, funkcijos įgyvendinimas	16
3. Funkcijų peržiūros rezultatai	28
4. Visuomenės socialinės raidos stebėjimo reprezentatyvių gyventojų apklausų būdu sistemos alternatyvos ir jų vertinimas	30
Priedai	35
1 priedas. Funkcijų peržiūros metodika	35
2 priedas. Teisinės aplinkos ir strateginių dokumentų apžvalgos priedai	40
3 priedas. Oficialiosios statistikos programoje vykdytų tyrimų apie šalies gyventojus inventorių	51
4 priedas. Kartotinių ar longitudinalinių mokslinių tyrimų apie šalies gyventojus sąrašas	52
5 priedas. Valstybės institucijų užsakytų ar įgyvendintų apklausų inventorių	52
6 priedas. Pastabos ir rekomendacijos 2021–2030 NPP tikslo ir uždavinio lygmens rodikliams, grįžtiems šalies gyventojų apklausomis	54
7 priedas. Rekomendacijos valstybės institucijoms užsakančioms reprezentatyvias šalies gyventojų apklausas	61
8 priedas. Techninės specifikacijos, užsakant apklausas viešųjų pirkimų būdu, rengimo gairės	65

Santrumpos ir paaiškinimai

CVP IS – Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

ES – Europos Sąjunga

LiDA – Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų duomenų archyvas

Lietuva 2030 – Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“

LIST – Lietuvos ilgalaikis socialinis tyrimas

LR – Lietuvos Respublika

MSJ – LR Mokslo ir studijų įstatymas

NPP – Nacionalinis pažangos planas

OSP – Oficialiosios statistikos programa

OSVDVJ – LR Oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdymo įstatymas

p. – punktas

PP – plėtros programa

str. – straipsnis

SVJ – Strateginio valdymo įstatymas

SVP – Strateginis veiklos planas

VDVP – Valstybės duomenų valdymo programa

VPNJP – Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas

Valstybės institucijų pavadinimų trumpiniai:

AM – LR Aplinkos ministerija

KM – LR Kultūros ministerija

KAM – LR Krašto apsaugos ministerija

LKT – Lietuvos kultūros taryba

LRV – LR Vyriausybė

LRVK – LR Vyriausybės kanceliarija

SADM – LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

STRATA – Vyriausybės strateginės analizės centras

VDA – Valstybės duomenų agentūra (iki 2022-12-31 Lietuvos statistikos departamentas (LSD))

VRM – LR Vidaus reikalų ministerija

URM – LR Užsienio reikalų ministerija

Strateginio valdymo dalyvis – Pagal 2020 m. birželio 25 d. LR Seimo patvirtinto Strateginio valdymo įstatymo (Nr. XIII-3096), 3 str. strateginio valdymo sistemos dalyviais yra laikomi „subjektai, dalyvaujantys strateginio valdymo procesuose“.

Lietuvos visuomenės socialinės būklės (raidų) stebėseną – sistemingai ir tikslingai atliekamas Lietuvos visuomenės socialinės būklės (raidų) per tam tikrus rodiklius stebėjimas, analizė ir vertinimas.

Lietuvos visuomenės socialinės būklės (raidų) stebėsenos funkcija – strateginio valdymo sistemos dalyvių atliekamos veiklos, kuriomis siekiama tikslingai organizuoti Lietuvos visuomenės socialinės būklės (raidų) stebėseną, analizę ir (ar) vertinimą.

Rekomendacijos ir siūlymai

Strateginis pasiūlymas ir rekomendacijos suformuoti remiantis atliktos funkcijų peržiūros rezultatais.

Rekomendacija / Strateginis siūlymas	Veiksmas	Atsakinga(-os) institucija(-os)
<p>Strateginis siūlymas. Siekiant kokybiškos ir efektyvios visuomenės socialinės raidos stebėsenos sistemos, rekomenduojama dalį strateginio lygmens rodiklių integruoti į vieningą sistemą</p>	<p>Siekiant sumažinti strateginės reikšmės rodiklių, grįstų reprezentatyviomis šalies gyventojų apklausomis, fragmentaciją, kokybės užtikrinimo sistemos nebuvimą, siūloma standartizuoti ir iš dalies centralizuoti strateginės reikšmės (valstybės pažangos strategijos, NPP ir kt.) rodiklių stebėseną:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) šiuo metu metodologinio pagrindo ir kokybės užtikrinimo mechanizmo neturinčių rodiklių stebėseną perkeltant (esant poreikiui ir pakoreguojant) į Lietuvos ilgalaikį socialinį tyrimą (LIST); 2) savarankiškam įgyvendinimui paliekant metodologinį pagrindimą ir kokybės užtikrinimo mechanizmus turinčias apklausas, kuriomis yra šiuo metu stebimi kai kurie strateginės reikšmės rodikliai; 3) ateityje rengiamuose planavimo dokumentuose nusprendus naudoti visuomenės apklausomis grįstus rodiklius, pirmiausia įvertinti esamą LIST teminę aprėptį ir įvertinti, ar pakanka šiame tyrime esamų rodiklių, ar reikalingi papildomi rodikliai gali būti įtraukiami į LIST ir tik po įvertinimo nuspręsti, ar vis tik yra reikalingi atskiri visuomenės socialinės raidos aspektus leidžiantys stebėti tyrimai. 	<p>LRVK, STRATA, VDA</p>
<p>Rekomendacija. Siekiant tikslingai stebėti visuomenės pokyčius ir įvertinti NPP iškeltų tikslų ar uždavinių poveikį, rekomenduojama peržiūrėti tam tikrus visuomenės apklausomis grįstus NPP rodiklius</p>	<p>Rekomenduojama pakoreguoti, patikslinti arba atsakyti kai kurių NPP rodiklių. Rekomendacijos pateikiamos 6 priede esančioje 11 lentelėje.</p>	<p>LRVK, LR Krašto apsaugos ministerija, LR Kultūros ministerija, LR Užsienio reikalų ministerija</p>
<p>Rekomendacija. Siekiant užtikrinti stebimų rodiklių ir kitų strateginio valdymo sistemos dalyviams aktualių aspektų kokybišką stebėseną reprezentatyvių šalies gyventojų apklausų būdu, rekomenduojama</p>	<p>Siūloma vadovautis parengtomis rekomendacijomis, leidžiančiomis strateginio valdymo sistemos dalyviams įsivertinti, kada verta daryti visuomenės apklausas, suprasti apklausų reprezentatyvumą nusakančius kriterijus, įvertinti apklausos būdų tinkamumą ar suformuoti patikimus ir validžius klausimus aktualiems visuomenės socialinės raidos</p>	<p>LRVK ir STRATA – už rekomendacijų sklaidą ir integravimą praktikoje įtraukiant kitus suinteresuotus strateginio valdymo sistemos dalyvius</p>

Rekomendacija / Strateginis siūlymas	Veiksmas	Atsakinga(-os) institucija(-os)
<p>vadovautis pateiktomis rekomendacijomis dėl reprezentatyvių šalių gyventojų apklausų užsakymo ir klausimų formulavimo</p>	<p>aspektams stebėti. Rekomendacijos pateikiamos 7 priede.</p>	
<p>Rekomendacija. Siekiant efektyviai viešųjų pirkimų būdu įgyvendinamos strateginės reikšmės rodiklių ir kitų strateginio valdymo sistemos dalyviams aktualių aspektų stebėsenos, rekomenduojama vadovautis pateiktomis gairėmis dėl apklausų techninių specifikacijų rengimo</p>	<p>Rekomenduojama vadovautis parengtomis gairėmis, kurios leis strateginio valdymo sistemos dalyviams užsakyti kokybiškesnes reprezentatyvių apklausų paslaugas viešojo pirkimo būdu, įskaitant ir galimybę patiems įvertinti paslaugų tiekėjų pateiktus rezultatus. Tokiu būdu apklausos būtų vykdomos efektyviai, remiantis ne tik mažiausios kainos kriterijumi, bet ir atsižvelgiant į kokybinius aspektus.</p> <p>Rekomendacijos pateikiamos 8 priede.</p>	<p>LRVK ir STRATA – už rekomendacijų sklaidą ir integravimą praktikoje įtraukiant kitus suinteresuotus strateginio valdymo sistemos dalyvius</p>

Įvadas

Visuomenės nuomonės apklausos aktualios dėl savo suteikiamos galimybės suprasti šalies gyventojų nuomonę, nuostatas bei leidžiančios šalies gyventojams suteikti tam tikrą grįžtamąjį ryšį valstybės institucijoms apie jų vykdomas veiklas, taikomas viešosios politikos intervencijas. Lietuvos mokslininkų iniciatyva šalis dalyvauja tarptautinėse tyrimų infrastruktūrose, kuriose vykdomos piliečių apklausos (pvz., Europos socialinis tyrimas¹, Europos vertybių tyrimas²). Taip pat šalyje yra vykdomos kitos tarptautinės iniciatyvos (pvz., Eurobarometro³, EBPO⁴ inicijuojamos apklausos ir pan.). Tarptautiniai tyrimai užtikrina šalies rezultatų palyginamumą su kitomis valstybėmis, tačiau taip pat pastebima, kad naudojant tokio pobūdžio visuomenės socialinės būklės stebėsenai instrumentus, ne visada yra galimybės įtraukti ar adaptuoti specifines Lietuvos visuomenei aktualias temas; retai, kada tokių tyrių duomenys leidžia pamatuoti reikalingų valstybės institucijoms numatytų tikslų, uždavinių, misijų ar darbų (pvz., numatytų Nacionaliniame pažangos plane, LR Vyriausybės (toliau – LRV arba Vyriausybė) programoje ar kt.) įgyvendinimo stebėsenos funkcijoms atlikti. Be tarptautinių iniciatyvų, taip pat esama nacionalinio lygmens apklausų, kurios yra vykdomos mokslininkų iniciatyva (pvz., Pilietinės galios indeksas⁵), valstybės institucijų atstovų (pvz., Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimas⁶). Nesant tarptautinio ar nacionalinio lygmens tyrimų, leidžiančių vykdyti valstybės institucijų rengiamuose planavimo dokumentuose numatytų rodiklių, identifikuojančių esamą kontekstą, procesų įgyvendinimo ar rezultatų sėkmę bei poveikį, pasitelkiamos pačių strateginio valdymo sistemos dalyvių užsakomos visuomenės nuomonės apklausos. Matoma, kad užsakant jas, kyla kokybės užtikrinimo iššūkiai tiek formuojant klausimynus, tiek atliekant atranką, surenkant duomenis ir juos viešinant. Socialinių reiškinių stebėsenos įrankių fragmentacija sukelia sunkumų siekiant suprasti, kokie tyrimai ir duomenys jau yra renkami ir leidžia susidaryti vaizdą apie šiandieninę visuomenės socialinę būklę ar stebėti jos pokytį laike, o kokių duomenų dar trūksta.

2022–2023 m. laikotarpiu LR Vyriausybės kanceliarijos (toliau – LRVK) užsakymu STRATA įgyvendina kelių etapų tyrimą, kurio objektas yra įrankių ir duomenų patikimai Lietuvos socialinės būklės stebėsenos sistemai sukūrimas. Pirmuoju tyrimo įgyvendinimo etapu paraleliai buvo atliekami dvejopo pobūdžio darbai: (1) atlikta esamos Lietuvos socialinės raidos stebėsenos funkcijų peržiūra bei (2) sukurta tyrimo, leidžiančio stebėti visuomenės socialinę būklę ir jos raidą, metodologija (parengtas pirminis Lietuvos ilgalaikio socialinio tyrimo klausimynas bei tyrimo atlikimo galimybių studija ir jo įgyvendinimo pasiūlymas). Šioje ataskaitoje pateikiami I etapo pirmosios dalies – Lietuvos socialinės raidos stebėsenos funkcijų peržiūros – rezultatai.

- **Funkcijų peržiūros objektas:** Strateginio valdymo sistemos dalyvių atliekama Lietuvos visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos, grįsta reprezentatyviomis šalies gyventojų apklausomis.
- **Funkcijų peržiūros tikslas** – identifikuoti visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos problematiką bei pateikti pasiūlymus siekiant užtikrinti šios stebėsenos kokybę ir efektyvumą įgyvendinant ar užsakant reprezentatyvias gyventojų apklausas.

Strateginio lygmens visuomenės socialinės būklės stebėsenos funkciją atlieka ne viena valstybės institucija, todėl atliekama sisteminė funkcijų peržiūra. Ši sisteminė funkcijų peržiūra apima valstybės institucijų įgyvendinamos visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos **turinio** ir **proceso** analizę (žr. [1](#) ir [2](#) skyrius). Plačiau su tyrimo metodika galima susipažinti šios ataskaitos [1 priede](#). Apibendrinus visuomenės socialinės būklės stebėsenos funkcijos peržiūros rezultatus ([3 skyrius](#)), aptariamos trys šios funkcijos įgyvendinimo alternatyvos kokybės ir efektyvumo užtikrinimo atžvilgiu ([4 skyrius](#)). Taip pat šioje ataskaitoje pateikiamos rekomendacijos dėl apklausų

1 Prieiga internetu: <https://www.europeansocialsurvey.org/about/country/lithuania/>

2 Prieiga internetu (anglų klaba): <https://europeanvaluesstudy.eu/about-evs/>

3 Prieiga internetu: <https://europa.eu/eurobarometer/about/eurobarometer>

4 Pavyzdžiui, Tarptautinis suaugusiųjų kompetencijų tyrimas PIAAC. Prieiga internetu: <https://piaac.lt/>

5 Prieiga internetu: <http://www.civitas.lt/research/pilietines-galios-indeksas/>

6 Prieiga internetu: <https://www.kulturostyrimai.lt/visos-temos/kulturos-politika/gyventoju-dalyvavimas-kulturoje-ir-pasitenkinimas-kulturos-paslaugomis-2020/>

įgyvendinimo ir strateginis siūlymas dėl visuomenės socialinės būklės stebėsenos funkcijos įgyvendinimo pusiau centralizuotu būdu (žr. skyrelį [Rekomendacijos ir siūlymai](#)).

1. Lietuvos socialinės raidos stebėsenos teisinė aplinka

Skyriuje pateikiama teisinė informacija, pagrindžianti visuomenės socialinės raidos stebėsenos funkcijos (veiklos) reikalingumą. Pirmojoje skyriaus dalyje aptariama strateginio lygmens planavimo dokumentų sistema, sąsajos su visuomenės socialinės raidos stebėseną. Antrojoje skyriaus dalyje dėmesys sutelkiamas į visuomenės socialinės raidos stebėsenos organizavimo ir įgyvendinimo principų reglamentavimą.

1.1. Strateginio planavimo sistemoje programuojama visuomenės socialinės raidos stebėsenos funkcija

Šiame poskyryje aptariami teisės aktai ir strateginiai dokumentai, kurie reglamentuoja socialinės raidos stebėsenos funkciją valstybės institucijoms; apibrėžiami stebėsenos etapai ir stebėsenos rezultatų panaudojimo tikslai. Šios dalies tikslas padėti atsakyti į klausimus: Ar ši visuomenės socialinės raidos stebėsenos veikla tikrai reikalinga?; Ar funkcija atitinka strateginio valdymo įstatyme numatytas nuostatas, strateginio valdymo proceso dalyvių strateginius ir veiklos tikslus, Vyriausybės prioritetus?

Svarbiausias strateginio planavimo sistemą reglamentuojantis teisės aktas Valstybės lygiu yra **LR Strateginio valdymo įstatymas** (toliau – Įstatymas arba SVĮ), kuriame atskleidžiami socialinės raidos stebėsenos pagrindai. Šio įstatymo tikslas – sukurti ir plėtoti **į rezultatus orientuotą** strateginio valdymo sistemą, integruojant strateginio planavimo, regionų plėtros ir teritorijų planavimo procesus, siekiant **užtikrinti ilgalaikę ir darnią valstybės pažangą** ir veiksmingą valdžios sektoriaus finansų planavimą ir panaudojimą. Įstatyme daug dėmesio skiriama **įrodymais grįstam valdymui** (SVĮ 1 straipsnio (toliau – str.) 1 punktas (toliau – p.)). Remiantis SVĮ viešojo valdymo sprendimų priėmimas turi būti grindžiamas **pasiektų rezultatų stebėsenos duomenimis** ir sprendimų finansinio, administracinio, socialinio ir kito poveikio vertinimu (SVĮ 4 str. 3 p.). Šis principas yra vienas iš aštuonių strateginio valdymo sistemos principų. Pagal SVĮ, įgyvendindami **įrodymais grįsto valdymo principą**, strateginio valdymo sistemos dalyviai visuose strateginio valdymo procesuose turi naudoti nacionalinių ir tarptautinių šaltinių informaciją, kuri naudinga formuluojant išvadas ir atliekant vertinimus ir kuri pagrindžia, kad išvados, vertinimai ar sprendimai yra teisingi arba neteisingi.

Sprendimų dėl planavimo dokumentų rengimo priėmimo, aplinkos analizės, planavimo dokumentų rengimo, tvirtinimo, įgyvendinimo, **stebėsenos, vertinimo ir atsiskaitymo už pasiektus rezultatus tvarką**, strateginio valdymo sistemos dalyvių, dalyvaujančių priimančiam sprendimus dėl planavimo dokumentų rengimo, atliekant aplinkos analizę, rengiant, tvirtinant ir įgyvendinant planavimo dokumentus, atliekant stebėseną, vertinant rezultatus ir atsiskaitant už pasiektus rezultatus, teises ir pareigas **nustato šis įstatymas**, išskyrus šiame įstatyme nurodytas išimtis, **o detalizuoja Strateginio valdymo metodiką**, kuria strateginio valdymo sistemos dalyviai vadovaujasi tiek, kiek tai neprieštarauja kitiems strateginio valdymo sistemos dalyvių veiklą reglamentuojantiems įstatymams ir tiesiogiai taikomiems Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktams (SVĮ 13 str. 1 p.).

Strateginio valdymo metodikoje (toliau – Metodika) detalizuojama sprendimų dėl planavimo dokumentų, išskyrus SVĮ nurodytas išimtis, rengimo priėmimo, **aplinkos analizės**, tų planavimo dokumentų **rengimo**, tvirtinimo, keitimo, įgyvendinimo, **stebėsenos, vertinimo** ir atsiskaitymo už pasiektus rezultatus procesų organizavimo tvarka, nustatomi tų planavimo dokumentų struktūros ir turinio reikalavimai, reglamentuojamos strateginio valdymo sistemos dalyvių, dalyvaujančių sprendimų dėl tų planavimo dokumentų rengimo priėmimo, aplinkos analizės, tų planavimo dokumentų rengimo, tvirtinimo, keitimo, įgyvendinimo, stebėsenos, vertinimo ir atsiskaitymo už pasiektus rezultatus procesų valdymo veikloje, funkcijos, teises ir pareigos (Metodika 1 p.).

Metodikoje (216 p.) apibrėžiama pažangos ir tęstinės veiklų stebėseną, kurios tikslas:

„nuolat rinkti informaciją apie planavimo dokumentų įgyvendinimą pagal nustatytus stebėsenos rodiklius, analizuoti pasiektus rezultatus ir laiku priimti reikiamus sprendimus pažangos ir tęstinės veiklos efektyvumui užtikrinti, taip pat stebėti ir analizuoti kitą su veiklos rezultatais susijusią informaciją“.

Galima laikyti, kad Metodika apibrėžia visuomenės socialinės raidos stebėsenos etapus:

1. situacijos analizė (rengiant planavimo dokumentus atliekama aplinkos analizė);
2. vystymosi kryptį bei jų pasiekimo būdų, siektinų rezultatų nustatymas (rengiami planavimo dokumentai, skirti ilgalaikiai ir darniai valstybės pažangai ir jos įgyvendinimui suplanuoti);
3. strategijos įgyvendinimo stebėseną;
4. priemonių veiksmingumo vertinimas.

Įgyvendinant įrodymais grįsto valdymo bei darnumo ir integralumo, lyčių lygybės ir nediskriminavimo principus, rengiant planavimo dokumentus atliekama aplinkos analizė ir atsižvelgiama į atliktų kitų galiojančių planavimo dokumentų aplinkos analizių ir vertinimų išvadas (Metodika I skyrius, 3 p.). Įgyvendindami įrodymais grįsto valdymo principą, strateginio valdymo sistemos dalyviai visuose strateginio valdymo procesuose kaip pagrindą konkrečioms sprendimams rengti ir priimti naudoja duomenų ir informacijos analizės rezultatus (Metodika I skyrius, 4 p.).

Strateginis valdymas (pagal SVĮ 5 str. 2 p.) įgyvendinamas per 4 lygių dokumentus⁷:

- **valstybės strategijos** („dokumentai, kuriuose formuluojamas valstybės saugumui ir ilgalaikiai darniai valstybės pažangai užtikrinti reikalingos prielaidos, įvardijamos politinės gairės, nustatoma valstybės pažangos vizija ir vystymosi kryptys ar teritorijų naudojimo funkciniai prioritetai ir kiti elementai, kuriais sukuriama aplinka viešojo valdymo sprendimams priimti“);
- **strateginio lygmens planavimo dokumentus** („10 metų ir ilgesnės trukmės planavimo dokumentai, kuriuose nustatomi strateginiai tikslai, pažangos uždaviniai, taip pat kiti elementai, privalomi pagal Teritorijų planavimo įstatymą, Europos Sąjungos teisės aktus ir (arba) kitus tarptautinius įsipareigojimus“);
- **programavimo lygmens planavimo dokumentus** („4–10 metų trukmės planavimo dokumentai, kuriuose nustatomi strateginio lygmens planavimo dokumentų įgyvendinimo būdai ir sąlygos (nustatomos pažangos uždaviniams įgyvendinti skirtos pažangos priemonės, preliminarus pažangos lėšų poreikis ir kita). Programavimo lygmens planavimo dokumentai gali būti nacionaliniai, regionų arba savivaldybių“);
- **veiklos lygmens dokumentus** („planavimo dokumentai, kuriuose detalizuojamas programavimo lygmens planavimo dokumentuose nustatytų pažangos priemonių ir (arba) projektų įgyvendinimas, nurodomos tęstinės veiklos priemonės ir tam reikalingos lėšos“; apima strateginio valdymo dalyvių rengiamus strateginius veiklos⁸, veiksmų planavimo bei metinius veiklos planus).

SError! Reference source not found.ocialinės raidos stebėseną ir jos svarbą įtvirtinta ne viename planavimo dokumente (žr. 1 lentelė). Toliau detaliau aptariami trijų lygių konkretaus tipo dokumentai: **Valstybės pažangos strategija**⁹ (I lygmuo), kurios įgyvendinimą į atskirus laikotarpius išskaido kas dešimtmetį rengiami **Nacionaliniai pažangos planai** (II lygmuo) bei **Vyriausybės programą**, kurios įgyvendinimui rengiamas **Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas** (III lygmuo). Šie dokumentai pasirinkti dėl jiems būdingo horizontalumo (apima visų ministerijų veiklos sritis). Pagrindinėje ataskaitos dalyje neapartų planavimo dokumentų apibūdinimai pateikti 2 priedo 7 lentelėje.

⁷ Išsamus strateginio valdymo dokumentų sistemos (įskaitant tarpusavio sąsajas, galiojimo trukmę) vizualus pristatymas pateiktas LRV tinklalapyje: prieiga internetu: [https://lrv.lt/uploads/main/documents/images/Paveiksli%C4%97lis6\(5\).jpg](https://lrv.lt/uploads/main/documents/images/Paveiksli%C4%97lis6(5).jpg)

⁸ Juose taip pat institucijos nusimato poveikio, rezultato, produkto ir (arba) veiklos efektyvumo rodiklius.

⁹ Nors Nacionalinio saugumo strategijoje išskiriami aspektai susiję su šalies gyventojų socialiniais klausimais, vis tik strategijoje nėra aiškiai išskirtų stebėsenos rodiklių, dėl to ji nėra aptariama; LR teritorijos bendrojo plano koncepcija neapžvelgiama, nes joje rodikliai tik rekomendacinio pobūdžio.

1 lentelė. Socialinės raidos stebėseną reglamentuojantys teisės aktai ir planavimo dokumentai

STRATEGINIO VALDYMO ĮSTATYMAS (socialinės raidos stebėsenos pagrindai)	VALSTYBĖS STRATEGIJOS (vizija ir kryptys)						METODIKA	
	<i>Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“</i>		<i>Nacionalinio saugumo strategija</i>		<i>LR teritorijos bendrojo plano koncepcija</i>			
	STRATEGINIO LYGMENS PLANAVIMO DOKUMENTAI (strateginiai tikslai ir pažangos uždaviniai 10 metų)							
	<i>Nacionalinė Energetinės nepriklausomybės strategija</i>	<i>Nacionalinė aplinkos apsaugos strategija</i>	<i>Nacionalinė darbotvarkė „Lietuvos Respublikos piliečių rengimo pilietiniam pasipriešinimui strategija“</i>	<i>Nacionalinė darbotvarkė korupcijos prevencijos klausimais 2022–2033 m.</i>	<i>Nacionalinė darbotvarkė narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir su narkotikais susijusios žalos klausimais iki 2023 m.</i>	<i>2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas</i>		<i>LR teritorijos bendrasis planas¹⁰</i>
	PROGRAMAVIMO LYGMENS PLANAVIMO DOKUMENTAI (nurodomos sprendžiamos problemos, nustatomos strateginių tikslų ir pažangos uždavinių įgyvendinimo priemonės arba įgyvendinimo sąlygos; plėtros planuose nurodomos priemonės ir projektai)							
	<i>Aštuonioliktosios LR Vyriausybės programa¹¹ ir Aštuonioliktosios LR Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas¹²</i>	<i>Nacionalinės plėtros programos¹³</i>	<i>Nacionalinių darbotvarkių planai:</i> - Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių planas ¹⁴ ; - Nacionalinis oro taršos mažinimo planas ¹⁵ ; - Piliečių rengimo pilietiniam pasipriešinimui strategijos įgyvendinimo planas; - Nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais 2022–2033 metams planas; - Nacionalinės darbotvarkės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir su narkotikais susijusios žalos klausimais iki 2035 m.					
	<i>Savivaldybių strateginiai plėtros planai</i>	<i>Regionų plėtros planai</i>	<i>Savivaldybių bendrieji planai</i>					
VEIKLOS LYGMENS PLANAVIMO DOKUMENTAI (detalizuojamas programavimo lygmens planavimo dokumentuose nustatytų pažangos priemonių ir (arba) projektų įgyvendinimas, nurodomos tęstinės veiklos priemonės ir tam reikalingos lėšos)								

Parengė – STRATA

Valstybės pažangos strategija (toliau – Strategija) – tai valstybės vizija ir raidos prioritetai bei jų įgyvendinimo kryptys iki 2030 metų (Strategija I skyrius 1.2. p.). Šia Strategija „siekiama paskatinti esminius visuomenės pokyčius ir sudaryti sąlygas formuoti kūrybingai, atsakingai ir atvirai asmenybei. Tokios asmenybės skatins pažangos procesus ir lems teigiamus pokyčius visose visuomenės gyvenimo srityse“ (Strategija 3 skyrius 3.3. p.). Viena iš trijų esminių pažangos sričių yra **visuomenė**, kurioje siekiama atskleisti pažangos vertybes: „Sumani visuomenė – laiminga visuomenė, kurioje siekiama didesnio asmeninio ir ekonominio saugumo ir veiklumo, tolygesnio pajamų pasiskirstymo, švarios aplinkos, užtikrinama socialinė ir politinė įtrauktis, sudaromos plačios galimybės mokytis ir tobulinti savo gebėjimus, siekti geros žmonių sveikatos“ (Strategija 4 skyrius 4.4. punktas). Sekančios sritys yra ekonomika ir valdymas. Būtina pažymėti, kad Strategijos įgyvendinimo sėkmė vertinama stebint pažangos rodiklius (laukiami rezultatai, poveikio rodikliai), kurie tiesiogiai nurodo pagrindinius siekiamus rezultatus, pokyčius iki 2030 metų. Remiantis šiais rodikliais parodoma nauda, kurią, pasiekus tam tikrą tikslą, gauna ne tik tiesioginiai programos naudotojai, bet ir visuomenė.

10 LR teritorijos bendrojo plano paskirtis – nustatyti LR teritorijos erdvinio vystymo įgyvendinimo gaires, valstybės teritorijos erdvinę struktūrą, valstybės teritorijos naudojimo privalomas nuostatas ir kitus susijusius sprendinius siekiant darnaus teritorijų vystymo. Galiojančios 2021-09-29 redakcijos nuoroda: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/563c5570267011ecad73e69048767e8c>

11 Galiojančios 2020-12-11 redakcijos nuoroda: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/973c87403bc311eb8c97e01ffe050e1c>

12 Galiojančios 2021-03-10 redakcijos nuoroda: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d698ded086fe11eb9fecb5ecd3bd711c>

13 Su Nacionalinėmis plėtros programomis galima susipažinti: <https://lrv.lt/lt/aktuali-informacija/strateginis-valdymas-1/strateginis-valdymas/nacionalines-pletros-programos>

14 Galiojančios 2022-04-02 redakcijos nuoroda: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/e8eff913fc5911e89b04a534c5aaf5ce/asr>

15 Galiojančios 2022-08-15 redakcijos nuoroda: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/410f6e3067f511e9917e8e4938a80ccb/asr>

Pagrindinis (skėtinis) strateginio lygmens planavimo dokumentas yra **Nacionalinis pažangos planas** (toliau – Planas arba NPP). NPP yra 10 metų trukmės planavimo dokumentas, kuris rengiamas siekiant užtikrinti ilgalaikę šalies ekonominę ir socialinę pažangą. Nacionalinis pažangos planas nustato, kokių ilgalaikių pokyčių siekiama visose viešosios politikos srityse, suplanuojami strateginiai tikslai ir uždaviniai. Plane atskirai išskirti bendrąją šalies demografinę, socialinę, ekonominę raidą matuojantys **stebėsenos rodikliai. 2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas** siekiant nustatyti pagrindinius ateinantį dešimtmetį valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos ir saugumo srityse.

NPP esminis tikslas: „*sveikas ir laimingas žmogus, galintis veikti ir kurti, dirbti kokybišką darbą, gaunantis orias pajamas, gyvenantis darnioje bendruomenėje, įkvepiančioje ir palaikančioje, saugioje, sveikoje ir švarioje aplinkoje, ugdančioje pagarbą, atvirumą ir pasitikėjimą, vertybiniu pagrindu formuojamą valstybės politiką*“.

Plano strateginius tikslus ir pažangos uždavinius papildo **horizontalieji principai**, kuriais siekiama nuosekliai ir kompleksiskai formuoti tam tikrą požiūrį ir elgesį, būtiną visiems strateginiams tikslams ir pažangos uždaviniams įgyvendinti. Kiekvienam horizontaliajam principui įgyvendinti taip pat suplanuoti konkretūs siektini **agreguoto pobūdžio rodikliai (indeksai)**.

Vadovaujantis Įstatymu, Vyriausybės veiklos laikotarpiu, valstybės veiklos gairės yra numatomos rengiant **Vyriausybės programą**, kurios įgyvendinimui rengiamas **Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas** (toliau – VPNĮP). VPNĮP detalizuojama, kaip bus įgyvendinamos Vyriausybės programoje nustatytos valstybės veiklos gairės, nurodomi Vyriausybės veiklos prioritetai, prioritetinės nacionalinėse plėtros programose nustatytos pažangos priemonės ir (arba) pažangos priemonės įgyvendinantys projektai, o prireikus – kaip bus peržiūrimi ir keičiami NPP ir (arba) jo įgyvendinamieji planavimo dokumentai, siekiant suderinti šiuos dokumentus su Vyriausybės programa. Tyrimo įgyvendinimo metu galiojo Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 patvirtinta **Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa**, kurioje dėmesys yra skiriamas **diskusija ir žiniomis grįstiems sprendimams**. Siekdama tinkamų, aptartų ir pagrįstų sprendimų, Vyriausybė numato naudoti įvairias įrodymais grįsto valdymo priemones ir įsipareigoja didinti įrodymų paklausą. Taigi žinioms ir duomenims, gautiems stebėsenos, vertinimų ir tyrimų metu, skiriamas ypatingas dėmesys. Vyriausybės prioritetai formuojami kaip misijos, kurių dauguma jungia keleto ministerijų atsakomybės sritis. Šioje programoje taip pat yra brėžiami sėkmės rodikliai. VPNĮP Vyriausybės įsipareigojimais pateikti pagal Vyriausybės programoje nurodytas misijas (prioritetus) ir joje išvardytus projektus (toliau – darbai), išlaikant VPNĮP ir Vyriausybės programos darną. Misijų aprašymo pradžioje pateikti misijų įgyvendinimo sėkmės (poveikio) rodikliai, jų faktinės (paskutinės žinomos) ir planuojamos 2024 metų reikšmės ir už jų įgyvendinimą atsakingos institucijos. VPNĮP taip pat nurodyti visų VPNĮP veiksmų pradžios ir pabaigos terminai, atsakingos bei dalyvaujančios institucijos ir kt.

Taigi, visuomenės socialinės būklės stebėseną, formuojant politiką bei siekiant tirti visuomenėje vykstantiems reiškiniams ir procesams bei jų kitimo laike tendencijoms įvertinti, apibrėžta Strateginio valdymo įstatyme bei Strateginio valdymo metodikoje. Valstybės strategijose (I lygmuo) formuojama valstybės vizija ir kryptys bei valstybės teritorijos erdvinio vystymo kryptys ir naudojimo funkciniai prioritetai. Strateginio lygmens planavimo dokumentuose (II lygmuo) nustatyti ilgalaikės valstybės vystymosi kryptys (10 metų ar ilgesnio laikotarpio), strateginiai tikslai ir pažangos uždaviniai bei poveikio rodikliai. Strateginio lygmens planavimo dokumentuose nustatytais poveikio rodikliais (kiekybiškai ar kokybiškai reiškiamaiais dydžiais) matuojami esamos būklės pokyčiai, kurių siekiama įgyvendinant valstybės vystymosi kryptį, strateginį ir (arba) veiklos tikslą ir pažangą ir (arba) tęstinės veiklos uždavinį. Strateginių tikslų ir pažangos uždavinių įgyvendinimo priemonės nustatomos programavimo lygmens planavimo dokumentuose (III lygmuo), tokiuose kaip Vyriausybės programa, Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, Nacionalinių darbotvarkių planai, Regionų plėtros planai ir kiti.

Atsižvelgiant į tai, kad tyrimo įgyvendinimo metu yra rengiama nauja Valstybės pažangos strategija („Lietuva 2050“), taip pat į tai, kad Vyriausybės programa bei jos nuostatų įgyvendinimo planas yra trumpesnės nei 10 m. trukmės, toliau, nors ir bus apžvelgiami skirtingų lygmenų planavimo dokumentai, didžiausias dėmesys atliekant strateginių, su visuomenės socialinės būklės ar raidos stebėseną susijusių rodiklių turininę analizę, didesnis

dėmesys bus skiriamas šiuo metu galiojančiam ir ilgalaikę (10 m.) perspektyvą turinčiam strateginiam dokumentui – 2021–2030 metų NPP.

1.2. Visuomenės socialinės raidos stebėsenos vykdymo kokybės užtikrinimas

Šioje dalyje aptariami reguliaciniai visuomenės socialinės raidos stebėsenos įgyvendinimo kokybės užtikrinimo aspektai. Siekiama atsakyti į klausimą – ar teisės aktų lygiu yra (ir jei yra, tai kaip) užtikrinamas visuomenės socialinės raidos stebėsenos kokybiškas vykdymas?

Visuomenės socialinės būklės ar raidos stebėseną gali būti vykdoma stebint strateginiuose dokumentuose numatytų rodiklių pokyčius. Pagal SVĮ (3 str.) išskiriamos **keturios rodiklių kategorijos**:

- *produkto*: tokie rodikliai (kiekybinio pobūdžio) matuoja sukurtus produktus (kiekį, mastą ir pan.); yra naudojami projektų ir (arba) tęstinių veiklos priemonių kontekste;
- *rezultato*: rodikliai matuoja produktų naudą tikslinei grupei, institucijai, sektoriaus ar teritorijos plėtrai arba (ir) tokių produktų panaudojimo mastą ir (arba) kokybės pagerėjimą; yra naudojami pažangos ar tęstinės veiklos priemonių ar projektų stebėsenai;
- *veiklos efektyvumo*: rodikliai (kiekybinio pobūdžio), matuojantys konkrečių strateginio valdymo sistemos dalyvių atliekamų funkcijų efektyvumą; gali būti taikomi strateginiuose veiklos planuose (IV planavimo dokumentų lygmuo);
- *poveikio*: kiekybinio ir (arba) kokybinio pobūdžio rodikliai, kuriais matuojamas esamos būklės pokytis; taikomi valstybės vystymosi kryptčių, strateginių ir (arba) veiklos tikslų ir pažangos ir (arba) tęstinės veiklos uždavinių įgyvendinimo stebėsenai ir vertinimui (t. y., sietini su valstybės pažangos strategijomis, nacionalinėmis darbotvarkėmis, NPP, strateginiais veiklos planais).

Strateginio valdymo metodika įpareigoja Finansų ministrą patvirtinti strateginio valdymo sistemoje naudojamų pažangos ir tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių nustatymo ir skaičiavimo gaires. Šio tyrimo įgyvendinimo metu gairės dar nebuvo patvirtintos. Finansų ministerijos 2021 m. parengtame gairių *projekte*¹⁶, praplečiama SVĮ numatytų rodiklių samprata, apibrėžiamas stebėsenos rodiklio patikimumas, referuojantis į rodiklio šaltinį, duomenų rinkimo ir apdorojimo metodų aprašymą, duomenų kokybę:

„Stebėsenos rodiklis laikomas patikimu, kai jo reikšmei apskaičiuoti naudojami patikimi duomenų šaltiniai, kuriuose duomenys kiekvieną kartą renkami vadovaujantis tais pačiais duomenų rinkimo ir apdorojimo metodais, taikomos duomenų kokybės užtikrinimo procedūros, pateikiami aiškūs ir detalūs naudojamų duomenų rinkimo ir apdorojimo metodų aprašymai“.

Atsižvelgiant į tyrimo pasirinktą kryptį analizuoti strateginio lygmens visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos funkcijos įgyvendinimą per šalies gyventojų apklausas, kaip pagrindiniai rodiklių šaltiniai, atsižvelgiant į analizuotuose I–III strateginio lygmens dokumentuose praktiškai naudojamus rodiklių šaltinius, išskirtini: (1) oficialioji statistika (pvz., Eurostato, Valstybės duomenų agentūros (VDA, anksčiau Lietuvos statistikos departamento (LSD) duomenys)), (2) moksliniai tyrimai (pvz., Europos vertybių tyrimas) ir (ar) jais grįsti indeksai (pvz., Piliečių galios indeksas) bei (3) šalies gyventojų apklausos, užsakomos ar vykdomos už numatytus rodiklius atsakingų valstybės institucijų ar kitų šaltinių, pvz., Eurobarometro apklausos). Toliau bus apžvelgiamas teisinis reguliavimas šių trijų rodiklių šaltinių atžvilgiu.

¹⁶ Prieiga internetu: [https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAP/04cf7d20096011ecb4af84e751d2e0c9/80210a42122d11ecad9fbbf5f006237b/format/ISO_PDF/)

[seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAP/04cf7d20096011ecb4af84e751d2e0c9/80210a42122d11ecad9fbbf5f006237b/format/ISO_PDF/](https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAP/04cf7d20096011ecb4af84e751d2e0c9/80210a42122d11ecad9fbbf5f006237b/format/ISO_PDF/)

- **Oficialioji statistika ir kiti valstybės duomenys**

Valstybės duomenų¹⁷ valdymas, tvarkymas bei naudojimas yra apibrėžiamas **LR Oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdymo įstatymu (OSVDVJ)**. Šis įstatymas apima oficialiosios statistikos organizavimo tvarką ir principus, ją tvarkančių įstaigų teises, funkcijas, taip pat valstybės duomenų valdymo principus, statistinių duomenų, statistinės informacijos ir valstybės duomenų tvarkymą, pareigą saugoti statistinius duomenis, statistinę informaciją ir valstybės duomenis ir kt.

OSVDVJ apibrėžiamas dviejų visuomenės socialinės raidos stebėsenai reikšmingų programų – **Oficialiosios statistikos programos (OSP, arba OS programa)** ir **Valstybės duomenų valdymo programos (VDVP)** – įgyvendinimas. Abiejų programų įgyvendinimas grindžiamas ES teisės aktais, LR įstatymais, LRV nutarimais, ar kitų OSVDVJ numatytų subjektų potvarkiais, nutarimais ar sprendimais. Oficialioji statistika, pasitelkiant statistinius tyrimus atliekamus per OSP, yra skirta tenkinti visuomenės reikmes ir viešojo administravimo poreikius. Valstybės duomenys, pagal OSVDVJ 21 str. 1 dalį be kita ko, gali būti valdomi, tvarkomi ir naudojami: (1) siekiant atlikti valstybės ekonominės ir **socialinės raidos** bei finansinio stabilumo **stebėseną ir analizę**; (2) priimančiais duomenimis grindžiamus valstybės valdymo sprendimus, vykdančiais LRV nutarimus bei pavedimus; (3) analitinių ar strateginių procesų valdymo, ar kitų numatytų funkcijų vykdymui ir kt. Abi programos įgyvendinamos apibrėžtais aiškiais principais, kokybės kriterijais ir pan. Plačiau apie kiekvieną iš programų žr. 2 priedo 9 lentelėje. Duomenys, informacija susiję su abiejose programose numatytais tyrimais ar darbais telkiami **Valstybės duomenų valdymo informacinėje sistemoje (VDV IS)**. Remiantis VDV IS nuostatais¹⁸, šios sistemos tikslas –

„informacinių technologijų priemonėmis tvarkyti ir kaupti valstybės informacinių sistemų, registrų ir kitų šaltinių duomenis, teikti šių duomenų pagrindu parengtą informaciją atliekant valstybės ekonominės ir socialinės raidos stebėseną ir analizę bei užtikrinant efektyvius informacijos mainus; rinkti, kaupti ir apdoroti statistinių tyrimų duomenis bei rengti ir skleisti statistinę informaciją“.

Atkreiptinas dėmesys, kad OSVDVJ taikomas tik OSP ir VDVP programose įtrauktiems tyrimams ir darbams. Tai reiškia, jeigu strateginio valdymo dalyviai strateginio lygmens dokumentuose numato naudoti kitus rodiklių šaltinius apie visuomenės socialinę būklę ar raidą, nei OSP numatytus tyrimus ar VDV IS sistemoje esančius registrų ir informacinių sistemų duomenis (pvz., naudoti tarptautinius ar nacionalinius indeksus, mokslinių tyrimų (ar jų infrastruktūrų) rezultatus, visuomenės apklausas ar kt.), tuomet šis įstatymas nėra tokiems duomenų šaltiniams taikomas. Pastebėtina, kad pagal Strateginio valdymo metodiką, Valstybės duomenų agentūra, dalyvaudama NPP ar (ir) kitų planavimo dokumentų įgyvendinimo stebėsenos procese, taip pat gali konsultuoti kitus strateginio valdymo sistemos dalyvius rodiklių apskaičiavimo ar (ir) surinkimo galimybių klausimais (Metodikos 217.4 p.).

- **Moksliniai tyrimai ir indeksai**

Moksliniai tyrimai ar (ir) jų pagrindu parengti indeksai įprastai turi parengtas ir paviešintas metodikas, atitinkančias mokslinių tyrimų metodams būdingas metodologines nuostatas. Siekiant užtikrinti tokių tyrimų ar (ir) indeksų kokybę, skelbiamos publikacijos, kuriose tokie indeksai, tyrimai bei jų rezultatai yra recenzuojami kitų tyrėjų ar mokslininkų. Vis dažniau, vadovaujantis atvirojo mokslo principais yra skelbiami ne tik tyrimų rezultatai, bet ir atitinkamose platformose paviešinami tyrimuose naudotų duomenų masyvai – pirminiai duomenys (užtikrinant asmens duomenų apsaugą). Valstybės lygmeniu šio tipo visuomenės socialinės būklės stebėseną nėra reglamentuojama, nors bendrąja prasme mokslinių tyrimų įgyvendinimą šalyje reglamentuoja LR Mokslo ir studijų įstatymas (toliau – MSĮ), apibrėždamas: (1) mokslo ir jo (2) kokybės užtikrinimo principus:

- (1) Mokslas grindžiamas 10 principų (pagal MSĮ 3 str. 1 dalį): 1) kūrybos ir mokslinių tyrimų **laisvės**; 2) akademinės **etikos**; 3) lituanistikos prioriteto; 4) lygių galimybių; 5) mokslinių tyrimų **rezultatų viešumo**; 6) integracijos į valstybės ir visuomenės darnų vystymąsi; 7) **orientavimosi į tarptautinius kokybės**

¹⁷ Pirminių duomenų, administracinių duomenų kopijos, informacija, dokumentai ir (arba) jų kopijos ir kiti duomenys, išskyrus statistinius duomenis, kaupiami Valstybės duomenų valdymo informacinėje sistemoje (VDV IS).

¹⁸ Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2021-02-05 įsakymas (Nr. DJ-46) „Dėl Valstybės duomenų valdymo informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2b2a216167f211eb9954cfa9b9131808/cfBkWrLGIX>

standartus; 8) sąžiningos konkurencijos; 9) **intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo**; 10) dalyvavimo tarptautinėje ir Europos mokslinių tyrimų erdvėje;

- (2) mokslo ir studijų **institucijos** yra pačios **atsakingos už mokslo veiklos kokybę**, yra įpareigos **skelbti savo veiklos kokybės rodiklius, puoselėti kokybės kultūrą; diegti vidines kokybės užtikrinimo sistemas**; taip pat **kokybę užtikrinti remiantis Europos mokslinių tyrimų erdvės nuostatomis** (MSJ 46 str.).

- **Šalies gyventojų apklausos**

Valstybės institucijų lygmeniu visuomenės socialinės būklės stebėseną per **visuomenės nuomonės apklausas** nėra reglamentuota (išskyrus apklausas, kurios yra vykdomos kaip OSP dalis). Vienas iš požymių, indikuojančių, kad apklausas įgyvendinančios privačios įstaigos siekia užtikrinti užsakytų įgyvendinti apklausų kokybę, yra tarptautiniu mastu pripažintų standartų ar kodeksų (pvz., ICC/ESOMAR rinkos ir socialinių tyrimų kodeksas¹⁹) įtvirtintų nuostatų laikymasis. Apklausų, kurias įgyvendina pačios valstybės institucijos, įgyvendinimo standartų ar kokybės užtikrinimo mechanizmų, reglamentuotų teisės aktuose tyrimo vykdymo metu nebuvo nustatyta.

Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2022 m. gruodžio 20 d. Strateginio valdymo metodikos redakcijoje atsirado nuostatai, siekiantys įpareigoti strateginio valdymo sistemos dalyvius atsakingai naudoti ir deponuoti sprendimų priėmimo naudojamus įrodymus. Pagal Metodikos nuostatus **atsakomybė už įrodymų, kuriais remiamasi priimant sprendimus, teisingumą yra atsakingi patys strateginio valdymo sistemos dalyviai** (Metodikos 269 p.). Taip pat Metodika įpareigoja Finansų ministeriją pasiūlyti Kauno technologijos universitetui strateginio valdymo sistemos dalyvių pateiktus atliktų apklausų pirminius duomenis, naudojamus sprendimų priėmimui, kaupti šios institucijos koordinuojamame Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų duomenų archyve (toliau – LiDA), o **strateginio valdymo sistemos dalyviai įpareigojami LiDA pateikti „apklausos pirminių duomenų elektronines laikmenas**, kuriose integruoti pilni klausimų ir atsakymų variantų reikšmių pavadinimai, tyrimo klausimyną, korteles, kitus tyrimo instrumentus (jeigu buvo naudojami) ir lauko tyrimo atlikimo techninę ataskaitą“ (Metodikos 270 p.). Duomenų atvėrimą galima būtų laikyti kaip vieną iš žingsnių, prisidedančių prie apklausų kokybės užtikrinimo.

Tolesniuose skyriuose dėmesys bus skiriamas tik gyventojų apklausomis grįstai visuomenės socialinės raidos stebėsenai. Ši kryptis pasirinkta dėl to, kad didžiąją dalimi, jei tai nėra mokslinių tyrimų ar tarptautinių indeksų sudėtinė dalis, už tų apklausų užsakymą ir (ar) įgyvendinimą yra atsakingi patys strateginio valdymo sistemos dalyviai, tad jų atsakomybėje yra teisingų, kokybiškų duomenų gavimas ir tinkamas panaudojimas sprendimų priėmime.

---

19 Minimas kodeksas atsižvelgia į keletą svarbių tyrimų atskaitomybės užtikrinimo elementų: 1) atskaitomybė prieš duomenis teikiančius subjektus (įskaitant asmens duomenų apsaugą, antrinių duomenų panaudojimą, duomenų minimizavimą, taisykles įtraukiant jautrių asmenų grupių atstovus į tyrimus ir pan.); 2) atskaitomybė prieš klientus (užtikrinant tyrimų skaidrumą); 3) atskaitomybė prieš visuomenę skelbiant rezultatus (užtikrinant prieigą prie bazinės su tyrimu susijusios informacijos, leidžiančios įvertinti tyrime naudotų duomenų kokybę, daromų išvadų patikimumą, taip pat užtikrinant tinkamą kitų, su tyrimu susijusių duomenų, atskleidimą ir pan.); 4) atskaitomybė tyrėjo profesijai (užtikrinant profesinę, teisingą atsakomybę, vykdomų tyrimų atitiktį šiam kodui ir pan.) (ICC/ESOMAR, 2016).

2. Socialinės raidos stebėsenos, reprezentatyvių gyventojų apklausų būdu, funkcijos įgyvendinimas

Šio skyriaus tikslas atsakyti į klausimus: kas yra visuomenės socialinės raidos stebėsenos funkcijos vykdytojai; kas strateginiu lygmeniu apie šalies visuomenę yra stebima remiantis reprezentatyviomis šalies gyventojų apklausomis; kaip yra užtikrinama šios veiklos kokybė? Aptariant funkcijos įgyvendintojų atsakomybes skyriuje apžvelgiama Strateginio valdymo metodika. Stebėsenos turinys apima I-III lygmens planavimo dokumentuose, pasižyminčiuose horizontalia viešosios politikos aprėptimi, išskirtus visuomenės raidą ir (ar) viešosios politikos priemonių poveikį stebinčius rodiklius. Taip pat nagrinėjami tam tikri viešųjų pirkimų aspektai, aktualūs užsakomų apklausų visuomenės socialinės būklės stebėsenai atžvilgiu bei naudojamosi valstybės institucijų pateikta informacija apie 2017–2022 m. vykdytas šalies gyventojų apklausas ir kitais šaltiniais.

2.1. Institucijos, atliekančios visuomenės socialinės raidos stebėseną

Šioje dalyje aptariamos pagrindinės su visuomenės socialinės raidos stebėseną susijusios funkcijų kategorijos bei valstybinės institucijos, kurios dalyvauja socialinės raidos stebėsenos funkcijų įgyvendinime.

Vadovaujantis funkcijų peržiūros metodika (31.2.1 p.), funkcijos gali būti klasifikuojamos į 3 kategorijas: politikos formavimo, įgyvendinimo ir palaikančias (bendrąsias). Siekiant išnagrinėti socialinės raidos stebėsenos funkcijų įgyvendinimą, strateginio valdymo sistemoje įgyvendinamos sistemos dalyvių funkcijos pagal pobūdį šiame tyrime skirstomos į:

1. **Politikos formavimo funkcijos** – strateginio planavimo, vystymosi kryptių bei jų pasiekimo būdų, siektinų rezultatų nustatymo funkcijos (įskaitant ir stebėsenos rodiklių nustatymą) funkcijos;
2. **Įgyvendinimo funkcijos** – strateginio valdymo dalyvių veikla atliekant planavimo, organizavimo, koordinavimo, reguliavimo funkcijas (strateginių dokumentų įgyvendinimas);
3. **Priežiūros funkcijos** – aprūpinimo informacija, vertinimo ir kontrolės (priežiūros) funkcijos (ataskaitų rengimo organizavimas, strateginių dokumentų įgyvendinimo pažangos stebėseną, vertinimas).

Nors visuomenės socialinės raidos stebėsenos funkcija tiesiogiai sietina su priežiūros funkcijų kategorija, vis tik, ji yra aktuali ir politikos formavimo funkcijos įgyvendinimui. Pavyzdžiui, vienas iš Valstybės pažangos strategijos rengimo etapų, pagal SVĮ 14 str., yra ateities įžvalgų bei aplinkos analizės rengimas²⁰. Tai rodo, kad visuomenės socialinės būklės ar jos raidos stebėsenos metu gauta informacija ir jos analizė yra vienas iš svarbių elementų nustatant vystymosi kryptis bei siektinus rezultatus. Visuomenės socialinės raidos ar būklės, paremtos duomenų analize, stebėseną taip pat aktuali ir atliekant įgyvendinimo funkcijas – remiantis stebėsenos rezultatais, gali būti inicijuojami planavimo dokumentuose numatytų veiksmų ar pažangos kryptių pakeitimai. Pavyzdžiui, pagal Strateginio valdymo metodiką (II skyrius 24 p. ir 41 p.), I ir II lygmens strateginių dokumentų keitimas galimas **prireikus ir atsižvelgiant į metines strateginių dokumentų įgyvendinimo ataskaitas, tarpinius vertinimus**

---

²⁰ Pagal Strateginio valdymo metodiką (6 p.), strateginio valdymo sistemos dalyviai ateities įžvalgų rezultatus naudoja rengdami ir vertindami Valstybės pažangos strategiją, nacionalines darbotvarkes bei NPP. Remiantis Metodika, ateities įžvalgos apima „globalių tendencijų ir pokyčio veiksnių stebėseną bei analizę, jų keliamų iššūkių ir ateities galimybių nagrinėjimą, įskaitant galimas jų įtakos Lietuvai vertinimą, siekiant geriau pasirūpinti būsimiems pokyčiams ir įgyti naudingos informacijos strateginio valdymo ir sprendimų priėmimo reikmėms“.

rezultatus ir (arba) kitas aplinkybes (pvz., Valstybės pažangos strategijos ir NPP pakeitimai galimi remiasi tokiomis NPP ataskaitomis ir vertinimais).

Visuomenės socialinės būklės stebėsenos funkcijos įgyvendinime dalyvauja Vyriausybė, LRVK ar bet kuris strateginio valdymo sistemos dalyvis, STRATA (žr. 2 priedas. 8 lentelė). Analizuojamų I–III lygmens planavimo dokumentų **rengime**, kuriuose įtvirtinta socialinės raidos stebėsenos svarba, dalyvauja:

1. Vyriausybė su Seimu (koordinuoja Valstybės pažangos strategijos rengimą);
2. Vyriausybė (koordinuoja NPP rengimą);
3. Vyriausybės įgaliota institucija, dalyvaujant strateginio valdymo sistemos dalyviams²¹, konsultuodamasi su Lietuvos savivaldybių asociacija ir kitomis suinteresuotomis šalimis, Seimo komitetais ir komisijomis (rengia Valstybės pažangos strategiją);
4. Vyriausybės įgaliota institucija, dalyvaujant strateginio valdymo dalyviams²², konsultuodamasi su suinteresuotomis šalimis, Seimo komitetais ir komisijomis (rengia NPP);
5. LRVK (organizuoja ir koordinuoja VPNĮP rengimą) (žr. 2 priedas. 8 lentelė).

Analizuojamų I–III lygmens planavimo dokumentų **priežiūros** funkcijas vykdo **LRVK** (koordinuoja Valstybės pažangos strategijos stebėseną, koordinuoja NPP įgyvendinimo stebėseną, organizuoja Vyriausybės programos įgyvendinimo stebėseną bei ataskaitų rengimą, atlieka VPNĮP įgyvendinimo stebėseną ir vertinimą bei organizuoja VPNĮP ataskaitų rengimą), **Finansų ministerija** (FM) kartu su STRATA atlieka NPP įgyvendinimo stebėseną.

Visuomenės socialinės būklės stebėseną vykdoma remiantis objektyvia informacija – planavimo dokumentuose iškeltais stebėsenos rodikliais. Stebėseną yra vykdoma nuolat **renkant** informaciją pagal nustatytus stebėsenos rodiklius, **analizuojant** pasiektus rezultatus ir **laiku priimant** reikiamus sprendimus (Metodika V skyrius, 216 p.).

Vadovaujantis Metodikos V skyriaus 217 ir 2018 p. nagrinėjamų planavimo dokumentų stebėseną vykdo:

- **LRVK** (koordinuoja Valstybės pažangos strategijos, NPP, organizuoja VPNĮP stebėseną);
- **Už NPP horizontaliųjų principų įgyvendinimo koordinavimą**²³ **atsakingi strateginio valdymo sistemos dalyviai** (vykdo horizontaliųjų principų įgyvendinimo stebėseną);
- **VDA** (dalyvauja vykdant NPP ir (arba) kitų planavimo dokumentų įgyvendinimo stebėseną (renka duomenis apie poveikio rodiklių pasiekimą, konsultuoja kitus strateginio valdymo sistemos dalyvius dėl duomenų apie poveikio rodiklių pasiekimą apskaičiavimo ir (arba) kitų surinkimo galimybių).
- **STRATA** (dalyvauja vykdant NPP įgyvendinimo stebėseną (atlieka strateginių tikslų pasiekimo analizę));
- **Portfelio valdytojas**²⁴ (vykdo NPP įgyvendinti skirtų lėšų panaudojimo stebėseną, atlieka pažangos uždavinių pasiekimo analizę).
- **Strateginio valdymo sistemos dalyviai**, kurie planavimo dokumentuose nurodyti kaip atsakingi už numatytus rodiklius.

Pažangos ir tęstinės veiklos rezultatų stebėseną vykdoma Stebėsenos informacinėje sistemoje, į kurią už rodiklius atsakingi strateginio valdymo sistemos dalyviai suveda stebėsenos rezultatus.

Kaip jau buvo minėta ankstesniame skyriuje, 2022 m. pabaigoje patvirtinti Strateginio valdymo metodikos pakeitimai įtraukia nuostatą dėl įrodymų sisteminimo. Įrodymai, kuriais remiantis buvo rengiami planavimo dokumentai ir (arba) priimami sprendimai yra kaupiami ir saugomi duomenų bazėje „Analitinės informacijos biblioteka“ (toliau – AIB) (Metodika VI skyrius 262 p.). Už šių įrodymų tvarkymą ir AIB funkcionalumą atsako Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (Metodika VI skyrius 263 p.). Rekomendacijas dėl įrodymų pateikimo į AIB, jų saugojimo ir AIB saugomų įrodymų naudojimo procesų tobulinimą teikia STRATA (Metodika VI skyrius 265 p.). Atliktų apklausų (kiekybinių tyrimų) pirminiai duomenys, kaip jau buvo minėta, nuo 2023 m. turėtų būti archyvuojami LiDA, kurį administruoja Kauno technologijos universitetas (Metodika VI skyrius 270 p.).

21 nurodytiems šio Strateginio valdymo įstatymo 3 straipsnio 17 dalies 3, 4, 9, 10 ir 11 punktuose.

22 nurodytiems Strateginio valdymo įstatymo 3 straipsnio 17 dalies 1, 3 ir 9 punktuose

23 2021–2030 NPP horizontaliųjų principų koordinatoriai yra: Aplinkos ministerija (AM), koordinuojanti darnaus vystymosi horizontaliųjų principą; Ekonomikos ir inovacijų ministerija (EIM) – koordinuojanti inovatyvumo (kūrybingumo principą) bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM) koordinuojanti lygių galimybių visiems principą.

24 Pagal SVĮ 3 str. nacionalinių plėtros programų portfelio valdytojas yra Finansų ministerija.

Kitoje dalyje bus aptariamos šalies gyventojų apklausomis grįstos visuomenės socialinės būklės ar (ir) raidos stebėsenos sritys, kurios yra numatytos analizei parinktuose I–III lygmens planavimo dokumentuose.

2.2. Sritys, kuriose valstybės institucijos įgyvendina socialinės raidos stebėsenos apklausų būdu funkciją

Šioje dalyje aptariamas I–III lygmens planavimo dokumentų visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos turinys (kas strateginiu lygmeniu apie šalies visuomenę yra stebima remiantis reprezentatyviomis šalies gyventojų apklausomis). Aptariami dokumentai – valstybės pažangos strategija „Lietuva2030“, NPP, VPŪP. Kadangi šio tyrimo analizės objektas yra plačiosios visuomenės apklausa, kurios orientuojasi į visą populiaciją, o ne atskiras visuomenės grupes, apžvelgiant minėtus strateginius dokumentus, analizuoti tik tie gyventojų apklausomis grįsti rodikliai, kurie yra orientuoti į visuomenę bendrai. Rodikliai, kuomet yra apklausiami tik moksleiviai, gydytojai, specifinių viešųjų paslaugų gavėjai, negalią turintys asmenys ar kt. – neanalizuoti.

Trijų planavimo dokumentų analizė parodė, kad **bendrai šiuose dokumentuose visuomenės apklausomis yra grįsti 37²⁵ rodikliai:**

- Strategijoje „Lietuva 2030“ – 6 rodikliai (iš 31),
- 2021–2030 m. NPP – 29 (iš 269), iš kurių – 4 tikslo lygmens rodikliai, likę – uždavinio lygmens rodikliai,
- 2020–2024 m. VPŪP – 10 rodiklių (iš 52).

8 rodikliai yra persidengiantys, t.y. naudojami bent dviejuose planavimo dokumentuose: 6 iš jų naudojami 2021–2030 m. NPP ir 2020–2024 m. VPŪP, likusieji – 2021–2030 m. NPP ir valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“. 5 iš 37 rodiklių remiasi oficialiosios statistikos programos pagrindu vykdomomis apklausomis: Valstybės duomenų agentūros bei Eurostato duomenimis. Taip pat 5 rodikliai yra indeksai, arba jų sudedamosios dalys, vienas iš jų – Pilietinės galios indeksas – matuojamas tik Lietuvoje, likę 4 – tarptautiniai. **Beveik du trečdaliai analizuotų rodiklių remiasi ministerijų ar kitų strateginio valdymo sistemos dalyvių vykdomomis ar užsakomomis apklausomis** (žr. 2 priedas. 10 lentelė).

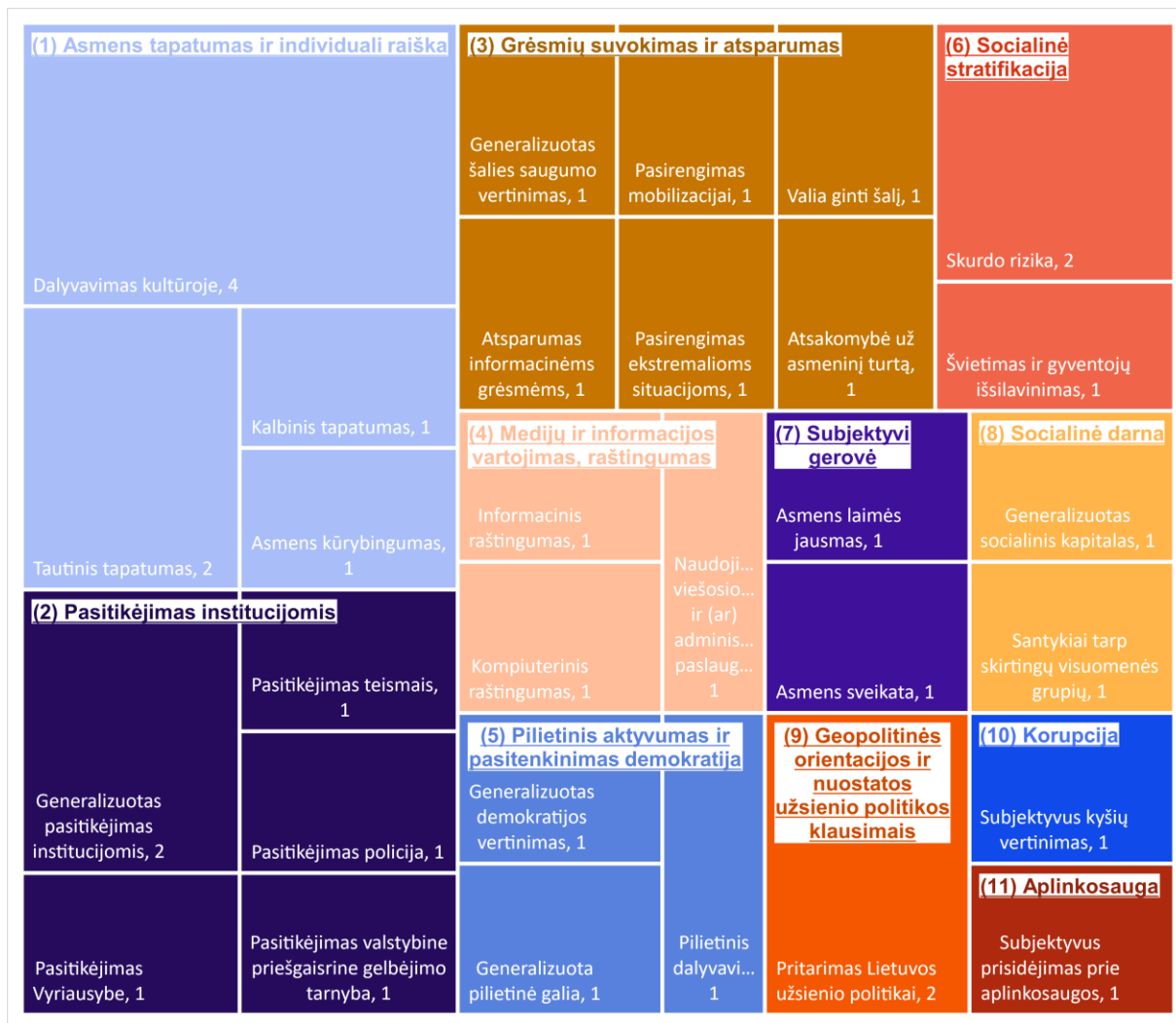
Analizuotų strateginių dokumentų rodiklius, grįstus gyventojų apklausomis, grupuojant tematiškai, galima išskirti **11 pagrindinių sričių, kuriose stebima visuomenės socialinė būklė bei jos pokytis** (žr. 1 pav.):

- Didesnė dalis (54 proc.) analizuotų rodiklių patenka į trijų sričių laukus: (1) *Asmens tapatumas ir individuali raiška* (8 rodikliai); (2) *Pasitikėjimas institucijomis* (6 rodikliai); (3) *Grėsmių suvokimas ir atsparumas* (6 rodikliai).
- Po tris rodiklius turi sritys: (4) *Medijų ir informacijos vartojimas, raštingumas*, (5) *Pilietinis aktyvumas ir pasitenkinimas demokratija* bei (6) *Socialinė stratifikacija*.
- (7) *Subjektyvios gerovės*, (8) *Socialinės darnos* bei (9) *Geopolitinės orientacijos ir nuostatų užsienio politikos klausimais* sritys apima po du rodiklius.
- Taip pat yra stebima po vieną rodiklį priskirtiną (10) *Korupcijos* ir (11) *Aplinkosaugos* sritims.

---

25 Pasikartojantis rodiklis daugiau nei viename dokumente, skaičiuotas kaip vienas; taip pat kaip vienas skaičiuotas rodiklis, išskaidytas į dvi skirtingas asmenų amžiaus grupes (Per paskutines 4 savaites besimokiusių asmenų dalis: 3.5.1. 25–34 metų; 3.5.2. 55–74 metų).

1 pav. Visuomenės apklausomis grįstų strateginių rodiklių pasiskirstymas pagal sritis ir temas*

* - Grafikas vaizduoja visuomenės socialinę raidą matuojančių rodiklių, grįstų gyventojų apklausomis, sritis bei toms sritims priskiriamas temas. Grafike pabrauktas baltame fone pavadinimas rodo sritį (pvz. „(1) Asmens tapatumas ir individuali raiška“), o kvadratėliai su pavadinimais – atitinkamai sričiai priskiriamas temas bei rodiklių, priskirtų atitinkamai temai, skaičių (pvz., analizuotuose strateginiuose dokumentuose buvo 4 dalyvavimo kultūroje temų indikuojantys rodikliai). N.B. jei rodiklis naudojamas daugiau nei viename analizuotame planavimo dokumente, jis vis tiek skaičiuotas kaip vienas.

Parengė – STRATA, pagal analizuotuose planavimo dokumentuose pateiktus rodiklių sąrašus

Analizuojamuose I–III lygmens planavimo dokumentuose naudojamų rodiklių tematinė aprėptis tiesiogiai siejasi su tuose dokumentuose numatytų konkrečių vizijų, misijų, tikslų ar uždavinių formuluotėmis. Stebimų strateginės reikšmės rodiklių, grįstų šalies gyventojų apklausomis, sritys ir tematikos nusako tik nedidelę dalį visos visuomenės socialinės būklės stebėsenos lauko. Reikia nepamiršti, kad dalis visuomenės socialinę būklę indikuojančių rodiklių yra grindžiami registru duomenimis, kuomet nėra būtinybės apklausti šalies gyventojus. Pavyzdžiui, OS programoje 2018–2022 m. 26 vykdyti tyrimai apie šalies gyventojus buvo pagrįsti tik registru duomenimis: buvo stebima gyventojų demografinė situacija, tarptautinė migracija, padėtis darbo rinkoje, sergamumas ir ligotumas, namų ūkių finansinis turtas ir įsipareigojimai ir pan²⁶. Tokie statistiniai duomenys indikuoja visuomenės socialinės, demografinės, ekonominės struktūros pokyčius, tačiau nėra galimybės tokiais duomenimis įvertinti gyventojų nuostatas, pasitikėjimą valstybės institucijomis ir pan. Todėl neatsiejami ir vieni svarbesnių visuomenės socialinės būklės stebėsenos duomenų šaltinių yra moksliniai tyrimai. Lietuva dalyvauja ne vienoje tarptautinio lygmens mokslinėje infrastruktūroje, kurios pagrindu vykdomos reguliarios visuomenės nuomonės apklausos (pvz., Europos socialinis tyrimas apima tokias temas kaip žiniasklaida ir socialinis

26 Remiamasi STRATA atlikta 2018–2022 m. Oficialiosios statistikos programoje vykdytų tyrimų apie šalies gyventojus analize. Plačiau žr. 3 priedą.

pasitikėjimas, politika, socialinė gerovė ir atskirtis, žmogiškosios vertybės ir pan.). Be to, šalies mokslininkų iniciatyva vykdomi tam tikri reguliarūs visuomenės nuostatų tyrimai (pvz., Lietuvos socialinių mokslų centro mokslininkų iniciatyva vykdomos kasmetinės reprezentatyvios apklausos apie šalies gyventojų nuostatas dėl Lietuvoje gyvenančių įvairių žmonių grupių (pvz., etninių ir religinių grupių atstovų) situacijos Lietuvoje). Tačiau analizuotuose I-III lygmens planavimo dokumentuose mokslinių tyrimų pagrindu vykdomų apklausų duomenys strateginio valdymo sistemos dalyvių yra retai panaudojami kaip visuomenės socialinę būklę atspindinčių rodiklių šaltiniai (pvz., tik Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ yra naudojami Europos vertybių tyrimo duomenys, o 2021–2030 m. NPP – Pilietinės galios indeksas). Visuminio vaizdo apie tai, kas jau yra stebima apie visuomenę ir kokių duomenų dar trūksta, trūkumas kelia fragmentacijos ar net dubliavimo riziką tais atvejais, kai patys strateginio valdymo sistemos dalyviai pasirenka inicijuoti aktualių rodiklių stebėseną viešųjų pirkimų būdu užsakomomis apklausomis. Ši problema atkartoja bendrai esamai Lietuvos viešojo valdymo sistemai būdingą bruožą, kur stokojama priėjimo prie įrodymais pagrįstų sprendimų priėmimui reikšingos informacijos ir duomenų, sistemingo jų kaupimo ar (ir) antrinio panaudojimo galimybių^{27,28}.

Toliau bus aptariami iššūkiai, susiję su šių ir kitų rodiklių stebėsenai vykdomomis šalies gyventojų apklausomis.

2.3. Proceso, atliekant visuomenės socialinės būklės stebėseną apklausų būdu, analizė

Šioje dalyje analizuojami su visuomenės socialinės raidos stebėsenos funkcijos vykdymo užsakant reprezentatyvias šalies gyventojų apklausas veiksmai ir procese kylantys iššūkiai. Proceso analizė šiame tyrime skaidoma tris pagrindines dalis: inicijavimas, vykdymas, viešinimas. Dėmesys kreipiamas tik į tas apklausas, kurias inicijuoja patys už rodiklių stebėseną atsakingi strateginio valdymo sistemos dalyviai. Rodikliai, kurie yra grįsti tarptautiniais ar nacionaliniais moksliniais tyrimais (pvz., kaip Europos vertybių tyrimo ar Pilietinės galios indekso)²⁹, oficialiosios statistikos programų tyrimais (VDA ar / ir Eurostato), ar tarptautiniais indeksais (pvz., Legatum instituto ar kt.) – į analizę neįtraukiami.

- **Rodiklių stebėsenai skirtų apklausų inicijavimas**

Šioje dalyje trumpai pristatomi strateginių rodiklių stebėsenai ir kitoms institucijų veikloms įgyvendinti reikalingų apklausų, indikuojančių visuomenės socialinę būklę ir raidą, inicijavimo praktikos ir iššūkiai.

Pokalbiai su ministerijų atstovais, antrinių šaltinių analizė leidžia indikuoti, kad planavimo dokumentuose numatytų vizijų, tikslų, misijų ar uždavinių pasiekimo ar poveikio rodiklių stebėsenai, gali būti naudojamos ne vienerius metus vykdomos apklausos, kurias užsako ar įgyvendina patys strateginio valdymo dalyviai. Pavyzdžiui:

- **VRM:** nuo 2006 m. įgyvendina du tyrimus – „Lietuvos gyventojų apklausa apie viešojo saugumo būklės ir teisėsaugos institucijų darbo vertinimą“ bei „Lietuvos gyventojų apklausa apie pasitikėjimą valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis“ – kuriais yra pagrįsti 8 NPP rodikliai ir 2 VPNIJP rodikliai.
- **URM:** nuo 2016 m. kasmet užsako visuomenės nuomonės apklausas užsienio politikos klausimais. Šios apklausos duomenimis yra grįsti po vieną rodiklį NPP ir VPNIJP.
- **KAM:** nuo 2011 m. kasmet užsako šalies gyventojų nuomonės aktualiais su krašto apsauga susijusiais klausimais tyrimus, kuriuose yra stebimi aktualūs rodikliai ir analizuojamuose strateginiuose dokumentuose 3 NPP ir 1 VPNIJP.

27 STRATA (2022). Viešosios politikos sprendimams priimti reikalingų įrodymų kūrimo, naudojimo ir deponavimo sistemos vertinimas. Vyriausybės strateginės analizės centras. Prieiga internetu: <https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2023/02/Viesosios-politikos-sprendimams-priimti-reikalingu-irodymu-kurimo-naudojimo-ir-deponavimo-sistemos-vertinimas.pdf>

28 Siekiant mažinti šią fragmentaciją apklausų srityje, STRATA įgyvendinant šią funkcijų peržiūrą, su valstybės institucijų pagalba surinko jų 2017–2022 m. užsakytų reprezentatyvių gyventojų apklausų, kartotinių ir ar longitudinalių mokslinių tyrimų bei Oficialiosios statistikos programos vykdytų tyrimų 2018–2022 m. sąrašus (žr. šios ataskaitos 3–5 priedus)

29 Reikėtų pastebėti, kad neretai atveju Lietuvoje vykdomos moksliniai tyrimais grįstos apklausos ne visuomet turi užtikrintą pastovų finansavimą. Pavyzdžiui, Pilietinės galios indeksas per visą įgyvendinimo laikotarpį buvo finansuotas skirtingų ministerijų ar finansinių mechanizmų lėšomis (Pilietinės visuomenės institutas, 2023). Vis tik ši problema šiame tyrime nebuvo analizuota ir esant poreikiui turėtų būti tiriama kituose tyrimuose, analizuojančiuose mokslinių tyrimų infrastruktūrą ar moksliniais tyrimais grįstą įrankių finansavimo ypatumus.

- **KM** ne vienerius metus užsako du tyrimus, kurių pagrindu yra stebimi NPP (8), VPNJP (2) rodikliai: „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ (nuo 2014 m., vykdomas kas 3 metus) bei „Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo lygio tyrimai“ (nuo 2017 m., vykdomas kas 4 metus). Be to Strategijoje „Lietuva 2030“ sumanios visuomenės vizijoje stebimas 1 rodiklis, kuris remiasi KM tyrimu.

Dalis šių tyrimų turi aiškų metodologinį pagrindą (pvz., inicijuojant KM tyrimus³⁰, pirmiausia buvo atliktos išsamios studijos tyrimų metodikai parengti). Aiškus metodologinis pagrindas šalies gyventojų apklausoms, kurios yra naudojamos planavimo dokumentuose stebimiems rodikliams pamatuoti, yra būtinas. Gerai suformuoti apklausų klausimai, kurie ir yra stebimų rodiklių pagrindas³¹, turi atitikti socialiniuose tyrimuose taikomus patikimumo ir validumo kriterijus.

Patikimumo kriterijus nurodo, kad priemonė, skirta matuoti stebimam socialiniam reiškiniui, yra tiksli ir pastovi (pvz., uždavus tą patį klausimą apie pasitikėjimą valstybės institucijomis panašias pažiūras turintys asmenys pateiks vienodus atsakymus). **Validumo kriterijus** nusako, kad klausimas yra tinkamas ir adekvatus norimam stebėti reiškiniui (t.y. suformuotu klausimu matuojama būtent tai, kas ir siekiama pamatuoti)³².

Vis tik yra atvejų, kai planavimo dokumentų stebėsenai naudojami rodikliai iš apklausų, kurios neturi iš anksto atliktų analitinių studijų. Tai gali būti apklausos, kurios skirtos suprasti visuomenės nuomonę kelete skirtingų temų aktualių institucijos veiklai (pvz., vienu metu siekiama įvertinti vykdomos politikos poveikį, suprasti visuomenės palaikymą narystei NATO ar ES bei suprasti visuomenės atsparumą dezinformacijai ir kt.). 2022 m. atlikta valstybės institucijų 2017–2022 m. užsakytų reprezentatyvių gyventojų apklausų inventorizacija parodė, kad neretai vienos apklausos rezultatai yra naudojami daugiau nei vieno planavimo dokumento įgyvendinimo stebėsenai (pvz.: ir NPP, ir Plėtros programų rodikliams ar jų pagrindimui, ir institucijų strateginiuose veiklos planuose numatytiems rodikliams stebėti), bei kitoms veikloms, kaip pavyzdžiui:

- siekiant sužinoti gyventojų nuomonę aktualiais su institucijos veikla susijusiais klausimais, įvertinti visuomenės pritarimą/nepitarimą institucijos veiklai ir priimamiems sprendimams;
- visuomenės informavimui, institucijos komunikacijos planavimui bei informacinių kampanijų rengimui, komunikacijos efektyvumo vertinimui;
- situacijos analizės atlikimui, veiklos monitoringui bei ilgalaikių tendencijų stebėsenai, politikos priemonių efektyvumo vertinimui ir siūlymų dėl jų tobulinimo teikimui;
- atitinkamos srities politikos formavimui, politikos priemonių ar intervencijų kūrimui;
- informacijos teikimui apie šalies situaciją tarptautiniams vertinimams ir t.t.

Skirtingų institucijos padalinių poreikis pamatuoti jiems aktualius klausimus viena apklausa sąlygoja tokių apklausų daugiasluoksniškumą, tačiau nebūtinai metodologinį tikslumą. PwC 2019 m. atliktos ministerijų darbuotojų į rezultatus orientuoto valdymo kompetencijų vertinimo apklausos rezultatai rodo, kad apie pusę apklausos dalyvių, vertinusių savo turimus įgūdžius strateginių veiklų kontekste, daugiausia iššūkių kelia vertinimo kriterijų [aut. pastaba: įskaitant rodiklius] pasirinkimas ir siektinų reikšmių nustatymas (įskaitant ir reikšmių apskaičiavimo būdo numatymą). Su šiuo iššūkiu sietinos problemos: ne visuomet yra lengva parinkti kompleksinių, o kartais ir ne visuomet tinkamai suformuluotų strateginių tikslų, pasiekimą ar jų poveikį galinčius

30 Pz., UAB Ekonominės konsultacijos ir tyrimai, UAB Spinter tyrimai. (2017). Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo lygio nustatymo tyrimas. Prieiga internetu: <https://www.kulturostyrimai.lt/metai/2017/ziniasklaidos-priemoniu-naudojimo-rastingumo-lygio-nustatymo-tyrimas/> arba UAB „Socialinės informacijos centras“ ir UAB „ESTEP Vilnius“. (2014). Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis. Prieiga internetu: <https://www.kulturostyrimai.lt/metai/2014/gyventoju-dalyvavimas-kulturoje-ir-pasitenkinimas-kulturos-paslaugomis-2014/>

31 Neretai atveju rodikliai būna grindžiami vieno apklausos klausimo pagrindu.

32 Išsamiau apie tyrimų patikimumo ir validumo kriterijus, bei patarimus, ko reikėtų vengti rengiant klausimynus, žr. Pakalniškienė, V. (2012). Tyrimo ir įvertinimo priemonių patikimumo ir validumo nustatymas. Metodinė priemonė. Prieiga internetu: https://www.vu.lt/site_files/LD/Tyrimo_ir_%C4%AFvertinimo_priemoni%C5%B3_patikimumo_ir_validumo_nustatymas.pdf bei Gaižauskaitė, I., ir Mikėnė, S. (2014). Socialinių tyrimų metodai: apklausa: vadovėlis. Mykolo Romerio universitetas. Prieiga internetu: <https://repository.mruni.eu/bitstream/ha/ndle/007/16910/9789955196426.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

pamatuoti rodiklius³³; taip pat dažniau yra kliaujamasi žinomais ir prieinamais duomenų šaltiniais, o naujų šaltinių inicijavimui trūksta vidinių resursų ar galėjimo susitarti su kompetentingomis institucijomis³⁴. Stokojant socialinių tyrimų įgūdžių, susijusių su apklausų įgyvendinimu (įskaitant ir apklausoje užduodamų klausimų formavimą), gali būti sudėtinga strateginio valdymo sistemos dalyviams patiems suformuoti anksčiau minėtus apklausoje taikomų klausimų kokybės kriterijus atitinkančius klausimus, kurie leistų kokybiškai įgyvendinti planavimo dokumentuose numatytų rodiklių stebėseną ir kitas aktualias funkcijas.

Jau anksčiau minėta valstybės institucijų užsakomų reprezentatyvių gyventojų apklausų inventorizacija parodė, kad metodologiškai nepagrįstose valstybės institucijų apklausoje pasitaiko klausimų, kurie neatitinka nurodytų kriterijų, pavyzdžiui:

- formuojami daugiasluksniai klausimai (pvz., „Ar sutinkate su teiginiu, kad užsienyje gyvenantys lietuviai prisideda prie geresnio Lietuvos žinomumo ir patrauklumo užsienyje, padeda į Lietuvą pritraukti investicijų, įgyvendina įvairius projektus Lietuvos klestėjimui, skiria lėšų labdaros ir paramos iniciatyvoms, remia Lietuvoje likusius giminaičius ir artimuosius, kuria ar palaiko lietuvių židinius užsienyje?“);
- formuojami klausimai į kuriuos atsakyti respondentai nebūtinai gali jaustis pakankamai gerai informuoti (pvz., „Jūsų vertinimu, kokią dalį šalies ekonomikos per paskutinius vienerius metus galėjo sudaryti šešėlinė ekonomika, t.y. oficialiai neapskaitoma ekonominė veikla, nuo kurios nėra sumokami mokesčiai, nors vadovaujantis įstatymais jie turėtų būti sumokėti?“);
- klausimai suformuoti taip, kad atsakymai į juos priklauso nuo to, kaip respondentai suinterpretuos klausimą, bet nebūtinai atspindės realią situaciją (pvz., „Ar gebate atpažinti informacines atakas ir klaidinančią informaciją?“);
- pateikiami sudėtingus procesus redukuojantys klausimai (pvz., „Ar manote, kad Lietuvos interesų tarptautinėje bendruomenėje įgyvendinimas yra užtikrinamas?“);
- pateikiami tendencingi, atsakymus apribojantys klausimai (pvz., „Ar pritariate, kad Lietuva skiria daug dėmesio santykių ir diplomatinio atstovavimo plėtrai Azijoje, Indijos – Ramiojo vandenyno regione?“).

Kaip rodo praktika, apklausa yra pritaikoma ne tik nagrinėjamuose planavimo dokumentuose rodiklių pavidalu fiksuojamai visuomenės socialinės raidos stebėsenai, bet ir kitoms veikloms – komunikacijai, politikos priemonių formavimui ir kt. Toks platus apklausų panaudojimas tik dar labiau išryškina, kad nusprendus naudoti visuomenės socialinės būklės stebėsenai rodiklius grįstus gyventojų apklausomis, reikalinga užtikrinti, kad formuojami rodikliai ir jiems pamatuoti skirti klausimai būtų patikimi ir validūs. Tam reikalinga didinti stebėsenai skirtų įrankių – apklausų – kokybę bei stiprinti už stebėseną atsakingų strateginio valdymo sistemos dalyvių kompetencijas, susijusias su visuomenės apklausų įgyvendinimu.

- **Stebėsenos duomenų surinkimo (apklausų vykdymo) praktika**

Šioje dalyje aprašomos praktikos ir iššūkiai, susiję su apklausų užsakymu viešųjų pirkimų būdu.

Ankstesnėje dalyje minėtas kompetencijų inicijuojant šalies gyventojų apklausas viešosios politikos įgyvendinimo stebėsenai ar kitoms funkcijoms vykdyti poreikis atsiskleidžia analizuojant ir užsakomų paslaugų, susijusių su apklausomis, aprėptį. Remiantis 2017–2022 m. inventorizuotų apklausų duomenimis, **beveik pusė apklausų buvo užsakomos visa aprėptimi** (nuo klausimyno suformavimo iki duomenų analizės rezultatų pateikimo) ir **tik labai nedidelė dalis (8 proc.) valstybės institucijų atstovų rinkosi užsakyti tik duomenų surinkimo paslaugas iš apklausas vykdančių įmonių** (2 pav.). Tokiais atvejais viešųjų pirkimų būdu konkursą laimėjusi įmonė surenka reikiamus duomenis (apklausia šalies gyventojus) ir pateikia juos institucijai. Už visa kita – klausimyno suformavimą, gautų duomenų analizę, viešinimą ir kt. – yra atsakinga pati institucija. Tokios aprėpties paslauga pasirenkama tais atvejais, kai institucijoje yra tinkamų kompetencijų darbuotojai, galintys atlikti visus reikalingus su apklausa įgyvendinimu susijusius darbus. **Apie trečdalis duomenis apie užsakytas apklausas pateikusių**

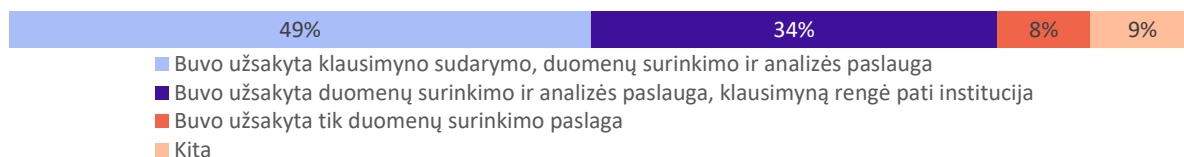
---

33 Pasitaiko atveju, kai planavimo dokumentuose yra numatomi tam tikri tikslai ar uždaviniai, kurie nebūtinai apima visas atitinkamą strateginio valdymo sistemos dalyvių funkcijas ir veiklas. Tokiais atvejais kyla grėsmė, kad ir parinkti stebėsenos rodikliai nebūtinai apims platų spektrą strateginio valdymo sistemos dalyvių veiklų ar (ir) funkcijų. Vienas iš tokių pavyzdžių NPP 9 tikslo rodiklis, kuriuo siekiama pamatuoti Lietuvos gyventojų vertinimą dėl Lietuvos interesų užtikrinimo tarptautinėje bendruomenėje. Platesnę šio rodiklio sąsają su NPP tikslu ir uždaviniu analizę žr. STRATA (2021). Užsienio politikos kuriamos vertės nustatymas ir jos matavimo tyrimas. Vyriausybės strateginės analizės centras. Prieiga internetu: <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2022-metai/20220302-Uzsienio-politikos-verte.pdf>

34 PwC, 2019. Į rezultatus orientuoto valdymo gebėjimų stiprinimo konsultavimo paslaugos. Ministerijų ir LRVK darbuotojų gebėjimų vertinimo apibendrinimas ir rekomendacijos. Prieiga internetu: <https://lrvk.lrv.lt/uploads/lrvk/documents/files/Geb%C4%97jim%C5%B3%20vertinimo%20ataskaita.pdf>

valstybės institucijų klausimynus rengė pačios, o su duomenų surinkimu ir analize susijusius darbus įsigijo iš paslaugų teikėjų. Šiuo atveju reikėtų pastebėti, kad nors institucijos parengia klausimynus pačios, nėra iki galo aišku, kiek paslaugas teikiančios apklausas vykdančios įmonės suteikia grįžtamojo ryšio apie suformuotų klausimų kokybę (ypač turint mintyje aiškaus teorinio ir (ar) metodologinio pagrindimo neturinčias apklausas). Abejonių dėl grįžtamojo ryšio suteikimo kelia su klausimų formuluotėmis susijusios problemos (žr. pavyzdžius, minėtus ankstesniame skyrelyje).

2 pav. Valstybės institucijų praktika užsakant gyventojų apklausas viešųjų pirkimų būdu*

* - Analizuotų apklausų imtis – 114. Tai yra valstybės institucijų apklaustos, apie kurias buvo pateikta informacija inventorizuojant 2017–2022 m. užsakytas ar įgyvendintas valstybės institucijų apklausas. Į imtį patenka apklaustos, kurios buvo naudojamos NPP ir (ar) PP ir (ar) SVP stebėsenai bei kitiems tikslams. Jei apklausa vykdyta daugiau negu vieną kartą, ji skaičiuota kaip vienas įrašas. Jei inventoriumi pateikta apklausa buvo orientuota į specifinę tikslinę grupę – ji nebuvo įtraukta (pvz., jaunimas nuo 14 iki 29 m., negalią turintys asmenys, tam tikrų institucijų klientai ar paslaugų vartotojai).

Skaičiavimai – STRATA, remiantis valstybės institucijų pateikta informacija apie užsakytas apklausas

Viešųjų pirkimų būdu užsakomos šalies gyventojų apklaustos susilaukia kritikos^{35,36,37}. Vykdamt šalies gyventojų apklausas **svarbi ne tik klausimyno kokybė** (korektiškos klausimų formuluotės, jų išdėstymas anketoje ir pan.), **bet ir aspektai, susiję su apklaustos reprezentatyvumu** (tinkami respondentų atrankos dizainas³⁸ ir imtis³⁹, apklausėjų darbo kokybė⁴⁰ ir pan.), **surinktų duomenų suvedimu** (tvarkingo duomenų failo analizei parengimas, klaidų nebuvimas ir pan.) ir **analize** (pvz., rezultatų svėrimas pagal numatytus kriterijus, tinkamų statistinių metodų taikymas ir pan.)^{41,42}.

Pasirinktas tyrimo dalyvių (respondentų) **atrankos dizainas yra pagrindas užtikrinant apklausų reprezentatyvumą ir rezultatų interpretavimo ir generalizavimo visuomenės atžvilgiu** (apibendrinimo, kad apklaustos rezultatai atspindi šalies gyventojų nuomonę) **kokybę**. Valstybės institucijų įgyvendintų ir (ar) užsakytų apklausų analizė (kiek pavyko rasti atvirai prieinamų duomenų apie pateiktas apklausas) rodo, kad kai kuriose apklauose:

- **trūksta aiškaus tyrimo dalyvių atrankos dizaino identifikavimo** ← tik tikimybiniai atrankos metodai garantuoja rezultatų reprezentatyvumą ir apskaičiuojamą rezultatų paklaidą;
- **nėra nurodoma atrankos reprezentatyvumą indikuojanti informacija** ← dažnu atveju nurodomas apklaustų tikslinės grupės asmenų skaičius, pvz., „1000 respondentų“, tačiau imties dydis nėra apklaustos reprezentatyvumo indikatorius, tai yra – be imties dydžio (respondentų skaičiaus) svarbūs yra ir atrankos būdas, atsisakiusių dalyvauti apklausoje dalis ir kt.;

35 Ramonaitė, A., Morkevičius, V., Žiliukaitė, R., ir Maslauskaitė, A. (2022). Lietuvos ilgalaikis socialinis tyrimas (LIST) – vizija ir įgyvendinimo perspektyvos. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.5755/e01.9786090218181>

36 Ramonaitė, A. (2020). Apklausėjo įtaka apklausų rezultatams Lietuvoje: trijų apklausų analizė Filosofija. Sociologija, 31(4), 365–377. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.6001/fil-soc.v31i4.4352>

37 Indriliūnaitė, R., Stelmokienė, A., Žilys, A. (2021). Visuomenės nuomonės tyrimų rezultatai: tikėti ar netikėti?. Prieiga internetu: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1454004/visuomenes-nuomones-tyrimu-rezultatai-tiketi-ar-netiketi>

38 Reprezentatyvumą garantuoja tikimybinės atrankos.

39 Faktiškai apklaustų žmonių skaičius ir jų atsakomumas (angl. response rate).

40 Turi įtakos respondentų atrankai (atrankos taisyklių paaisymas), renkamų duomenų kokybei (pvz., užtikrinama, kad respondentų atsakymams neturi įtakos apklausėjas) (Ramonaitė, A., 2020).

41 Ramonaitė, A. (2020). Apklausėjo įtaka apklausų rezultatams Lietuvoje: trijų apklausų analizė Filosofija. Sociologija, 31(4), 365–377. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.6001/fil-soc.v31i4.4352>

42 Morkevičius, V. (2020). Apklausų kokybė: pagrindiniai teoriniai aspektai ir praktikos Lietuvoje. Prieiga internetu: https://zenodo.org/record/3900244/files/TSE_EST_VM.pdf

- **internetinių panelių apklausos pristatomos kaip reprezentatyvios** ← apklausa vykdyta internetiniame panelyje turėtų būti vertinamas atsargiai, kadangi juose respondentų atrankos dizainas dažniausiai nėra tikimybinis (kol kas nėra duomenų apie tai, kad Lietuvoje būtų taikomi tikimybine atranka sukurti paneliai), o greičiau grįstas pasitelkiant netikimybinis respondentų atrankos būdus (pvz., kvotinę atranką⁴³), kurie nėra reprezentatyvūs;
- **retu atveju yra indikuojama, ar atsakymų rezultatai buvo pasverti remiantis socialinėmis-demografinėmis šalies gyventojų charakteristikomis** (pvz., pagal lytį, amžių, išsilavinimą, užimtumą, pajamas, gyvenamąją vietovę ir kt.) ← šis aspektas svarbus, kadangi apklausos rezultatų svėrimas leidžia pakoreguoti apklausos rezultatų netikslumus, kuomet realiai apklaustų respondentų imtis neatitinka tiriamos tikslinės grupės socio-demografinės struktūros.

Tokios klaidos ar netikslumai tiesiogiai turi įtakos apklausų rezultatų apibendrinimams, daromoms išvadoms apie visuomenės socialinę situaciją nagrinėjamu aspektu, teikiamoms rekomendacijoms, kuriomis galiausiai remiamasi priimant viešosios politikos sprendimus. 2021 m. STRATA vykdyto tyrimo apie Valstybės MTEP užsakymus metu, vienos iš ministerijų atstovės pasakodamos apie augantį tyrimų, analitinių paslaugų poreikį, taip pat dalinosi patirtimi, kad prirėkus atlikti reprezentatyvią gyventojų apklausą apie socialinės paramos išmokų nepaėmimą paskelbus viešą pirkimą buvo susidurta su stiprių paslaugų tiekėjų trūkumu⁴⁴. Taip pat, inventorizuojant 2017–2022 m. užsakytas valstybės institucijų apklausas, buvo sulaukta pastabų iš informaciją teikusių institucijų atstovų, kad susiduriama su situacijomis, kai pasiūlymus pateikia silpni, mažiau patikrinti bei siūlantys daug mažesnes kainas nei įprasti rinkoje veikiantys visuomenės nuomonės ar rinkos tyrimus vykdančys subjektai. Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys į tai, kad ne tik kvalifikaciniai reikalavimai viešųjų pirkimų būdu paslaugas teikiantiems subjektams yra kertiniai siekiant užtikrinti paslaugų kokybę, bet ir tinkamai parengta techninė specifikacija.

Perkant su šalies gyventojų apklausomis susijusias paslaugas viešojo pirkimo būdu kainos ir kokybės santykis turi būti optimalus, kad būtų užtikrintai įsigytos tos paslaugos, kurių strateginio valdymo sistemos dalyviams reikia ir tai kokybiškai įgyvendintų pajėgus tiekėjas⁴⁵. Viešųjų pirkimų įstatymas (17 str.) numato lygiateisiškumo ir nediskriminavimo ir kt. principų taikymą. Kvalifikacinių reikalavimų pateikimas viešajame pirkime nėra laikomi savaime pažeidžiantys paminėtus du principus ir yra laikomi objektyviai pateisinamais, bet tik jeigu jais yra siekiama užtikrinti, kad paslaugų tiekėjas bus pajėgus suteikti techninėje specifikacijoje nurodyta aprėptimi reikalingas paslaugas⁴⁶. Vis tik reikalingas balansas, aiški argumentacija ir pagrindimas dėl nurodomų reikalavimų, nes pertekliniai, neadekvatūs ar nepagrįsti reikalavimai gali būti laikomi (ne)tiesiogine diskriminacija ir ribojantys tiekėjų konkurenciją⁴⁷. Tai reiškia, kad kvalifikacinių reikalavimų tikslas yra užtikrinti konkurenciją tarp tiekėjų dėl pirkimo objekto (pvz., reprezentatyvios šalies gyventojų apklausos įvykdymo), pašalinant iš viešojo pirkimo tuos tiekėjus, kurie būtų nepajėgūs pagal nustatytus finansinius, techninius ir kt. kriterijus vykdyti sutartį, bet ne iš anksto atriboti (ne)norimų tiekėjų dalyvavimą viešajame pirkime.

Tiksliai, aiškiai ir suprantama techninė specifikacija gali padėti siekiant užtikrinti viešųjų pirkimų būdu užsakomų apklausių kokybę. Viešojo pirkimo dokumentai turi būti aiškūs ir nedviprasmiški, aprašyti tiek, kiek reikia norimai su apklausa susijusiai paslaugai įsigyti, bet ne pertekliniai. Techninė specifikacija gali būti suprantama kaip tam tikras įrankis, sudarantis galimybes perkančiai institucijai užtikrinti savo teisių gynimą iškilus tam tikroms situacijoms viešojo pirkimo procese. Pavyzdžiui, visai neįvardinus ar per abstrakčiai aprašius reikalavimus, susijusius su apklausos atrankos dizainu, gali būti sunku vertinant gautus tiekėjų pasiūlymus ar jau gautus

43 Tai tokia atranka, kai respondentai apklausai atrenkami pagal tyrimui aktualių požymių (pvz., lyties, amžiaus, išsilavinimo, gyvenamosios vietovės ir kt.) proporcijas šalyje. Skirtumas nuo tikimybinės atrankos būdo yra tas, kad respondentus į numatytas kvotas tyrėjas atrenka savo nuožiūra (svarbu, kad atitiktų kvotos požymius), o ne atsitiktinai. (detalesnės informacijos galima rasti – Gaižauskaitė, I., ir Mikėnė, S. (2014). Socialinių tyrimų metodai: apklausa: vadovėlis. Mykolo Romerio universitetas).

44 Naudota nepublikuota interviu medžiaga, tyrimo rezultatai pristatomi: STRATA (2021). Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) užsakymo valstybės poreikiams sistemos peržiūra. Prieiga internetu: <https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2023/01/Moksliniu-tyrimu-ir-eksperimentines-pletros-MTEP-uzsakymo-valstybes-poreikiams-sistemos-perziura.pdf>

45 Biliūnaitė, Ž. ir kt. (2020). Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymo komentaras. p. 15. Prieiga internetu: <https://www.lvb.lt/permalink/f/16nmo04/ELABAPDB72848352>

46 Ten pat, p. 198–202; 408–426.

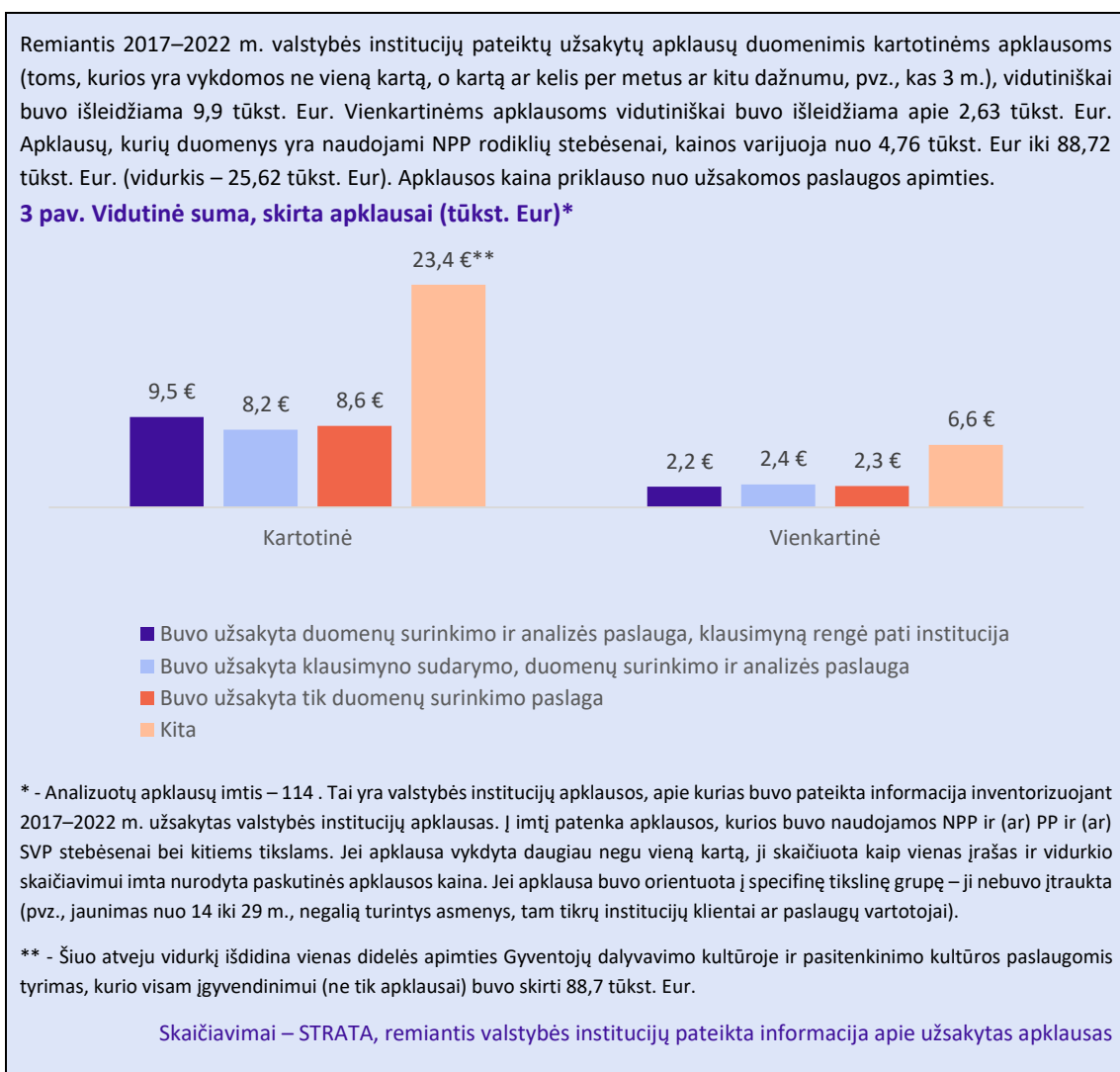
47 Ten pat, p. 198–202; 408–426.

apklausos rezultatus argumentuotai pagrįsti, kad pasiūlymas ar gauti rezultatai neatitinka pirkimo objekto aprašyto viešojo pirkimo dokumentuose. Tai yra, techninėje specifikacijoje numatyti reikalavimai ar kriterijai gali pasitarnauti kaip argumentai vertinant pateiktus tiekėjų siūlymus bei gautus rezultatus. Šiuo, kaip ir kvalifikacinių reikalavimų pateikimo atveju, balansas taip pat yra būtinas – pernelyg smulkmeniški reikalavimai ir kriterijai neturi apriboti apklausų paslaugų tiekėjų konkurencijos.

Žvelgiant į valstybės institucijų 2017–2022 m. užsakytoms šalies gyventojų apklausoms skiriamas lėšas (1 intarpas), susidaro įspūdis, kad **įprastai yra skelbiami mažos vertės viešieji pirkimai**. Vos viena šalies gyventojų apklausa, kuri buvo pateikta valstybės institucijų, viršijo Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytą 70 000 Eur be PVM ribą. **Net 90 proc. užsakytų apklausų patenka į ribą, kuomet pirkimai apklausoms gali būti neskelbiami** (t.y. apklausoms skiriamos lėšos yra ženkliai mažesnės – neviršija 15,0 tūkst. Eur be PVM – dėl to pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 31 str. gali būti neskelbiamos).

1 intarpas. 2017–2022 m. valstybės institucijų pateiktų užsakytų ir (ar) įgyvendintų apklausų vidutinės kainos

Pagal Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašą⁴⁸ (6–10 p.), jei institucijos nusprendžia skelbti pirkimą, tuomet jis yra skelbiamas Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – CVP IS), jei neskelbiama – apklausos paslaugas norinti įsigyti institucija kreipiasi į tiekėją ar tiekėjus kviesdama pateikti pasiūlymus. Šis tvarkos aprašas numato, kad institucijos, kurios siekiančios pasiruošti būsimam paslaugų pirkimui (analizuojamu atveju – su šalies gyventojų reprezentatyvioms apklausoms susijusias paslaugas), gali pasitelkti išorinę pagalbą (pvz., gauti rinkos, nepriklausomų ekspertų, institucijų arba rinkos dalyvių konsultacijas, konsultuotis su visuomene), taip pat gali iš anksto CVP IS paskelbti pirkimų techninių specifikacijų projektus. Net jei tai yra mažos vertės pirkimai, vis tiek

⁴⁸Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017-06-28 įsakymas (nr. 1S-97) Dėl Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a5a0b8525d0611e7a53b83ca0142260e/asr>

galioja nuostata pateikti kuo aiškesnius, tikslesnius ir nedviprasmiškus pirkimo dokumentus, kad tiekėjai pateiktų korektiškus pasiūlymus ir būtų įsigytos reikiamos paslaugos. Perkant paslaugas skelbiamos apklausos būdu taip pat kaip ir įprastuose viešuosiuose pirkimuose yra parengiama techninė specifikacija. Neskelbiamos apklausos būdu įsigyjamos paslaugoms techninės specifikacijos parengimas neįpareigotas.

Bet kuriuo atveju, tik mažiausią kainą pasiūliusių, bet ne kokybiškas paslaugas teikiančių tiekėjų viešajame pirkime laimėjimas yra pačios apklausos paslaugą perkančios institucijos rankose. Abejojant dėl pasiūlytų per mažų kainų reikalingai paslaugai įvykdyti, pagal Viešųjų pirkimų įstatymą (57 str.), perkančiosios organizacijos turi galimybę patikrinti ir įvertinti siūlomų kainų pagrįstumą ir pasiūlymo tiekėjo gebėjimus įvykdyti sutartį pagal numatytus reikalavimus. Vykdydamas mažos vertės pirkimus su apklausomis susijusias paslaugas įsigyjanti institucija taip pat turi įvertinti tiekėjų parengtų pasiūlymų kainos ir paslaugų kokybės santykį. Tai reiškia, kad jei patys strateginio valdymo sistemos dalyviai, siekiantys savo funkcijų vykdymui užsakyti reprezentatyvią šalies gyventojų apklausą, reikalavimų suformavimui neturi darbuotojų su pakankamomis kompetencijomis, žiniomis ar galimybėmis pasikonsultuoti su ekspertais apie reprezentatyvias apklausas – tai ir atrinkti tiekėjai ar gauti rezultatai nebūtinai bus atitinkantys tokioms apklausoms taikomus įprastus kokybės standartus.

- **Stebėsenos rodiklių ir apklausų viešinimas (duomenų atvėrimas) ir panaudojimas viešojo valdymo tikslais**

Šioje dalyje aptariami aspektai susiję visuomenės socialinės raidos stebėsenos, grįstos apklausų būdu, rezultatų viešiniu.

Strateginio valdymo metodika įpareigoja strateginio valdymo sistemos dalyvius visuose strateginio valdymo procesuose naudoti įrodymus (duomenis ir informacijos analizės rezultatus) bei aiškiai nurodyti, kokiais konkrečiais įrodymais buvo remtasi rengiant planavimo dokumentus ir (ar) priimant viešosios politikos sprendimus (Metodikos 4 ir 261 punktai). Vadovaujantis Metodikoje pateiktomis nuostatomis, strateginio valdymo sistemos dalyviai, atsakingi už pažangos ir tęstinės veiklos rezultatus (įskaitant ir NPP, VPŅP rodiklių stebėseną), turi pateikti naudojamus duomenis Stebėsenos informacinėje sistemoje (SIS). Tai institucinė strateginio valdymo informacinė sistema, kurioje vykdoma strateginio planavimo dokumentų stebėseną. Taip pat tam tikrų strateginio lygmens dokumentų rodiklių (šiuo metu – NPP) duomenys yra pateikiami Valstybės duomenų valdymo informacinėje sistemoje (toliau – VDV IS). Šios sistemos tikslas yra pristatytas 1.2 skyrelyje. Šioje sistemoje kaupiami ir tvarkomi duomenys ir informacija yra viešai prieinami tiems, kas turi teisės aktų nustatytą teisę juos gauti, tiek, kiek tai leidžia asmens duomenų apsaugą reglamentuojantys įstatymai ar kiti teisės aktai. Taip pat VDV IS rengiama ir tvarkoma informacija yra skelbiama viešai Oficialiosios statistikos portale (VDV IS nuostatų 18, 23, 28 punktai). Šie nuostatai garantuoja, kad duomenys ir informacija, naudojami viešosios politikos sprendimams priimti, būtų prieinami. Tai reiškia, kad į OS programą įtrauktų šalies gyventojų apklausų duomenys ir informacija yra prieinami per VDV IS ir oficialiosios statistikos portalą.

Su valstybės institucijų viešojo pirkimo būdu užsakomų šalies gyventojų apklausomis situacija yra visai kitokia. Inventorizuojant valstybės institucijų įgyvendintas ir (ar) užsakytas šalies gyventojų apklausas, buvo siekiama išsiaiškinti, kokia dalis jų rezultatų ar (ir) duomenų yra viešai prieinami. Inventorizacija parodė, kad 2017–2022 m. **apie 42 proc.⁴⁹ vykdytų ir (ar) užsakytų apklausų ataskaitos yra neviešinamos.** Dažniau pasitaikė atveju, kai buvo neviešinami rezultatai apklausų, kuriose yra stebimi valstybės institucijos reputacija ir institucijos ar jos teikiamų paslaugų žinomumas. Tokiais atvejais apklausos naudotos ne tam tikrų planavimo dokumentų stebėsenai, bet daugiau komunikaciniais tikslais. Taip pat rezultatai neviešinti apklausose, kurios naudotos: (i) įstaigų strateginių krypčių, metinių veiklos uždavinių nustatymui; (ii) kaip tam tikri papildomi argumentai vykdant institucijos funkcijas ar įgyvendinant, planuojant priemones; (iii) vartotojų interesų patikrinimui; (iv) veiklos ar paslaugų gerinimo tikslais; (v) visuomenės švietimo veiklų tam tikrais klausimais planavimo tikslais; (vi)

49 Analizuotų apklausų imtis – 114. Tai yra valstybės institucijų apklausoje, apie kurias buvo pateikta informacija inventorizuojant 2017–2022 m. užsakytas ar įgyvendintas valstybės institucijų apklausas. Į imtį patenka apklausoje, kurios buvo naudojamos NPP ir (ar) PP ir (ar) SVP stebėsenai bei kitiems tikslams. Jei apklausa vykdyta daugiau negu vieną kartą, ji skaičiuota kaip vienas įrašas. Jei apklausa buvo orientuota į specifinę tikslinę grupę – ji nebuvo įtraukta (pvz., jaunimas nuo 14 iki 29 m., negalią turintys asmenys, tam tikrų institucijų klientai ar paslaugų vartotojai).

projektinių veiklų vykdymui. Kalbantis su atskirų ministerijų atstovais dėl apklausų, susijusių su NPP rodikliais, buvo indikuojama, kad tam tikrais atvejais institucijų atstovams gali kilti nenoras viešinti apklausų duomenų siekiant apsisaugoti nuo priešiška nusiteikusių valstybių ar kitų subjektų pasinaudojimo tomis apklausomis skleidžiant propagandą šalies ar valstybės institucijų atžvilgiu. Į šią sritį patenka informacija, sietina su nacionaliniu saugumu ar užsienio politika. Tais atvejais, kai buvo viešinami apklausų rezultatai (58 proc.⁵⁰), **viešinimas vykdytas įvairiais būdais – pristatant apklausų rezultatus metinėse veiklos ataskaitose, išsamesnėse atliktų tyrimų, analizių, auditų ataskaitose** (pvz., jei apklausa buvo sudėtinė jų dalis), **pranešimuose, skirtuose žiniasklaidai, institucijų internetiniuose puslapiuose.**

Tarp pateiktų apklausų sąrašų, **atvirai prieinamų pirminių apklausų duomenų nebuvo rasta.** Tikėtina, kad ateityje šis aspektas turėtų pasikeisti, kadangi Strateginio valdymo metodika nuo 2022 m. gruodžio mėn. įpareigoja strateginio valdymo sistemos dalyvius apklausti, kurios buvo naudojamos rengiant planavimo dokumentus ar priimant sprendimus, pirminiai duomenys būtų talpinami archyve – LiDA⁵¹. Šiuo metu šis archyvas daugiausia talpina moksliniuose tyrimuose naudotų apklausų pirminius duomenis. Kai kurių apklausų vykdytų valstybės institucijų užsakymu (pvz., LRVK⁵², Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro (MOSTA⁵³)) duomenys taip pat yra čia archyvuojami.

Vykdamas su strateginiu valdymu susijusias funkcijas, atvirumo ir įtraukimo principas numato ne tik konsultavimąsi su įvairiomis suinteresuotomis šalimis rengiant ir įgyvendinant planavimo dokumentus, bet ir nusako, kad naudojami įrodymai planavimo dokumentuose numatyti pažangai stebėti, turėtų būti aiškūs, suprantami ir viešai prieinami. Informacijos, susijusios su valstybės institucijų užsakomomis šalies gyventojų apklausomis, kurios yra naudojamos visuomenės socialinės raidos stebėsenai numatyti planavimo dokumentuose ar kitoms šių institucijų funkcijoms įgyvendinti, būtų tikslinga laikytis šio atvirumo ir įtraukimo principo. Apklausų rezultatų bei jų pirminių duomenų viešinimas didina atskaitomybę dėl viešųjų finansų panaudojimo bei sudaro galimybes įvertinti planavimo dokumentuose ir viešosios politikos sprendimuose naudojamų įrodymų kokybę.

Tolesniuose skyriuose bus apibendrinti šio ir ankstesnio skyriaus rezultatai, nagrinėjamos visuomenės socialinės raidos stebėjimo reprezentatyvių gyventojų apklausų būdu sistemos alternatyvos.

---

50 Analizuotų apklausų imtis – 114. Tai yra valstybės institucijų apklausa, apie kurias buvo pateikta informacija inventorizuojant 2017–2022 m. užsakytas ar įgyvendintas valstybės institucijų apklausas. Į imtį patenka apklausa, kurios buvo naudojamos NPP ir (ar) PP ir (ar) SVP stebėsenai bei kitiems tikslams. Jei apklausa vykdyta daugiau negu vieną kartą, ji skaičiuota kaip vienas įrašas. Jei apklausa buvo orientuota į specifinę tikslinę grupę – ji nebuvo įtraukta (pvz., jaunimas nuo 14 iki 29 m., negalią turintys asmenys, tam tikrų institucijų klientai ar paslaugų vartotojai).

51 Prieiga internetu: <https://data.ktu.edu/lida/#apie-lida-dataverse>

52 Prieiga internetu: https://lida.dataverse.lt/dataverse/SurveyData_LIT;jsessionid=eb7a3f8c807a97144430761a7e5e?widget=dataverse%40lida&q=&fq0=subtreePaths%3A%22%2F4%2F567%22&fq2=dvObjectType%3A%28dataverses+OR+datasets%29&types=dataverses%3Adatasets&sort=dateSort&order=

53 Prieiga internetu: https://lida.dataverse.lt/dataverse/SurveyData_SMT?widget=dataverse%40lida&q=&fq0=subtreePaths%3A%22%2F4%2F1854%22&fq2=dvObjectType%3A%28dataverses+OR+datasets%29&types=dataverses%3Adatasets&sort=dateSort&order=

3. Funkcijų peržiūros rezultatai

Šioje dalyje apibendrinamos problemos ir iššūkiai, kurie buvo identifikuoti peržiūrint teisės aktus, kalbant su institucijų atstovais, remiantis atlikta apklausų inventorizacija ir kitais šaltiniais.

Visuomenės socialinės būklės ar jos raidos stebėseną aktuali strateginio valdymo procesų dalis. Nors visuomenės socialinės raidos stebėsenos funkcija labiausiai sietina su priežiūros funkcijų kategorija, ji taip pat yra aktuali politikos formavimo ir įgyvendinimo funkcijų vykdymui. Siekiant stebėti planavimo dokumentuose numatytos pažangos, vizijos, misijų ar tikslų bei uždavinių įgyvendinimo pažangą ar įvertinti jų pasiekimą, šalia rodiklių, grįstų duomenimis iš valstybės duomenų registru, tarptautinių ar nacionalinių indeksų ir kt., taip pat pasitelkiamos ir šalies gyventojų apklausos, kurias įgyvendina ir (ar) užsako patys strateginio valdymo sistemos dalyviai, mokslininkai, oficialiosios statistikos programos vykdytojai ar kt. Visuomenės socialinę būklę apklausomis matuojantys rodikliai stebi tam tikrą pokytį šalies gyventojų nuostatose, įsitikinimuose, veiklose ir pan. Išanalizavus horizontalumu pasižyminčius I-III planavimo lygmens dokumentus – Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“, 2021–2030 m. NPP, 2020–2024 m. VPNJP – matyti, kad šalies gyventojų apklausomis grįsti rodikliai sudaro nuo 10 iki 19 proc. visų tuose dokumentuose stebimų rodiklių. Galima išskirti 11 pagrindinių sričių, kuriose apklausų būdu yra stebima visuomenės socialinė būklė bei jos pokytis. Daugiausia dėmesio skiriama asmens tapatumo ir individualios raiškos, pasitikėjimo institucijomis bei grėsmių suvokimo ir atsparumo sritims.

Atlikta analizė parodė, kad šalies gyventojų apklausomis grįsta visuomenės socialinės raidos stebėseną yra mažai reglamentuota. Galima matyti, kad tam tikri strateginio valdymo sistemos dalyviai yra įpareigoti stebėti nustatytų rodiklių pokyčius, tačiau nėra veikiančios šių rodiklių rengimo ir jų stebėsenos kokybės užtikrinimo sistemos. Šalies gyventojų apklausos, įtrauktos į oficialiosios statistikos programą, turi iš anksto numatytus principus, reglamentuotus LR Oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdymo įstatyme. Be to kiekvienas individualus OSP tyrimas turi patvirtintą metodiką. Panaši situacija yra ir su rodikliais, kurie yra paremti mokslinių tyrimų rezultatais, tarptautiniais ar nacionaliniais indeksais. Jie taip pat turi aiškias metodikas ir kokybės užtikrinimo sistemas. Tačiau ne visais atvejais, kai visuomenės socialinės būklės ar jos raidos stebėseną yra vykdoma pačio strateginio valdymo sistemos dalyvio iniciatyva, rodiklių stebėseną turi iš aiškų metodologinį pagrindą garantuojantį stebėsenos kokybę ar net skaidrumą – ne visais atvejais informacija, susijusi su apklausomis, yra viešinama arba pateikiama ribota informacija.

Valstybės pažangos strategijos, Nacionalinio pažangos plano bei Vyriausybės programos ir jos nuostatų įgyvendinimo plano stebėsenos koordinavimas yra priskirtas LRVK. Šios institucijos lyderystė siekiant užtikrinti šalies gyventojų apklausomis grįstų rodiklių kokybę yra reikšminga ne tik analizuotų I-III lygmens planavimo dokumentų atžvilgiu, bet ir kaip parodė atlikta valstybės institucijų 2017–2022 m. vykdytų ir (ar) užsakytų apklausų inventorizacija, kitų planavimo dokumentų ir institucijų veiklų atžvilgiu. Viena valstybės institucijos užsakoma apklausa, gali būti naudojama ne tik horizontalumu pasižyminčių planavimo dokumentų rodiklių stebėsenai, bet ir kitų siauresnės apimties planavimo dokumentų (pvz., plėtros programų, nacionalinių darbotvarkių, strateginių veiklos planų) rodiklių stebėsenai ar kitoms einamosioms institucijų funkcijoms vykdyti.

2 lentelėje funkcijų peržiūros analizės rezultatai, susiję su apklausų turiniu ir procesu, pateikiami atsižvelgiant į šio tyrimo metodikoje išskirtas gaires (žr. 1 priedas 6 lentelė).

2 lentelė. Visuomenės socialinės būklės (raidų) stebėsenos funkcijos įgyvendinimo apibendrinimas turinio ir proceso atžvilgiu

Visuomenės socialinės būklės (raidų) stebėsenos turinys	<i>Gairė: rodiklių ir klausimų kokybė</i>	<i>Gairė: rodiklių aprėptis</i>
	<i>Funkcijų peržiūros rezultatas.</i> Kai kuriose valstybės institucijų apklausose formuojami klausimai, kurie yra pagrindas NPP ir (ar) kitų planavimo dokumentų (pvz., PP ar SVP) įgyvendinimo rodiklių stebėsenai bei kitoms	<i>Funkcijų peržiūros rezultatas.</i> Analizuojamuose I–III lygmens planavimo dokumentuose naudojamų rodiklių tematinė aprėptis tiesiogiai siejasi su tuose dokumentuose numatytų konkrečių vizijų, misijų, tikslų ar

	<p>institucijos veikloms (komunikacijai, viešosios politikos priemonių planavimui ir kt.) ne visada atitinka apklausų patikimumo ir validumo kriterijus. Apklausoje, kurios turi metodologinį pagrindimą, tokių problemų pasitaiko ženkliai rečiau arba iš viso nepasitaiko.</p>	<p>uždavinių formuluotėmis. Stebimų strateginės reikšmės rodiklių, grįstų šalies gyventojų apklausomis, sritys ir tematikos nusako tik nedidelę dalį visos visuomenės socialinės būklės stebėsenos lauko.</p> <p>Pastebėtina, kad strateginės reikšmės rodikliams rečiau pasirenkami moksliniais tyrimais grįsti rodikliai. Trūkstant visuminio vaizdo apie tai, kas jau yra stebima apie visuomenę ir kokių duomenų dar trūksta, pačioms institucijoms inicijuojant reikalingų rodiklių apie visuomenės socialinę būklę stebėseną, kyla fragmentacijos ar net dubliavimo rizika.</p>
<p>Visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos procesas</p>	<p><i>Gairė: reprezentatyvių apklausų dizaino kūrimo standartų laikymasis</i></p> <p><i>Funkcijų peržiūros rezultatas.</i> Apklausų kokybė, ypač reprezentatyvumo atžvilgiu, labai priklauso nuo strateginio valdymo sistemos dalyvių kompetencijų ir turimo žinojimo formuojant technines specifikacijas užsakant apklausų įgyvendinimą viešųjų pirkimų būdu. Taip pat tais atvejais, kai apklausa nėra iš anksto metodologiškai pagrįsta, didėja rizika užsakyti paslaugas, kurios rezultate nebūtinai bus laikytinos reprezentatyviomis. Tais atvejais, kai yra pavišiniai apklausų rezultatai, ne visada pilnai atskleidžiama informacija, leidžianti įvertinti atliktų apklausų kokybę; o tam tikri įvardinami aspektai kelia abejonių, ar tikrai apklausa buvo reprezentatyvi, ar jos rezultatai yra tinkamai pasverti ir gali būti apibendrinti visai tiriamai populiacijai.</p>	<p><i>Gairė: panaudotos lėšos ir rezultatų viešinimas</i></p> <p><i>Funkcijų peržiūros rezultatas.</i></p> <p>Beveik visi (išskyrus 1) 2017–2022 m. valstybės institucijų pateiktų apklausų paslaugų pirkimai yra mažos vertės viešieji pirkimai, tarp jų net 90 proc. užsakytų apklausų patenka į ribą, kuomet pirkimai apklausoms gali būti neskelbiami. Įvertinti apklausoms skirtų lėšų racionalumą šio tyrimo aprėptyje yra sudėtinga prieinamos informacijos atžvilgiu. Todėl daryti apibendrinančias išvadas apie tai, ar užsakytomis apklausoms išleidžiamos lėšos yra racionalios kokybės atžvilgiu – negalima. Galima tik indikuoti, kad adekvatus kainos ir kokybės santykio užtikrinimas yra pačių strateginio valdymo sistemos dalyvių atsakomybėje, jei apklausų reikalavimai bus suformuoti tinkamai – tai ir atrinkti tiekėjai ar gauti rezultatai atitiks reprezentatyvioms apklausoms taikomus įprastus kokybės standartus.</p> <p>58 proc. analizuotų apklausų rezultatų yra viešinama ataskaitų, žiniasklaidos pranešimų ir pan. formatu, tačiau priminiai duomenų šaltiniai nėra viešai prieinami. Vis dar pasitaiko apklausų nepavišinimo atvejų, kurie, be kitų aspektų, gali remtis komunikaciniais ar politiniais motyvais. 2022 m. pabaigoje įsigalioję Strateginio valdymo metodikos pakeitimai įpareigojo strateginio valdymo sistemos dalyvius prisidėti prie užsakomų apklausų duomenų viešinimo, nors pats apklausų kokybės užtikrinimas paliekamas pačių apklausas užsakančių institucijų atsakomybėje.</p>

Šaltinis – STRATA

4. Visuomenės socialinės raidos stebėjimo reprezentatyvių gyventojų apklausų būdu sistemos alternatyvos ir jų vertinimas

Visuomenės socialinės raidos stebėseną ir jos svarbą įtvirtinta ne viename planavimo dokumente. Visuomenės socialinės būklės ir raidos stebėsenos kokybiškas ir efektyvus įgyvendinimas užtikrinamas metodologiškai pagrįstose apklausoje (pvz., oficialiosios statistikos programos, mokslinių tyrimų pagrindu vykdomose apklausoje). Stokojant aiškių apklausų kokybės užtikrinimo gairių apklausoms, kurios yra inicijuojamos pačių valstybės institucijų, vykdančių visuomenės socialinės raidos stebėseną tam tikrose viešosios politikos srityse, kyla abejonų ir dėl tokio pobūdžio apklausoms panaudojamų lėšų efektyvumo. Remiantis atlikta funkcijų peržiūra, yra suformuotos trys visuomenės socialinės raidos stebėsenos reprezentatyvių šalies gyventojų apklausų būdu funkcijos vykdymo alternatyvos. Formuojamos alternatyvos atsižvelgiant į šiuos klausimus:

- Ar visuomenės socialinės raidos stebėsenos veiklos įgyvendinimas gali būti centralizuotas siekiant efektyvumo?
- Ar yra galimi kiti funkcijos vykdytojai?
- Ar veiklos / funkcijos vykdymo kokybė turėtų būti standartizuojama?

Alternatyvos nagrinėjamos atsižvelgiant į šiuo metu esamus / veikiančius stebėsenos sistemos elementus – atsižvelgiant į šiame darbe nagrinėtą teisinę bazę, finansinius išteklius, stebėseną atliekančias institucijas ir kompetencijas apklausų įgyvendinimo ir (ar) užsakymo atžvilgiu. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu yra rengiama Lietuvos ilgalaikio socialinio tyrimo (LIST) įgyvendinimo koncepcija ir yra parengti šio tyrimo turinio (parengtas pirminis tyrimo temų aprašas⁵⁴) aprašas bei proceso įgyvendinimo alternatyvos (parengti Lietuvos ilgalaikio socialinio tyrimo (LIST) įgyvendinimo galimybių studija⁵⁵ bei techninio įgyvendinimo pasiūlymas⁵⁶), vertinant galimas visuomenės socialinės raidos stebėsenos funkcijos įgyvendinimo alternatyvas šis tyrimas įtrauktas kaip galima alternatyva esamai sistemai ir traktuojamas kaip nauja infrastruktūra, leidžianti pilnai ar dalinai centralizuoti visuomenės socialinės raidos stebėseną vykdomą strateginio valdymo sistemos dalyvių. Toliau analizuojamos pagal išskirtus kriterijus alternatyvos savo turiniu išsidėsto taip:

- **Alternatyva I. Nekeičiama nusistovėjusi praktika (status quo):** strateginio valdymo sistemos dalyviai užsako visuomenės socialinės raidos stebėsenai reikalingas apklausas pagal poreikį ir galimybes;
- **Alternatyva II. Strateginės reikšmės rodiklių stebėseną vykdoma centralizuotai (stebėseną per LIST):** visų valstybės strategijos ar (ir) strateginio lygmens planavimo dokumentų ar (ir) programavimo lygmens planavimo dokumentų stebėsenos rodiklių, grįstų gyventojų apklausomis, stebėseną vykdoma integruojant juos į bendrą infrastruktūrą – Lietuvos ilgalaikį socialinį tyrimą (LIST);
- **Alternatyva III. Strateginės reikšmės rodiklių stebėseną vykdoma dalinai centralizuotai (dalinė stebėseną per LIST):** dalis valstybės strategijos ar (ir) strateginio lygmens planavimo dokumentų ar (ir) programavimo lygmens planavimo dokumentų stebėsenos rodiklių, grįstų gyventojų apklausomis, integruotini į sukurtą infrastruktūrą LIST, o dalis savarankiškai ir metodologiškai pagrįstų apklausų – vykdomos atskirai.

Alternatyvų aprašymas pateikiamas 3 lentelėje.

54 STRATA (2022). Lietuvos ilgalaikis socialinis tyrimas. Tyrimo temų aprašas. Vyriausybės strateginės analizės centras.

55 STRATA (2022). LIST techninė galimybių studija. Vyriausybės strateginės analizės centras.

56 STRATA (2022). Lietuvos ilgalaikio socialinio tyrimo (LIST) įgyvendinimo pasiūlymas. Vyriausybės strateginės analizės centras.

3 lentelė. Visuomenės socialinės raidos stebėsenos apklausų būdu alternatyvų vertinimas

Alternatyvos apibūdinimas	Stebėseną vykdančys subjektai	Alternatyvos įgyvendinimo išteklių pasiskirstymas	Stebėsenos kokybės užtikrinimas	Rezultatai	
				Naudos	Trūkumai
Alternatyva I. Status quo	Už stebėsenos funkcijos įgyvendinimą atsakingų strateginio valdymo sistemos dalyvių struktūra ir atsakomybės nesikeičia.	<p>- Finansiniai ištekliai stebėsenai apklausų būdu skiriami pagal institucijos galimybes; apklausos vykdomos viešojo pirkimo būdu; kainos varijuoja priklausomai nuo užsakomos paslaugos apimties (nuo klausimyno sukūrimo iki apklausos rezultatų parengimo).</p> <p>- Žmogiškieji ištekliai stebėsenai apklausų būdu pasitelkiami pagal institucijos galimybes (perkant apklausų paslaugas visa apimtimi neturint atitinkamas kompetencijas turinčio personalo, ar tik dalines (pvz., pačios institucijos rengiami klausimynai arba (ir) atliekama surinktų duomenų analizė) – kai strateginio valdymo sistemos dalyviai yra įdarbinę reikiamas kompetencijas turinčius darbuotojus.</p>	<p>Už užsakomų šalies gyventojų apklausų, skirtų visuomenės socialinės raidos stebėsenai, kokybę ir efektyvų lėšų panaudojimą yra atsakingi patys apklausą įgyvendinantys ar (ir) užsakantys strateginio valdymo sistemos dalyviai.</p> <p>Strateginio valdymo sistemos dalyvis įpareigotas pateikti apklausų pirminius duomenis į LiDA (nuo 2022 m. gruodžio).</p>	<p>+ Strateginio valdymo sistemos dalyviai gali savarankiškai priimti sprendimus dėl apklausų užsakymo poreikio, apimties ir tematinės aprėpties, kokybės ir kt. atsižvelgdami į turimas galimybes.</p> <p>+ Strateginio valdymo sistemos dalyviai gali savarankiškai priimti sprendimus dėl apklausų rezultatų panaudojimo ir viešinimo.</p> <p>+ Valstybės institucijų išlaidos apklausų įgyvendinimui sąlyginai mažos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Nėra bendros visuomenės socialinės būklės ar raidos stebėsenos sistemos: teisinis reglamentavimas taikomas tik OSP, moksliniais tyrimais grįstoms apklausoms. Strateginio valdymo sistemos dalyvių vykdoma stebėseną užsakomų apklausų būdu vyksta pagal skirtingų institucijų pajėgumus ir galimybes. Neturint kompetencijų, susijusių su visuomenės apklausomis, išlieka rizika, kad visuomenės socialinės būklės ar raidos stebėseną ir ją grįsti sprendimai remsis nekokybiškai suformuotų ir stebimų rodiklių duomenimis (taikytina toms apklausoms, kurios nėra metodologiškai pagrįstos); Išlieka neefektyvus stebėsenai skirtų lėšų panaudojimo, apklausų įgyvendinimo kokybės atžvilgiu, rizika.
Alternatyva II. Centralizuota stebėseną per LIST	Už stebėsenos funkcijos įgyvendinimą atsakingų strateginio valdymo sistemos dalyvių struktūra ir atsakomybės iš esmės nesikeičia, tik:	- Finansiniai ištekliai strateginės reikšmės rodiklių stebėsenai apklausų būdu skiriami LIST įgyvendinantiems strateginio valdymo sistemos dalyviams: LRVK-STRATA-VDA, atsakingiems už visą tyrimo turinio priežiūrą (tariantis su kitais strateginio valdymo	Už strateginės reikšmės visuomenės socialinės raidos stebėsenai skirtų rodiklių kokybę ir efektyvų lėšų panaudojimą įgyvendinant apklausą (LIST) tų rodiklių stebėsenai atsakingi LRVK-STRATA-VDA. Šios institucijos atsakingos už skaidrų ir viešą tyrimo įgyvendinimą – nuo LIST	+ Užtikrinamas strateginės reikšmės rodiklių stebėsenos įgyvendinimo standartizavimas. Strateginio valdymo sistemos dalyviai gali pasinaudoti metodologiškai pagrįstu tyrimu strateginės reikšmės rodiklių stebėsenai; esant poreikiui turi galimybę konsultuotis su LRVK-	<ul style="list-style-type: none"> Pirminės investicijos į LIST infrastruktūrą gali būti didesnės, nei užsakant pavienes apklausas. Tačiau vėliau nusistovėjus sistemai – išlaikymo kaštai turėtų mažėti. Strateginio valdymo sistemos dalyviams, įpareigotiems stebėti

	<p>i) LRVK ir STRATA prisideda atsakomybė už LIST tyrimo koordinavimą;</p> <p>ii) VDA – papildomai įpareigojama vykdyti visuomenės socialinės būklės stebėsenai reikalingų duomenų rinkimą per LIST;</p> <p>iii) dalinai sumažėja krūvis už tam tikrų strateginių rodiklių stebėseną atsakingiems strateginio valdymo sistemos dalyviams.</p>	<p>sistemos dalyviais), apklausos įgyvendinimą, rezultatų analizę, deponavimą, viešinimą ir pan.</p> <p>- Žmogiškieji išteklių visuomenės socialinės raidos stebėsenai apklausų būdu pasitelkiami pagrįdę iš STRATA bei VDA turimų resursų; esant galimybėms ir poreikiams – papildomai iš išorinių ekspertų ar kitų strateginio valdymo sistemos dalyvių.</p>	<p>metodologijos pagrįstumo, kokybės ir ekonominio naudingumo užtikrinimo, turinio (temos, rodikliai, klausimai) parengimo, aptariamo su suinteresuotais strateginio valdymo sistemos dalyviais, pildymo ar koregavimo iki gautų rezultatų tinkamos analizės, nuoseklaus viešinimo ir pirminių duomenų antrinei analizei atvėrimo.</p> <p>LIST apklausų pirminiai duomenys tvarkomi, deponuojami VDV IS.</p>	<p>STRATA–VDA dėl rodiklių parinkimo, papildomų rodiklių įtraukimo ar esamų rodiklių koregavimo.</p> <p>+ LIST įgyvendintojai užtikrina stebimų rodiklių kokybę, surinktų duomenų reprezentatyvumą.</p> <p>+ Užtikrinamas stebimų rodiklių ir kitų rezultatų nuoseklus viešinimas.</p> <p>+ Strateginio valdymo sistemos dalyviams sudaroma galimybė gauti patikimus duomenis pagal nustatytus strateginės reikšmės rodiklius bei analizuoti juos skirtingais sociodemografiniais ir kitais pjūviais, atlikti gilesnę priežastinę analizę.</p> <p>+ Užtikrinamas lėšų, skirtų strateginių rodiklių stebėsenai, efektyvus panaudojimas kainos ir kokybės atžvilgiu.</p>	<p>kitus, su visuomenės socialine būkle ar raida susijusius aspektus ar rodiklius, arba siekiančioms gretinti rodiklių stebėseną su kitais aktualiais klausimais, pvz., skirtais komunikacijai, institucijos reputacijos ar žinomumo įsivertinimui, gali tekti ieškoti kitų informacijos ar duomenų surinkimo galimybių (tais atvejais, kai stebėti reikalingi rodikliai savo turiniu, tiksline grupe ar kt. skiriasi nuo to, kas stebima per LIST).</p>
<p>Alternatyva III. Dalinė stebėseną per LIST (I ir II alternatyvos hibridas)</p>	<p>Už stebėsenos funkcijos įgyvendinimą atsakingų strateginio valdymo sistemos dalyvių struktūra ir atsakomybės nesikeičia, tik LRVK ir STRATA prisideda atsakomybė už LIST tyrimo koordinavimą, o VDA – papildomai įpareigojama vykdyti visuomenės socialinės būklės stebėsenai reikalingų duomenų rinkimą per LIST.</p>	<p>Finansiniai ir žmogiškieji išteklių pasiskirsto priklausomai nuo to, kurie rodikliai stebimi per LIST ir kurie per pačio strateginio valdymo sistemos dalyvio inicijuotą, metodologiškai pagrįstą, apklausą. LIST atveju finansavimas įgyvendinimui, žmogiškieji išteklių LRVK–STRATA–VDA atsakomybėje, kitų rodiklių atžvilgiu – atitinkamo strateginio valdymo sistemos dalyvio atsakomybėje.</p>	<p>Už dalies strateginės reikšmės visuomenės socialinės raidos stebėsenai skirtų rodiklių kokybę ir efektyvų lėšų panaudojimą įgyvendinant apklausą (LIST) tų rodiklių stebėsenai atsakingi LRVK–STRATA–VDA. Šios institucijos, atsakingos už skaidrų ir viešą tyrimo įgyvendinimą – nuo LIST metodologijos pagrįstumo, kokybės ir ekonominio naudingumo užtikrinimo, turinio (temos, rodikliai, klausimai) parengimo, aptariamo su suinteresuotais strateginio valdymo sistemos dalyviais, pildymo ar koregavimo iki gautų rezultatų tinkamos analizės,</p>	<p>+ Išlieka II alternatyvoje numatyti strateginių rodiklių stebėsenos kokybės užtikrinimo, duomenų analizės, tvarkymo, viešinimo, deponavimo ir pan. elementai per LIST.</p> <p>+ Šalia to strateginio valdymo sistemos dalyviai gali individualiai priimti sprendimus dėl kitų apklausų užsakymo poreikio, apimties ir tematinės aprėpties (pvz., apklausa stebėti ne tik reikiamus strateginės reikšmės rodiklius nepatenkančius į LIST, bet įtraukti papildomus klausimus, susijusius su komunikacijos, reputacijos ir kt. institucijai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pirminės investicijos į LIST infrastruktūrą gali būti didesnės, nei užsakant pavienes apklausas. Tačiau vėliau nusistovėjus sistemai – išlaikymo kaštai turėtų mažėti. • Strateginio valdymo sistemos dalyviams, įpareigotiems stebėti kitus, su visuomenės socialine būkle ar raida susijusius aspektus ar rodiklius, arba siekiančioms gretinti rodiklių stebėseną su kitais aktualiais klausimais, skirtais komunikacijai, institucijos reputacijos ar žinomumo įsivertinimui, reikėtų pasitelkti viešojo pirkimo būdu

			<p>nuoseklus viešinimo ir pirminių duomenų antrinei analizei atvėrimo.</p> <p>Už kitos dalies strateginės reikšmės visuomenės socialinės raidos stebėsenai skirtų rodiklių kokybę ir efektyvų lėšų panaudojimą įgyvendinant apklausas tų rodiklių stebėsenai atsakingi už atitinkamus rodiklius atsakingi strateginio valdymo sistemos dalyviai.</p> <p>Siekiant užtikrinti dermę tarp tyrimų, kiek įmanoma didesnę rodiklių stebėsenos įgyvendinimo standartizaciją, būtinas nuolatinis bendradarbiavimas, pasitarimai, įvertinimai tarp LIST įgyvendintojų ir kitų strateginio valdymo sistemos dalyvių, dėl to, kokių rodiklių stebėseną galima įgyvendinti per LIST, o kuriems būtina inicijuoti (ar tęsti) įgyvendinimą per atskiras apklausas, pasirengti bendras gaires, kuriomis vadovaujantis būtų vykdomos atskiros apklausos į LIST nepatenkančių rodiklių stebėsenai.</p> <p>LIST apklausų pirminiai duomenys tvarkomi, deponuojami VDV IS, o kitų rodiklių stebėsenai įgyvendinamų apklausų sutvarkyti pirminiai duomenys deponuojami LiDA.</p>	<p>aktualiais klausimais), jų rezultatus panaudojimo ir viešinimo.</p>	<p>užsakomas apklausų įgyvendinimo paslaugas ir jų kokybė priklausytų nuo strateginio valdymo sistemos dalyvio kompetencijų suformuojant užsakymą, turimų finansinių resursų ir pasiūlymus pateikusių bei kokybės ir kainos atžvilgiu naudingiausią pasiūlymą pateikusių paslaugų tiekėjų (bendros garės ir rekomendacijos galėtų šią riziką sumažinti).</p>
--	--	--	--	--	--

Parengė – STRATA

3 lentelėje pateikta alternatyvų analizė apibendrintina pagal skyriaus pradžioje pateiktus klausimus taip:

- **Centralizavimas.** Siekiant efektyvumo Alternatyva II ir Alternatyva III siūloma centralizuoti ar bent iš dalies centralizuoti strateginės reikšmės, daugelį viešosios politikos sričių apimančių planavimo dokumentų (tokių kaip Valstybės pažangos strategija, NPP ar kt.) rodiklių, grįstų reprezentatyviomis visuomenės apklausomis, stebėseną.
- **Funkcijų vykdytojų pasikeitimai.** Alternatyva I nekeičia esamų funkcijos vykdytojų įsitraukimo ir atsakomybių ir strateginio valdymo sistemos dalyviai kaip įprasta naudojasi viešojo pirkimo būdu užsakomų ir įgyvendinamų apklausų tiekėjų paslaugomis; Alternatyva II – sumažina atsakomybę ir įsitraukimą (viešųjų pirkimų organizavimo prasme), susijusią su strateginės reikšmės rodikliams skirtų apklausų įgyvendinimu, bet padidina LRVK, STRATA ir VDA atsakomybes ir įsitraukimą. Alternatyva III iš esmės nekeičia esamų funkcijos vykdytojų įsitraukimo, tačiau padidina LRVK, STRATA ir VDA atsakomybes bei paskatina didesnį ir glaudesnį LRVK, STRATA ir VDA bendradarbiavimą su už į LIST nepatenkančių rodiklių stebėseną atsakingais strateginio valdymo sistemos dalyviais. Pastarieji analogiškai naudojami viešojo pirkimo būdu užsakomų ir įgyvendinamų apklausų tiekėjų paslaugomis, tačiau yra sukuriama sistema leidžianti paslaugas užsakyti konsultuojantis su kitais už strateginių rodiklių stebėseną atsakingais strateginio valdymo sistemos dalyviais, remiantis bendromis gairėmis ir pan.
- **Funkcijos vykdymo kokybės standartizavimas.** Alternatyva I nurodo, kad kiekvienas strateginio valdymo sistemos dalyvis, atsakingas už atitinkamų rodiklių stebėseną, yra atsakingas ir už jų kokybės užtikrinimą. Alternatyva II ir Alternatyva III siūlo standartizuoti strateginės reikšmės rodiklių stebėseną: pirmuoju atveju atsakomybę priskiriama LIST įgyvendintojams, antruoju atveju taikytinas konsultavimosi-bendrų gairių taikymo principas tarp LIST įgyvendintojų (LRVK-STRATA-VDA) ir kitų strateginio valdymo sistemos dalyvių atsakingų už kitų, į LIST neįtrauktų, rodiklių stebėseną.

Atsižvelgiant į esamą situaciją, kuomet vis dar galioja Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2021–2030 NPP su patvirtintais ir ilgalaikėje perspektyvoje įtvirtintais visuomenės socialinę būklę ir raidą indikuojančiais rodikliais, o LIST įgyvendinimo mechanizmas dar tik yra kuriamas ir šio tyrimo įgyvendinimo pradžia planuojama 2024 m., kaip **tinkamiausia šiam laikotarpiui laikytina Alternatyva III. Strateginės reikšmės rodiklių stebėseną vykdoma dalinai centralizuotai (dalinė stebėseną per LIST)**. Ši alternatyva laikytina perspektyvia, nes dalis strateginės reikšmės rodiklių šiuo metu yra stebima tvirtą metodologinį pagrindą turinčiomis apklausomis (pvz., rodikliai, grįsti Kultūros ministerijos ir Lietuvos kultūros tarybos vykdomame „Dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis“ tyrime, Vidaus reikalų ministerijos vykdomos šalies gyventojų apklausos apie pasitikėjimą valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis bei viešojo saugumo būklės ir teisėsaugos institucijų darbo vertinimą), o kita dalis rodiklių kokybę užtikrinančių mechanizmų šiuo metu neturi (pavyzdžiui, Krašto apsaugos, Užsienio reikalų ministerijų užsakomos apklausos ir jomis grįsti rodikliai). LIST temų apraše yra pateikiami alternatyvūs rodikliai ar (ir) juos pamatuoti leidžiantys klausimai, tiems NPP rodikliams, kurių stebėsenos kokybę ekspertiniu vertinimu nėra šiuo metu užtikrinta pakankamai. Įgyvendinant trečiąjį LIST kūrimo etapą (numatoma pabaiga 2023 m. rugpjūtis), yra suplanuota pateikti rekomendacijas dėl LIST reguliarios tąsos galimybių, numatant, kas ir koku reguliarumu turėtų būti ateiityje tiriama, kaip ir ar tai galėtų būti integruota į LIST (ar konsoliduota atskirai), kokie yra būtini santykinai savarankiški kiti tyrimai visuomenės socialinės raidos klausimais. Šio uždavinio įgyvendinimas leis detaliau išnagrinėti ir aprašyti III alternatyvos įgyvendinimo mechanizmą.

Priedai

1 priedas. Funkcijų peržiūros metodika

Funkcijų peržiūros objektas: Strateginio valdymo sistemos dalyvių atliekama Lietuvos visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėseną, grįsta reprezentatyviomis šalies gyventojų apklausomis.

Funkcijų peržiūros tikslas – identifikuoti visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos problematiką bei pateikti pasiūlymus siekiant užtikrinti šios stebėsenos kokybę ir efektyvumą įgyvendinant ar užsakant reprezentatyvias gyventojų apklausas⁵⁷.

Strateginio lygmens visuomenės socialinės būklės stebėsenos funkciją atlieka ne viena valstybės institucija, todėl atliekama **sisteminė funkcijų peržiūra**. Sisteminė funkcijų peržiūra orientuojasi į bendrųjų funkcijų vykdymo ir jų vykdymui skiriamų išteklių (pvz., žmogiškųjų, finansinių, laiko) optimizavimą ir standartizavimą, todėl atliekama visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos funkcijų peržiūra apima valstybės institucijų įgyvendinamos visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos **turinio** (kas strateginiu lygmeniu apie šalies visuomenę yra stebima remiantis reprezentatyviomis šalies gyventojų apklausomis) ir **proceso** (funkcijos vykdymo užsakant ar įgyvendinant reprezentatyvias šalies gyventojų apklausas) analizę.

Šiai sisteminėi funkcijų peržiūrai įgyvendinti numatyti **uždaviniai**:

1. Išnagrinėti teisės aktus, reglamentuojančius valstybės institucijoms priskirtą įgyvendinti strateginio lygmens Lietuvos visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos funkciją, reprezentatyvių šalies gyventojų apklausų užsakymo ar įgyvendinimo atžvilgiu;
2. Identifikuoti šios funkcijos kokybišką ir efektyvų įgyvendinimą ribojančius veiksnius;
3. Identifikuoti valstybės institucijų taikomas praktikas (būdus) strateginio lygmens Lietuvos visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos funkcijai įgyvendinti per reprezentatyvias šalies gyventojų apklausas, įskaitant:
  - a. su visuomenės raidos aspektais ir viešojo valdymo tikslais atliekamų Lietuvos gyventojų reprezentatyvių apklausų inventorizaciją;
  - b. reguliariai renkamų duomenų kaupiamų per 1) tarptautines mokslo ir tyrimų infrastruktūras, kuriose dalyvauja Lietuva bei 2) oficialiosios statistikos programas (OSP), įgyvendinamas Lietuvoje (esant poreikiui ir Europoje)) apie šalies gyventojų socialinę būklę inventorizaciją;
4. Pateikti siūlymus ir rekomendacijas dėl strateginio lygmens šalies gyventojų socialinės būklės (raidos) stebėsenos sistemos, grįstos šalies gyventojų apklausomis, efektyvumo bei valstybės institucijų, renkamų duomenų apie gyventojus per užsakomas reprezentatyvias gyventojų apklausas, kokybės užtikrinimo.

Atliekama funkcijų peržiūra dėl strateginio lygmens visuomenės socialinės raidos (būklės) stebėsenos reprezentatyvių šalies gyventojų apklausų būdu, siekiama šių naudų:

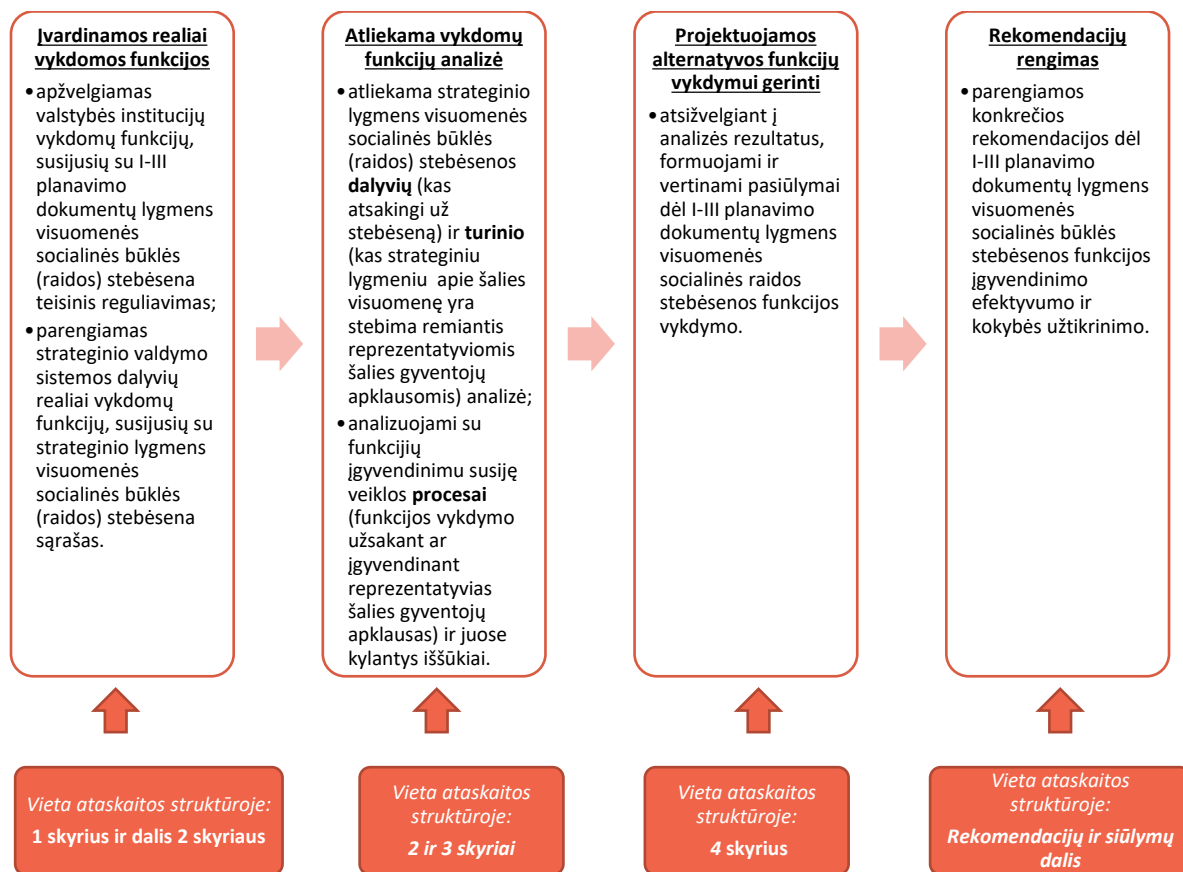
- 1) pateikti išsamesnį vaizdą apie: (i) strateginio lygmens visuomenės raidos stebėsenos reprezentatyvių šalies gyventojų apklausų būdu veiklos įgyvendinimo procesą;
- 2) pateikti ir įvertinti alternatyvas, leidžiančias patobulinti stebėsenos procesus ir padidinti stebėsenos efektyvumą bei, esant galimybei, sudarytų sąlygas kokybiškai visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenai reprezentatyvių šalies gyventojų apklausų būdu bei naujiems šios stebėsenos metodams (jrankiams) diegti.

Funkcijų peržiūros analizė ir ataskaita rengiama įgyvendinant keturis pagrindinius žingsnius pavaizduotus 1 schemoje.

---

⁵⁷ Vadovaujantis funkcijų peržiūros metodika, taip pat išskiriamas rezultatyvumo kriterijus. Atliekant šią funkcijų peržiūrą, rezultatyvumo kriterijus nėra taikomas. Tokia taktika pasirinkta, nes visuomenės socialinės būklės stebėsenos veiklos rezultatai leidžia įvertinti siekiamo rezultato, vykdytų intervencijų rezultatyvumą, o šios funkcijų peržiūros objektas yra pats stebėsenos turinys ir procesas, bet ne siekiamų rodiklių pokyčio įvertinimas.

1 schema. Pagrindiniai funkcijų peržiūros etapai

Parengta – STRATA, vadovaujantis 2011 m. Vyriausybei atskaitingų institucijų funkcijų peržiūros metodikos taikymo rekomendacijomis

Vadovaujantis 2011 m. Vyriausybei atskaitingų institucijų funkcijų peržiūros metodikos taikymo rekomendacijomis, procesų analizė sisteminėje funkcijų peržiūroje taikoma, tuomet, kai yra siekiama didinti veiklos efektyvumą (pvz., atsakyti pridėtinės vertės nekurančių užduočių, sutrumpinant užduočių atlikimo laiką ir pan.). Šioje funkcijų peržiūroje dėmesys skiriamas funkcijos turinio analizei (kas apie visuomenės socialinę raidą (būklę) yra stebima I-III planavimo dokumentų lygmenyje bei procesams, kuriais ši stebėsenos funkcija per šalies gyventojų reprezentatyvias apklausas yra įgyvendinama. Proceso analizėje siekiama:

- aprašyti procesą**, kurio metu valstybės institucijos naudoja tam tikrus **išteklis** (analizuojamu atveju – institucijų skiriamas biudžetas ir žmogiškieji ištekliai reprezentatyvioms šalies gyventojų apklausoms užsakyti / įgyvendinti), tam, kad būtų sukurti konkretūs **produktai** (analizuojamu atveju – produktais laikytini: valstybės institucijų suformuotų rodiklių, identifikuojančių visuomenės socialinę būklę (raidą), stebėsenai užsakytų reprezentatyvių šalies gyventojų apklausų rezultatai);
- nustatyti kritines proceso vietas**, kurios apriboja produktų sukūrimo proceso efektyvumą bei iš jo išplaukiančių rezultatų kokybę.

Atliekant I-III planavimo dokumentų lygmens visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos proceso analizę, nagrinėjami klausimai pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė. Procesų analizės klausimai

	Funkcijos poreikis ir vykdymo apimtis	Funkcijos vykdymo vieta	Viešojo sektoriaus funkcijos vykdymas
Pagrindinis klausimas	Ar ši veikla/ funkcija tikrai reikalinga?	Kokie šiuo metu yra ir ar yra galimi kiti veiklos / funkcijos vykdytojai?	Ar veiklos / funkcijos įgyvendinimas gali būti centralizuotas siekiant efektyvumo ir kokybės?

Galimi kiti papildomi klausimai	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ar funkcija atitinka strateginio valdymo įstatyme numatytas nuostatas, strateginio valdymo proceso dalyvių strateginius ir veiklos tikslus, Vyriausybės prioritetus? ○ Ar teisės aktų lygiu yra (ir jei yra, tai kaip) užtikrinamas visuomenės socialinės raidos stebėsenos kokybiškas vykdymas? 	Kas turi vykdyti funkciją? Kaip užtikrinama šios veiklos / funkcijos kokybė? Ar veiklos / funkcijos vykdymo kokybė turėtų būti standartizuojama?	Ar veiklos / funkcijos įgyvendinimo centralizavimas būtų ekonomiškai sprendimas?
Sąsajos su ataskaitos dalimis	1 skyrius	2, 3, 4 skyriai	4 skyrius

Parengė – STRATA, vadovaujantis 2011 m. Vyriausybei atskaitingų institucijų funkcijų peržiūros metodikos taikymo rekomendacijomis. Klausimai adaptuoti atsižvelgiant į nagrinėjamo objekto specifiką.

Numatytiems uždaviniams ir 1 schemose numatytiems žingsniams įgyvendinti pasitelkti duomenų rinkimo ir analizės metodai pristatyti 5 lentelėje.

5 lentelė. Duomenų šaltiniai, taikyti analizės metodai

Tyrimo dalis	Taikyti duomenų rinkimo ir analizės metodai	Aprėptis	Tikslas
Funkcijų peržiūros organizavimas ir metodologinis pagrindas	Dokumentų ir teisės aktų peržiūra	Nagrinėti dokumentai: 1. LR Vyriausybės 2011-08-17 nutarimas Nr. 968 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingų institucijų funkcijų peržiūros metodikos patvirtinimo“ ⁵⁸ . 2. Vyriausybei atskaitingų institucijų funkcijų peržiūros metodikos taikymo rekomendacijos. (2011) ⁵⁹ .	Nustatomas peržiūros tikslas ir objektas Apibrėžiamos funkcijų peržiūros gairės apibrėžimas ir priemonių informacijai rinkti parengimas (funkcijų peržiūros klausimynas)
Funkcijų peržiūros įgyvendinimas	Dokumentų ir teisės aktų peržiūra	Nagrinėti dokumentai: 1. LR Seimo 2020-06-25 patvirtintas Strateginio valdymo įstatymas (Nr. XIII-3096) ⁶⁰ . 2. LR Vyriausybės 2021-04-28 nutarimu Nr. 292 patvirtinta Strateginio valdymo metodika ⁶¹ . 3. LR Seimo 1993-10-12 patvirtintas Oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymas (Nr. I-270) ⁶² . 4. LR Seimo 2022-07-19 patvirtintas Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos įstatymo Nr. I-270 pakeitimo įstatymas (Nr. XIV-1396), įsigaliosiantis nuo 2023-01-01 ⁶³ . 5. Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2021-02-05 įsakymas (Nr. DJ-46) Dėl Valstybės duomenų valdysenos informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo ⁶⁴ .	Nustatyti realiai vykdomas funkcijas, susijusias su I-III planavimo dokumentų lygmenų visuomenės būklės stebėseną pasitelkiant reprezentatyvias gyventojų apklausas

58 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.405024/asr>

59 Prieiga internetu: <https://vakokybe.vrm.lt/get.php?f.583>

60 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/90386d20bab711ea9a12d0dada3ca61b/asr>

61 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5e3aa191a8e511eb98ccba226c8a14d7/asr>

62 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5592/asr>

63 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9e07b4f1080411edbf9c72e552dd5bd?jfwid=125azlarsk>

64 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2b2a216167f211eb9954cfa9b9131808/cfBkWrLGIX>

	<p>6. LR Seimo 2012-05-15 nutarimu patvirtinta Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (Nr. XI-2015)⁶⁵.</p> <p>7. LRV 2020-09-09 nutarimas (Nr. 998) Dėl 2021–2030 m. nacionalinio pažangos plano patvirtinimo⁶⁶.</p> <p>8. LR Seimo 2020-12-11 nutarimas (Nr. XIV-72) Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos⁶⁷.</p> <p>9. LRV 2021-03-10 nutarimas (Nr. 155) Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo⁶⁸.</p> <p>10. LR Seimo 2009-04-30 patvirtintas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas (Nr. XI-242)⁶⁹.</p> <p>11. LR Seimo 1996-08-13 patvirtintas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (Nr. I-1491)⁷⁰.</p> <p>12. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017-06-28 įsakymas (nr. 1S-97) Dėl Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo⁷¹.</p>	<p>Išanalizuoti procesus susijusius su I-III planavimo dokumentų lygmens visuomenės būklės stebėseną pasitelkiant reprezentatyvias gyventojų apklausas ir nustatyti šios funkcijos kokybišką, efektyvų įgyvendinimą ribojančius veiksnius</p> <p>Pateikti rekomendacijas bei siūlymus dėl I-III planavimo dokumentų lygmens visuomenės būklės stebėsenos, reprezentatyvų gyventojų apklausų būdu, funkcijos įgyvendinimo</p>
Užsakomų ar įgyvendinamų reprezentatyvių šalies gyventojų apklausų inventorizacija	<p>Inventorizuoti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oficialiosios statistikos programoje vykdyti tyrimai, apie šalies gyventojus (2018–2022 m.); 2. Longitudiniai moksliniai tyrimai apie šalies gyventojus; 3. Valstybės institucijų užsakytos ar įgyvendintos apklausos (2017–2022 m.) 4. Valstybės institucijų planuojamos užsakyti ar įgyvendinti apklausos (2022 +n metai) 5. Strateginiuose dokumentuose („Lietuva 2030“, NPP ir PP) nustatyti rodikliai, grįsti reprezentatyviomis šalies gyventojų apklausomis. 	
Grupinių diskusijų bei interviu su valstybės institucijų atstovais vykdymas	<p>Pokalbiai vykdyti su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. LR kultūros ministerijos ir Lietuvos kultūros tarybos atstovais 2. LR vidaus reikalų ministerijos atstove 3. LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovėmis 4. LR krašto apsaugos ministerijos atstovėmis 5. LR užsienio reikalų ministerijos atstovais 6. LR Seimo Ateities komitetu 7. Lietuvos sociologų bendruomenės atstovais 8. Valstybės pažangos tarybos koordinacinės grupės nariais 	

Parengė – STRATA

Atliekant sisteminę visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos funkcijos analizę, remiamasi numatytais gairėmis (*angl. benchmark*). Gairės nurodo tam tikrą siekiamą padėtį ar „standartą“, užtikrinantį visuomenės socialinę būklę (raidą) indikuojančių rodiklių bei reprezentatyvių gyventojų apklausų, skirtų šiems rodikliams pamatuoti, kokybę ir efektyvumą. Šiame tyrime suformuotos gairės siejamos su dviem tikslu išskirtais kriterijais (žr.6 lentelė).

6 lentelė. Visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos funkcijų peržiūros gairės

Kriterijus	Kokybė	Efektyvumas
Visuomenės socialinės būklės (raidos) stebėsenos turinys	Gairė: Visuomenės socialinę būklę (raidą) nusakantys rodikliai bei juos pamatuoti leidžiantys klausimai naudojami apklausose, yra suformuoti kokybiškai (yra pagrįsti ir matuoja tai, ką ir siekiama pamatuoti).	Gairė: Strateginio lygmens rodiklių pagrindu vykdoma visuomenės socialinės būklės stebėseną leidžia susidaryti išsamų vaizdą apie šiandieninę visuomenės socialinę būklę ir stebėti jos pokytį laike.

65 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>

66 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5/asr>

67 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/973c87403bc311eb8c97e01ffe050e1c>

68 Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d698ded086fe11eb9fecb5ecd3bd711c>

69 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.343430/asr>

70 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.30614/asr>

71 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a5a0b8525d0611e7a53b83ca0142260e/asr>

Kriterijus	Kokybė	Efektyvumas
Visuomenės socialinės būklės (raidės) stebėsenos procesas	<i>Gairė:</i> Užsakant / įgyvendinant apklausas, skirtas visuomenės socialinei būklei (raidai) stebėti, yra laikomasi reprezentatyvių apklausų dizaino kūrimo standartų (apklausos vykdomos pagal aiškiai parengtas metodikas, nusakančias reprezentatyvumą užtikrinančius respondentų atrankos būdą, imtį, respondentų apklausimo būdus ir pan.).	<i>Gairė:</i> Užsakant / įgyvendinant apklausas, skirtas visuomenės socialinei būklei (raidai) stebėti, panaudotos lėšos yra racionalūs apklausos kokybės atžvilgiu. Užsakytų / įgyvendintų apklausų rezultatai yra viešai prieinami ir galimi naudoti antrinei analizei.

Parengta – STRATA

2 priedas. Teisinės aplinkos ir strateginių dokumentų apžvalgos priedai

7 lentelė. I–III lygio strateginiai dokumentai, kurie nebuvo plačiau aptarti **1.1 dalyje**

Strateginio planavimo dokumento lygmuo	Strateginio planavimo dokumentas	Apibūdinimas
Valstybės strategija	Nacionalinio saugumo strategija (NSS)	Joje nustatomi esminiai nacionalinio saugumo interesai, pagrindiniai rizikos veiksniai, pavojai ir grėsmės šiems interesams, įtvirtinami valstybės nacionalinio saugumo sistemos plėtros, užsienio, gynybos ir vidaus politikos prioritetai, ilgojo laikotarpio uždaviniai valstybės saugumo būklei užtikrinti (NSS I skyriaus 1 punktas). NSS nacionalinio saugumo interesai yra grindžiami Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintomis vertybėmis (NSS II skyriaus 8 punktas). Viena iš vertybių minima, kaip tvarus bendros gyventojų socialinės ir ekonominės gerovės augimas, gyventojų saugumas (NSS II skyriaus 9 punktas 9.3 papunktis). NSS taip pat nustatyti nacionalinio saugumo interesai, kurių vienas apibrėžiamas, kaip „taika, gyventojų gerovė ir saugi aplinka valstybės raidai“. Nacionalinio saugumo strategija – vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu rengiamas dokumentas, kuris apima svarbiausių saugios valstybės raidą apibrėžiančių nuostatų visumą ir kuriame nustatomi esminiai nacionalinio saugumo interesai, pagrindiniai rizikos veiksniai, pavojai ir grėsmės šiems interesams, įtvirtinami valstybės nacionalinio saugumo sistemos plėtros, užsienio, gynybos ir vidaus politikos prioritetai, ilgojo laikotarpio uždaviniai valstybės saugumo būklei užtikrinti. Nacionalinio saugumo strategija turi derėti su Valstybės pažangos strategija (SV) 6 str. 2 p.) Strategijoje numatyti uždaviniai susiję su pilietiško ugdymu, piliečių pasiryžimu ginti šalį, visuomenės savisaugos kultūros ir atsparumo dezinformacijai ir kitoms informacinėms grėsmėms ar radikalizmo sklaidai didinimu ir pan. Tačiau rodiklių, įskaitant ir stebinių visuomenės socialinę būklę ar jos raidą – nenumatyta. Prieiga internetu: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.167925/asr
	Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano koncepcija (toliau – Koncepcija)	Vadovaujantis Teritorijų planavimo įstatymu rengiamas 30 metų trukmės dokumentas, kuriame nustatomos ilgalaikės valstybės teritorijos, įskaitant kontinentinį šelfą ir išskirtinę ekonominę zoną Baltijos jūroje, erdvinio vystymo kryptys ir teritorijų naudojimo funkciniai prioritetai. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano koncepcija turi derėti su Valstybės pažangos strategija ir Nacionalinio saugumo strategija (JSTATYMAS 6 str. 3 p.). Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano koncepcija formuojama vertybiniu pagrindu, siekiant vertybes išlaikyti ir puoselėti (Koncepcija I skyrius 9 p.). Koncepcijoje vertybė apibrėžiamai kaip „tam tikros žmonių grupės moralinės nuostatos, pagal kurias grupė gyvena, dirba, kuria šeimą, valstybę“. Vertybės – „Ekonominės, socialinės ir aplinkos sričių balansas, darnus jų veikimas sukuriama teigiamas sinergijas, tenkinančias žmonių gerovę dabartyje, nesumažinant žmonių gerovės galimybių ateityje, grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva, laikomi vienu pagrindinių šalies vystymo vertybinių dalykų. Bendrąsias vertybes papildo ir detalizuoja valstybės ir jos žmonių vertybės, atspindinčios šalies specifiką“. Koncepcijoje esama tam tikrų rodiklių, susijusių su šalies gyventojų socialiniais aspektais: dalyvavimas kultūroje, priklausymas bendruomeninėms organizacijoms, pasitikėjimo kitais lygis ir k.t. Prieiga internetu: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/124b7b10b12e11ea9a12d0dada3ca61b?ifwid=
Strateginio lygmens planavimo dokumentai	Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija (toliau – NENS)	NENS nustatoma Lietuvos energetikos sektoriaus vizija, jos įgyvendinimo principai, strateginės kryptys, tikslai ir uždaviniai. Kaip juos pasiekti ir įgyvendinti, išsamiai nurodyta Strategijos įgyvendinimo plane (ENS Santrauka 1 p.). Galiojančios 2018-06-30 redakcijos nuoroda: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.429490/asr
	Nacionalinė aplinkos apsaugos strategija	Nacionalinė aplinkos apsaugos strategija parengta siekiant nustatyti prioritetines aplinkos apsaugos politikos sritis, ilgalaikius tikslus iki 2030 metų ir Lietuvos aplinkos viziją iki 2050 metų. Galiojančios 2016-06-02 redakcijos nuoroda: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/609a6f82ea4e11e4ada6f94d34be6d75/asr
	Lietuvos Respublikos piliečių rengimo pilietiniam pasipriešinimui strategija	Šio dokumento numatyti pilietinio pasipriešinimo vietą valstybės gynyboje, piliečių rengimo pilietiniam pasipriešinimui tikslus, uždavinius ir jų įgyvendinimo kryptis, kad pilietinis pasipriešinimas būtų veiksmingas Lietuvos gynybinės galios elementas, būtų užtikrintas LR Konstitucijoje įtvirtintos piliečių teisės priešintis bet kam, kas prievarta kėsina į šalies nepriklausomybę, jos teritorinį vientisumą ir konstitucinę santvarką, ir jų teisės bei pareigos ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo įgyvendinimas. Galiojančios 2022-05-17 redakcijos nuoroda: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/12723dc0db3111ec8d9390588bf2de65
	Nacionalinė darbotvarkė korupcijos prevencijos klausimais 2022-2033 m.	Darbotvarkės paskirtis sukurti korupcijai atsparią aplinką viešajame ir privačiame sektoriuose. Galiojančios 2022-06-28 redakcijos nuoroda: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2b958160fdb11ec8fa7d02a65c371ad

	Nacionalinė darbotvarkė narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir su narkotikais susijusios žalos klausimais iki 2023 m.	Nacionalinė darbotvarkė narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės, vartojimo prevencijos ir su narkotikais susijusios žalos klausimais iki 2023 m. – tai strateginis planavimo dokumentas, kuriame numatomi ilgalaikiai valstybės siekiai, prioritetai ir įsipareigojimas taikyti sveikata grįstą požiūrį į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą bei padėti žmonėms saugoti ar atkurti savo sveikatą, gerovę ir gyvenimo kokybę.
	Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas	Plano paskirtis – nustatyti LR teritorijos erdvinio vystymo įgyvendinimo gaires, valstybės teritorijos erdvinę struktūrą, valstybės teritorijos naudojimo privalomąsias nuostatas ir kitus susijusius sprendinius siekiant darnaus teritorijų vystymo. Galiojančios 2021-09-29 redakcijos nuoroda: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/563c5570267011ecad73e69048767e8c
Programavimo lygmens planavimo dokumentai	Nacionalinės plėtros programos	Tai 4–10 metų trukmės planavimo dokumentai numatantys pažangos uždavinių įgyvendinimą. Nacionalinės plėtros programos gali būti rengiamos kelios vienai valstybės veiklos sričiai. Jos gali būti 3 tipų: a) plėtros programos (PP) – numatančios NPP pažangos uždavinių taip pat nacionalinių darbotvarkių planų įgyvendinimą. Numatomos valstybės mastu įgyvendinamos pažangos priemonės, rezultato rodikliai (kurie gali būti grįsti taip pat ir šalies gyventojų apklausomis), reikalingos lėšos ir kt. Viena PP rengiama vienai valstybės veiklos sričiai; b) ilgalaikės valstybinės saugumo stiprinimo programos – rengiamos remiantis Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu, jomis siekiama įgyvendinti NPP nustatytus strateginius tikslus ir pažangos uždavinius, įgyvendinančius Nacionalinio saugumo strategiją, nustatomos valstybės mastu įgyvendinamos pažangos priemonės, rezultato rodikliai, nurodomos reikalingos pažangos lėšos; c) regionų plėtros programa – planavimo dokumentas, kuriame nustatomos Nacionalinio pažangos plano strateginių tikslų ir pažangos uždavinių regioninės politikos srityje įgyvendinimo sąlygos;
	Nacionalinių darbotvarkių planai	Tai planavimo dokumentai rengiami tik, jeigu yra numatyti nacionalinėse darbotvarkėse, kuriais įgyvendinamos nacionalinės darbotvarkės ir planuojamos šiose darbotvarkėse numatytų uždavinių įgyvendinimą užtikrinančios pažangos priemonės ir (arba) tęstinės veiklos priemonės ir kt. Šie dokumentai rengiami atsižvelgiant į Valstybės pažangos strategiją ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano koncepciją ir turi derėti su nacionalinėmis plėtros programomis. Šiuo metu patvirtinti yra du planai: <ul style="list-style-type: none"> Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių planas; Nacionalinis oro taršos mažinimo planas.
	Regionų plėtros planai	Tai 4–10 metų trukmės planavimo dokumentai, skirti tolygiai ir tvariai plėtrai regionuose planuoti. Atsižvelgia į regionų plėtros programą, savivaldybių strateginius plėtros planus; LR teritorijos bendrąjį planą.
	Savivaldybių strateginiai plėtros planai	Tai 4–10 metų trukmės planavimo dokumentai, skirti aplinkos, socialinei ir ekonominei raidai savivaldybės teritorijoje planuoti ir rengiami atsižvelgiant į kitus strateginio ir programavimo lygmens planavimo dokumentus; derinami su savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentais ir regionų plėtros planais.
	Savivaldybių bendrieji planai	Tai savivaldybės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentai, kuriais įgyvendinami ir detalizuojami valstybės teritorijos bendrojo plano sprendiniai. Derinami su savivaldybių strateginiais plėtros planais.
Veiklos lygmens planavimo dokumentai	Strateginiai veiklos planai	Tai 3 metų trukmės planavimo dokumentai, kuriuos rengia strateginio valdymo sistemos dalyviai; planuose nurodomos strateginio valdymo sistemos dalyvio misija, veiklos prioritetai, veiklos tikslai ir suplanuojamos valstybės biudžeto asignavimų valdytojų ar savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojų programos. Šiose programose planuojami atitinkamo laikotarpio asignavimai, skirti nacionalinėse plėtros programose numatytoms pažangos priemonėms arba regionų plėtros planuose ir (arba) savivaldybių strateginiuose plėtros planuose nustatytoms pažangos priemonėms ir (arba) projektams įgyvendinti. Rengiant šias programas nustatomi poveikio, rezultato, produkto ir (arba) veiklos efektyvumo rodikliai.
	Veiksmų planai	Tai neprivalomi planavimo dokumentai. Jų rengimas galimas esant poreikiui nustatyti vieno ar kelių strateginio valdymo sistemos dalyvių veiksmus, skirtus pažangos ir (arba) tęstinės veiklos priemonių, nustatytų nacionalinėse plėtros programose ir (arba) strateginiuose veiklos planuose, projektų ir (arba) kitų susijusių įsipareigojimų įgyvendinimui detaliau suplanuoti. Įgyvendinimo laikotarpis pasirenkamas pagal poreikį.
	Metiniai veiklos planai	Rengiami tik jei tai numato atskirą strateginio valdymo sistemos dalyvių veiklą reglamentuojantys įstatymai. Šiuose dokumentuose planuojama strateginio valdymo sistemos dalyvių metų veikla.

Parengė – STRATA vadovaujantis SVĮ ir patvirtintuose I–II planavimo lygmens dokumentuose pateikta informacija

8 lentelė. Planavimo dokumentų lygmenys ir atsakingos institucijos

DOKUMENTAI	INICIJAVIMAS (politikos formavimo funkcija)	APLINKOS ANALIZĖS IR ATEITIES ĮŽVALGŲ RENGIMAS (politikos formavimo funkcija)	RENGIMAS (politikos formavimo funkcija)	TVIRTINIMAS (politikos formavimo funkcija)	ĮGYVENDINIMAS (įgyvendinimo funkcija)	STEBĖSENA (priežiūros funkcija)
VALSTYBĖS STRATEGIJOS						
<i>Valstybės pažangos strategija</i>	<p>Inicijuoja rengimą LRVK</p> <p>Sprendimą priima Vyriausybė</p>	<p>Organizuoja STRATA</p>	<p>Koordinuoja Vyriausybė, bendradarbiaudama su Seimu</p> <p>Rengia Vyriausybės įgaliota institucija, dalyvaujant strateginio valdymo sistemos dalyviams⁷², konsultuodamasi su Lietuvos savivaldybių asociacija ir kitomis suinteresuotomis šalimis, Seimo komitetais ir komisijomis.</p> <p>Dalyviai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - įstaigos, kurių vadovai yra valstybės biudžeto asignavimų valdytojai, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme (toliau – valstybės biudžeto asignavimų valdytojai), ir joms pavaldžios biudžetinės įstaigos. - Nacionalinė regioninės plėtros taryba - Valstybės pažangos taryba - STRATA - Teisėjų taryba 	<p>Seimas</p>	<p>Įgyvendinimą koordinuoja Vyriausybė</p> <p>Valstybės pažangos strategijai įgyvendinti rengiamas NPP</p>	<p>Koordinuoja LRVK</p>
STRATEGINIO LYGMENS PLANAVIMO DOKUMENTAI						
<i>Nacionalinės darbotvarkės</i>	<p>Siūlymą rengti LRVK ir atitinkamai ministerijai pagal ministrui pavestą valdymo sritį gali teikti bet kuris strateginio valdymo sistemos dalyvis</p> <p>Sprendimą priima Vyriausybė⁷³</p>	<p>Organizuoja nacionalinių darbotvarkių koordinatoriai</p>	<p>Koordinuoja Vyriausybė arba Vyriausybė kartu su nacionalinių darbotvarkių koordinatoriais⁷⁴</p> <p>Rengia Nacionalinių darbotvarkių koordinatoriai, dalyvaujant strateginio valdymo sistemos dalyviams</p>	<p>Seimas</p>	<p>Įgyvendinimą koordinuoja Vyriausybė ar jos įgaliota institucija⁷⁵</p> <p>Įgyvendinimą koordinuoja nacionalinės darbotvarkės koordinatoriai⁷⁶</p> <p>Įgyvendinamos įgyvendinant nacionalinių darbotvarkių planus ir (arba) nacionalines PP ir SVP</p>	<p>Vykdo nacionalinių darbotvarkių koordinatoriai</p>

72 nurodytiems šio Strateginio valdymo įstatymo 3 straipsnio 17 dalies 3, 4, 9, 10 ir 11 punktuose

73 išskyrus atvejus, kai tos nacionalinės darbotvarkės rengimas ir nacionalinės darbotvarkės koordinatorius nustatomi atitinkamas valstybės veiklos sritis reglamentuojančiuose įstatymuose, atsižvelgdama į atitinkamas valstybės veiklos sritis reglamentuojančius teisės aktus, Europos Sąjungos teisės aktus ir tarptautinius reikalavimus

74 jeigu jie yra Vyriausybei nepavaldūs ir (arba) neatskaitingi strateginio valdymo sistemos dalyviai

75 Strateginio valdymo įstatymas, 15 straipsnis, 3 p.

76 Strateginio valdymo metodika, Antrasis skirsnis, 32 p.

DOKUMENTAI	INICIJAVIMAS (politikos formavimo funkcija)	APLINKOS ANALIZĖS IR ATEITIES ĮŽVALGŲ RENGIMAS (politikos formavimo funkcija)	RENGIMAS (politikos formavimo funkcija)	TVIRTINIMAS (politikos formavimo funkcija)	ĮGYVENDINIMAS (įgyvendinimo funkcija)	STEBĖSENA (prižiūros funkcija)
Nacionalinis pažangos planas (NPP)	<p>Inicijuoja rengimą LRVK</p> <p>Sprendimą priima Vyriausybė</p>	<p>Organizuoja STRATA</p>	<p>Koordinuoja Vyriausybė</p> <p>Rengia Vyriausybės įgaliota institucija, dalyvaujant strateginio valdymo dalyviams⁷⁷, konsultuodamasi su suinteresuotosiomis šalimis, Seimo komitetais ir komisijomis⁷⁸</p> <p>Projektą rengia LRVK kartu su strateginio valdymo sistemos dalyviais, konsultuodamiesi su socialiniais ir ekonominiais partneriais bei kitomis suinteresuotosiomis šalimis⁷⁹</p> <p>Dalyviai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lietuvos Respublikos Seimas; - įstaigos, kurių vadovai yra valstybės biudžeto asignavimų valdytojai ir joms pavaldžios biudžetinės įstaigos; - Valstybės pažangos taryba 	<p>Strateginiams tikslams ir jų poveikio rodikliams nutarimu pritaria Seimas</p> <p>Tvirtina Vyriausybė</p>	<p>Įgyvendinimą koordinuoja Vyriausybė</p> <p>Įgyvendinimo priežiūrai vykdyti gali būti steigiami finansavimo šaltinio priežiūros, stebėsenos ar panašaus pobūdžio komitetai, jeigu tai numatyta atskirų finansavimo šaltinių administravimą reglamentuojančiuose teisės aktuose</p>	<p>Įgyvendinimo stebėseną koordinuoja LRVK</p> <p>Atlieka FM kartu su STRATA</p>
PROGRAMAVIMO LYGMENS PLANAVIMO DOKUMENTAI						
Vyriausybės programa	Vadovaujantis Vyriausybės įstatymu	Vadovaujantis Vyriausybės įstatymu	Vadovaujantis Vyriausybės įstatymu Ministerijos ir kitos valstybės institucijos privalo paskirtiems ministrams teikti medžiagą, reikalingą Vyriausybės programai parengti, bei prisidėti prie programos rengimo	Pritaria Seimas	<p>Vykdytį koordinuoja Vyriausybė</p> <p>Siekiant suplanuoti Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimą rengiamas VPNIJP</p>	<p>Įgyvendinimo stebėseną, ataskaitų rengimą organizuoja LRVK</p>
Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas (VPNIJP)		Organizuoja LRVK	Organizuoja projekto rengimą LRVK Koordinuoja LRVK	Vyriausybė	<p>Įgyvendinimą koordinuoja Vyriausybė</p> <p>Vykdo Vyriausybei pavaldūs strateginio valdymo sistemos dalyviai</p>	<p>Įgyvendinimo stebėseną ir vertinimą atlieka ir ataskaitų rengimą organizuoja LRVK</p>

77 nurodytiems Strateginio valdymo įstatymo 3 straipsnio 17 dalies 1, 3 ir 9 punktuose

78 Strateginio valdymo įstatymas, 16 straipsnis, 1. 4)

79 Strateginio valdymo metodiką, Trečiasis skirsnis, 37 p. finansines projekcijas rengia Finansų ministerija, horizontaliuosius principus, strateginius tikslus, pažangos uždavinius ir poveikio rodiklius, įvertinę strateginių tikslų pasiekimo ir pažangos uždavinių įgyvendinimo rizikas, formuluoja strateginio valdymo sistemos dalyviai, nurodyti Strateginio valdymo įstatymo 3 straipsnio 17 dalies 3, 10 ir 11 punktuose

9 lentelė. OSP ir VDVP apžvalga

	Oficialiosios statistikos programa (OSP)*	Valstybės duomenų valdysenos programa (VDVP)
Teisinis pagrindas	Tai statistinių tyrimų sąrašas, kurių įgyvendinimo pagrindas yra ES teisės aktai, LR įstatymai ar LRV nutarimai, Lietuvos banko (LB) valdybos nutarimai.	Tai metinis darbų sąrašas**, kurių įgyvendinimas grindžiamas ES teisės aktais, LR įstatymais, LRV nutarimais, Ministro Pirmininko potvarkiais, esant ekstremaliajai situacijai ir (ar) įvykiui – operacijų vadovo sprendimais.
Atnaujinimas	Atnaujinamas kas metus: yra tęstinių ir naujų tyrimų	Atnaujinamas pagal poreikį (pirmasis VDVP projektas yra parengtas 2023 metams)
Atsakingos institucijos	Institucijos, tvarkančios oficialiąją statistiką – Valstybės duomenų agentūra (VDA), LB bei kitos institucijos ir įstaigos, kurioms nacionaliniais teisės aktais priskirta ar pavesta ši funkcija.	Valstybės duomenis valdo ir tvarko – VDA. Valstybės duomenis teikia – subjektai, teikiantys valstybės duomenis į Valstybės duomenų valdysenos informacinę sistemą (išskyrus respondentus bei LB).
Principai, kuriais vadovaujasi	<ol style="list-style-type: none"> 1. profesinio nepriklausomumo; 2. nešališkumo ir objektyvumo; 3. kokybės; 4. statistinių duomenų konfidencialumo; 5. išteklių adekvatumo ir ekonomiškumo; 6. oficialiąją statistiką tvarkančios įstaigos vadovaujasi Europos statistikos praktikos kodekso principais; 7. tvarkant asmens duomenis laikomasi Reglamente (ES) 2016/679 nustatytų asmens duomenų tvarkymo principų; 8. LB taiko šiuos principus, taip, kaip Europos centrinių bankų sistemos vykdomų Europos statistikos plėtojimo, rengimo ir sklaidos principus taiko Europos Centrinis Bankas, ir taip, kaip nurodoma 1998 m. lapkričio 23 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2533/98 dėl Europos centrinio banko renkamos statistinės informacijos su visais pakeitimais 3a straipsnyje. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. profesinio nepriklausomumo; 2. objektyvumo; 3. kokybės; 4. konfidencialumo; 5. vientisumo; 6. prieinamumo; 7. teisėtumo; 8. teisingumo; 9. semantinio susietumo; 10. tvarkant asmens duomenis laikomasi Reglamente (ES) 2016/679 nustatytų asmens duomenų tvarkymo principų,
Duomenų šaltiniai ar teikėjai	<ol style="list-style-type: none"> 1) respondentų teikiami ar iš jų surinkti statistiniai duomenys; 2) administraciniai duomenys; 3) oficialiąją statistiką tvarkančių įstaigų teisėtai gauti juridinių ir (arba) fizinių asmenų duomenys, kurie prieinami viešai, ir (arba) juridinių asmenų kaupiami ir tvarkomi duomenys, įskaitant elektroninių sandorių ar kitus įrašus, mobiliojo ryšio duomenis, kintamuosius duomenis ar kitus privačių juridinių asmenų kaupiamus ir tvarkomus duomenis, įskaitant asmens duomenis, tarp jų ir specialių kategorijų asmens duomenis; 4) oficialiąją statistiką tvarkančių įstaigų teisėtai gauti tarptautinių organizacijų statistiniai duomenys; 5) valstybės duomenys. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Institucijos, teikiančios duomenis iš valstybės informacinių sistemų ir (arba) registru, įregistruotų Registru ir valstybės informacinių sistemų registre (pvz., <i>Higienos institutas, Informatikos ir ryšių departamentas prie LR vidaus reikalų ministerijos, Kultūros paveldo departamentas prie LR kultūros ministerijos, Lietuvos mokslo taryba, LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybinė mokesčių inspekcija prie LR finansų ministerijos ir t.t.</i>); 2. Institucijos, teikiančios duomenis iš teisės aktų nustatyta tvarka įsteigtų ir vidaus administravimui skirtų informacinių sistemų (pvz., <i>Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie LR finansų ministerijos, Lietuvos transporto saugos administracija, savivaldybių administracijos ir t.t.</i>); 3. Institucijos, teikiančios duomenis ne iš valstybės informacinių sistemų / registru (<i>nakvynės namai ir socialinių paslaugų centrai, Palangos miestas, Birštono, Trakų rajono savivaldybių administracijos, Valstybės studijų fondas, asmens sveikatos priežiūros įstaigos (ASPI), Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, LR kultūros ministerija, Lietuvos nacionalinis kultūros centras, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba, Policijos departamentas prie LR vidaus reikalų ministerijos</i>); 4. Juridiniai asmenys, teikiantys duomenis iš savo informacinių sistemų (<i>AB LITGRID, UAB EUROVAISTINĖ ir kt.</i>); 5. Statistinius tyrimus vykdančios institucijos, kurių darbai įtraukti į OSP; 6. Respondentai, teikiantys ar privalantys teikti duomenis apie save, nekaupiamus valstybės informacinėse sistemose ir registruose. <p>Konkretūs valstybės registrai ir informacinės sistemos, bei duomenų aprėptis nurodyti VDV IS nuostatų III skyriuje, kuriame apibrėžiama VDV IS informacinė struktūra.</p>

	Oficialiosios statistikos programa (OSP)*	Valstybės duomenų valdysenos programa (VDVP)
Statistinės informacijos bei duomenų kokybės užtikrinimas	<ul style="list-style-type: none"> Statistinės informacijos kokybę užtikrina OSVDVJ 3 straipsnio 1 dalies 3 punktą, numatantis, kad oficialiosios statistikos organizavimas yra grindžiamas kokybės principu, kuomet „oficialiąją statistiką tvarkančios įstaigos taiko statistinės informacijos kokybės vertinimo kriterijus: reikalingumo, tikslumo, savalaikiškumo, punktualumo, prieinamumo ir aiškumo, palyginamumo, suderinamumo, kaip jie apibrėžiami Reglamento (EB) Nr. 223/2009 12 straipsnyje“; Pagal OSVDVJ 10 straipsnio 1 d. 3 punktą, numatyta, kad asmens duomenys (įskaitant specialių kategorijų) naudojami tik statistinių duomenų jungimui, palyginimui ir kokybei užtikrinti, o kai tokie asmens duomenys šiems trims veiksmams nereikalingi – nedelsiant anonimizuojami; Pagal OSVDVJ 19 straipsnio 1 punkto 2 dalį, oficialiosios statistikos vartotojai turi teisę „gauti informaciją apie statistinės informacijos kokybę“. 	<ul style="list-style-type: none"> Duomenų kokybę užtikrina OSVDVJ 4 straipsnio 1 dalies 3 punktą, numatantis, kad valstybės duomenų valdysena yra grindžiama kokybės principu, kuomet VDA „taiko nustatytus kokybės kriterijus: reikalingumo, tikslumo, savalaikiškumo, aktualumo, prieinamumo, aiškumo, palyginamumo ir suderinamumo“. Pagal OSVDVJ 22 straipsnio 2 dalies 3 p. „valstybės duomenų teikėjai privalo gavę VDA informaciją apie valstybės duomenų kokybę, teisės aktuose nustatyta tvarka įvertinti valstybės duomenų kokybę ir priimti sprendimus dėl jų tikslinimo ar keitimo“.
Informacijos / duomenų sklaida	<p>Statistinė informacija, parengta pagal OSP:</p> <ol style="list-style-type: none"> skelbiama privalomai; yra skelbiama taip, kad būtų prieinama visiems oficialiosios statistikos vartotojams vienu metu; skleidžiama, nurodant statistinę informaciją parengusią oficialiąją statistiką tvarkančią įstaigą; <p>Statistiniai duomenys apie statistinio stebėjimo vienetus gali būti skleidžiami duomenų rinkiniais, kuriuos sudaro nuasmeninti įrašai, parengti taip, kad nebūtų galimas tiesioginis atpažinimas ir netiesioginis atpažinimas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> VDA rengiama statistinė informacija bei valstybės duomenys tvarkomi OSVDVJ 21 straipsnio 1 dalyje nustatytiems tikslams pasiekti ir yra prieinami vieno langelio principu per VDV IS; OSVDVJ 21 straipsnio 1 dalyje⁸⁰ nustatytiems 3, 5, 8, 9, 10 punktuose nurodytiems tikslams pasiekti valstybės duomenys teikiami taip, kad nebūtų galima tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyti duomenų subjekto tapatybės. Pagal VDV IS nuostatų 18 straipsnį „VDV IS duomenys, išskyrus asmens duomenis, ir informacija yra vieši ir teikiami institucijoms, tarptautinėms organizacijoms, kitiems juridiniams ir fiziniams asmenims, vadovaujantis Reglamentu (ES) 2016/679, LR valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymu, Valstybės duomenų valdysenos informacinės sistemos nuostatais ir kitais asmens duomenų apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais“. VDV IS nuostatuose apibrėžiama VDV IS tvarkomų duomenų ir statistinės informacijos teikimas ir naudojimo aprėptis (pvz., duomenys gali būti naudojami tik statistinės (duomenų) analizės tikslais, jei tai iš respondentų gaunami statistiniai duomenys, tai tik oficialiosios statistikos tikslais, duomenų gavėjai turi turėti teisę gauti juos gauti ir pan.)
OSVDVJ taikymo aprėptis	<p>OSVDVJ taikomas:</p> <ul style="list-style-type: none"> oficialiąją statistiką tvarkančioms įstaigoms, registrų, valstybės ir kitų informacinių sistemų valdytojams ir tvarkytojams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitiems juridiniams asmenims, respondentams, oficialiosios statistikos vartotojams, valstybės duomenų vartotojams – fiziniams asmenims arba juridiniams asmenims, organizacijoms ar jų padaliniais, naudojantiems valstybės duomenis, įskaitant VDV IS naudotojus – prieigą prie šios informacinės sistemos turinčius juridinius asmenis ir jiems atstovaujančius fizinius asmenis. <p>OSVDVJ netaikomas, kai:</p>	

80 OSVDVJ 21 straipsnio 1 dalis: „1. Valstybės duomenys valdomi, tvarkomi ir naudojami šiems tikslams: (1) oficialiosios statistikos, vykdančios OSP; (2) VDVP vykdymo; (3) valstybės ekonominės ir socialinės raidos bei finansinio stabilumo stebėsenos ir analizės; (4) duomenimis grindžiamą valstybės valdymo sprendimų priėmimo, vykdančią Vyriausybės nutarimus ir pavedimus; (5) MTEPI veiklos; (6) valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, taip pat valstybės ir savivaldybės įmonių ir viešųjų įstaigų, kurių savininkė arba dalininkė yra valstybė arba savivaldybė ir kurios Viešojo administravimo įstatymu nustatyta tvarka įgaliotos atlikti viešąjį administravimą, teikia viešąsias paslaugas ar atlieka kitas įstatymuose nustatytas funkcijas, statutinių įstaigų ir kitų biudžetinių įstaigų, regionų plėtros tarybų analitikos ir strateginių procesų valdymo, atliekant jų nuostatuose nustatytas funkcijas; (7) ekstremaliųjų situacijų ir įvykių, nepaprastosios padėties ir krizių operatyvaus valdymo pagal šio straipsnio 4 dalį; (8) aukštųjų mokyklų švietimo ir mokymo, siekiant suteikti ir (ar) įgyti teorinių ir (ar) praktinių žinių mokant ar mokantis pagal tam tikrą studijų programą; (9) ES institucijų ir tarptautinių organizacijų atliekamų tyrimų, projektų ir kitų darbų įgyvendinimo, vykdančią LR įsipareigojimus; (10) valstybės duomenų rinkinių sudarymo ir skelbimo juos pakartotinai naudoti Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymo ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių valstybės duomenų skelbimą pakartotinai naudoti, nustatyta tvarka“.

Oficialiosios statistikos programa (OSP)*	Valstybės duomenų valdymo programa (VDVP)
1) <u>įstaiigos, įmonės, organizacijos ar kiti asmenys atlieka statistinius tyrimus, neįtrauktus į Oficialiosios statistikos programą;</u> 2) <u>VDV IS naudotojai teikiami pirminiai registruose ir informacinėse sistemose tvarkomi duomenys.</u> Tai reiškia, jeigu strateginio valdymo dalyviai strateginio lygmens dokumentuose numato naudoti kitus šaltinius apie visuomenės socialinę būklę ar raidą nei OSP numatytus tyrimus ar VDV IS sistemoje esančius pirminius registrus ir informacinių sistemų duomenis (pvz., tarptautinius indeksus, mokslinių tyrimų rezultatus, visuomenės apklausas ar kt.), tuomet šis įstatymas nėra tokiems duomenų šaltiniams taikomas.	

* - Informacija apie OSP 2018–2022 m. tyrimus, kuriuose stebima šalies gyventojų socialinė būklė, pateikiama 2022 m. birželio–rugpjūčio mėn. parengtame inventoriuje (žr. 3 priedą).

** - Į šį sąrašą turėtų būti įtraukiami „valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, taip pat valstybės ir savivaldybės įmonių ir viešųjų įstaigų, kurių savininkė arba dalininkė yra valstybė arba savivaldybė ir kurios Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka įgaliotos atlikti viešąjį administravimą, teikia viešąsias paslaugas ar atlieka kitas įstatymuose nustatytas funkcijas, statutinių įstaigų ir kitų biudžetinių įstaigų, regionų plėtros tarybų darbai, būtini OSVDVĮ 21 straipsnio 1 dalyje nustatytiems tikslams pasiekti“81.

Parengė – STRATA pagal OSVDVĮ ir VDV IS nuostatus

10 lentelė. Analizuojamuose strateginiuose dokumentuose numatyti visuomenės apklausomis grįsti rodikliai pagal sritis ir temas

Sritis	Tema	Rodiklis	Strateginis dokumentas	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis
Subjektyvi gerovė	Asmens laimės jausmas	Laimės indeksas	Lietuva 2030	Tai bendrasis strategijos vizijos įgyvendinimo pažangos rodiklis	Gallup World Poll	koordinuoja LRVK
			NPP 2021–2030	2 TIKSLAS. Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtraukti, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį	Jungtinės Tautos	SAM
	Asmens sveikata	2.10.2. Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, dalis	NPP 2021–2030	2 TIKSLAS. 2.10 uždavinys. Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą	Higienos institutas	SAM
			VPNJP 2020–2024	IV Misija (prioritetas) – Ilgas ir visavertis sveiko žmogaus gyvenimas		
Asmens tapatumas ir individuali raiška	Tautinis tapatumas	Visuomenės dalis, kuri labai didžiuojasi savo šalies tapatybe	Lietuva 2030	Sumani visuomenė	Europos vertybių tyrimas	koordinuoja LRVK
			NPP 2021–2030	4 TIKSLAS. 4.5 uždavinys. Stiprinti istorinės atminties aktualizavimą visuomenėje	KM kas 3 metus atliekamas tyrimas	KM
	Kalbinis tapatumas	4.7.1. Gyventojų, kuriems vartoti lietuvių kalbą yra patrauklu, dalis	NPP 2021–2030	4 TIKSLAS. 4.5 uždavinys. Stiprinti istorinės atminties aktualizavimą visuomenėje	KM kas 3 metus atliekamas tyrimas	KM

81 Šaltinis: VDA. (2023). Valstybės duomenų valdymo programos. Prieiga internetu: <https://www.stat.gov.lt/valstybes-duomenu-valdymo-programos>

Sritis	Tema	Rodiklis	Strateginis dokumentas	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis
	Asmens kūrybingumas	Visuomenės dalis, mananti, kad vaizduotė yra viena iš svarbiausių savybių, kurią vaikas turi įgyti namuose	Lietuva 2030	Sumani visuomenė	Europos vertybių tyrimas	koordinuoja LRVK
	Dalyvavimas kultūroje	Visuomenės narių, kurie linkę dalyvauti vykdant kultūrinę meninę veiklą, dalis	Lietuva 2030	Sumani visuomenė	Kultūros ministerijos tyrimas	koordinuoja LRVK
4.1. Gyventojų, kurie patys aktyviai dalyvauja kultūrinėse veiklose, dalis		NPP 2021–2030	4 TIKSLAS. Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą	Kultūros ministerijos tyrimas atliekamas kas 3 metus	KM	
		VPNJP 2020–2024	II Misija (prioritetas) – Asmenybės ir visuomenės gyvenimo kokybę keičianti kultūra			
4.2. Gyventojų, kurie per pastaruosius 12 mėn. vartojo bent 4 kultūros produktus / naudojami kultūros paslaugomis gyvai, dalis		NPP 2021–2030	4 TIKSLAS. Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą	Kultūros ministerijos tyrimas atliekamas kas 3 metus	KM	
		VPNJP 2020–2024	II Misija (prioritetas) – Asmenybės ir visuomenės gyvenimo kokybę keičianti kultūra			
4.1.2. Gyventojų, esančių mažiau palankiame kultūriniame kontekste, dalyvaujančių kultūrinėse veiklose, dalis	NPP 2021–2030	4 TIKSLAS. 4.1 uždavinys. Skatinti gyventojus dalyvauti kultūrinėse veiklose ir prisidėti prie kultūros plėtros	Kultūros ministerijos tyrimas atliekamas kas 3 metus	KM		
Socialinė stratifikacija	Švietimas gyventojų išsilavinimas ir	Per paskutines 4 savaites besimokiusių asmenų dalis: 3.5.1. 25–34 metų 3.5.2. 55–74 metų	NPP 2021–2030	3 TIKSLAS. 3.5 uždavinys. Įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą, siekiant asmens gebėjimų ir kvalifikacijos darnos su asmens, darbo rinkos ir aplinkos poreikiais	Eurostatas	ŠMSM
		Skurdo rizika⁸²	Skurdo rizikos lygis (proc.)	VPNJP 2020–2024	III Misija (prioritetas) – Socialiai pažeidžiamiausių visuomenės grupių įgalinimas	Lietuvos statistikos departamentas
	7.2.1. Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį		NPP 2021–2030	7 TIKSLAS. 7.2 uždavinys. Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems	Lietuvos statistikos departamentas	VRM
Medijų informacijos vartojimas, raštingumas ir	Informacinis raštingumas	10.3.2. Visuomenės informavimo priemonių naudojimo raštingumo lygis	NPP 2021–2030	10 TIKSLAS. 10.3 uždavinys. Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms bei informuotumą ir pasirėngimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietinam pasipriešinimui	KM atliktas žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo tyrimas	KM
	Kompiuterinis raštingumas	3.5.3. Gyventojų bazinio kompiuterinio raštingumo lygis	NPP 2021–2030	3 TIKSLAS. 3.5 uždavinys. Įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą, siekiant asmens gebėjimų ir kvalifikacijos darnos su asmens, darbo rinkos ir aplinkos poreikiais	Eurostatas	ŠMSM

82 NPP taip pat 2.2. ir 2.5. uždaviniuose stebimi su skurdo rizika susiję rodikliai susiaurintose visuomenės grupėse: 2.2.1. 65 metų ir vyresnių asmenų skurdo rizikos lygis; 2.2.2. Asmenų, kurių veikla dėl sveikatos sutrikimų buvo apribota, skurdo rizikos lygis bei 2.5.1. Namų ūkių su vaikais skurdo rizikos lygis.

Sritis	Tema	Rodiklis	Strateginis dokumentas	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis
	Naudojimasis viešosiomis ir (ar) administracinėmis paslaugomis	8.6.2. Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis	NPP 2021–2030	8 TIKSLAS. 8.6 uždavinys. Gerinti viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybę, didinti jų prieinamumą ir patrauklumą	Lietuvos statistikos departamentas	VRM
Socialinė darna	Generalizuotas socialinis kapitalas	2.6. Socialinis kapitalas**	NPP 2021–2030	2 TIKSLAS. Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį	Legatum institutas	SADM
	Santykiai tarp skirtingų visuomenės grupių	4.3.1. Tolerancijos tautinėms mažumoms indeksas	NPP 2021–2030	4 TIKSLAS. 4.3 uždavinys. Skatinti visapusišką tautinių mažumų integraciją	Europos Komisija, Eurobarometras	KM
Pilietinis aktyvumas ir pasitenkinimas demokratija	Generalizuotas demokratijos vertinimas	Demokratijos indeksas*	Lietuva 2030	<i>Tai bendrasis strategijos vizijos įgyvendinimo pažangos rodiklis</i>	Economist Intelligence Unit	koordinuoja LRVK
	Generalizuota pilietinė galia	Pilietinės galios indeksas	Lietuva 2030 NPP 2021–2030	Sumani visuomenė 2 TIKSLAS. 2.7 uždavinys. Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą	Pilietinės visuomenės institutas	koordinuoja LRVK SADM
	Pilietinis dalyvavimas	2.7.1. Gyventojų, kurie yra dalyvavę mecenatystės, labdaros, savanorystės, bendruomeninėje veikloje, dalis	NPP 2021–2030	2 TIKSLAS. 2.7 uždavinys. Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą	Kultūros ministerijos tyrimas atliekamas kas 3 metus	KM
Pasitikėjimas institucijomis	Generalizuotas pasitikėjimas institucijomis	8.4.2. Gyventojų, per paskutinius 12 mėnesių dalyvavusių sprendžiant viešuosius vietos reikalus, dalis	NPP 2021–2030	8 TIKSLAS. 8.4 uždavinys. Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą	Gyventojų pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis ir aptarnavimo kokybės vertinimas [VRM apklausa]	VRM
		8.4.1. Gyventojų, pasitikinčių valstybės institucijomis ir įstaigomis, dalis	NPP 2021–2030	8 TIKSLAS. 8.4 uždavinys. Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą	Gyventojų pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis ir aptarnavimo kokybės vertinimas [VRM apklausa]	VRM
	Pasitikėjimas Vyriausybe	Visuomenės pasitikėjimas Vyriausybe	VPNJP 2020–2024	IX Misija (prioritetas) – Visuomenės poreikius atitinkantis viešasis sektorius	LRVK tyrimas	LRVK
	Pasitikėjimas teismais	8.1.1. Gyventojų, kurie pasitiki teismais, dalis	NPP 2021–2030 VPNJP 2020–2024	8 TIKSLAS. 8.1 uždavinys. Didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą VIII Misija (prioritetas) – Atkurtas pasitikėjimas teisingumo sistema	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas	TM

Sritis	Tema	Rodiklis	Strateginis dokumentas	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis
	Pasitikėjimas policija	10.8.1. Visuomenės pasitikėjimas policija, ne mažiau kaip, proc.	NPP 2021–2030	10 TIKSLAS. 10.8 uždavinys. Didinti viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumą ir veiksmingumą	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas	VRM
	Pasitikėjimas valstybine priešgaisrine gelbėjimo tarnyba	10.8.2. Visuomenės pasitikėjimas Valstybine priešgaisrine gelbėjimo tarnyba, ne mažiau kaip, proc.	NPP 2021–2030	10 TIKSLAS. 10.8 uždavinys. Didinti viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumą ir veiksmingumą	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas	VRM
Korupcija	Subjektyvus kyšių vertinimas	Gyventojų, manančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, dalis (proc.)	VPNJP 2020–2024	VIII Misija (prioritetas) – Atkurtas pasitikėjimas teisingumo sistema	STT tyrimas „Lietuvos korupcijos žemėlapis“	TM
Aplinkosauga	Subjektyvus prisidėjimas prie aplinkosaugos	6.11.3. Gyventojų, prisidedančių prie aplinkos saugojimo, dalis	NPP 2021–2030	6 TIKSLAS. 6.11 uždavinys. Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę	Gyventojų apklausa	AM
Geopolitinės orientacijos ir nuostatos užsienio politikos klausimais	Pritarimas Lietuvos užsienio politikai	9.1. Lietuvos gyventojų dalis, mananti, kad Lietuvos interesų tarptautinėje bendruomenėje įgyvendinimas yra užtikrintas	NPP 2021–2030	9 TIKSLAS. Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora	URM užsakoma gyventojų apklausa	URM
		Lietuvos gyventojų, manančių, kad Lietuvos diplomatinė tarnyba labai gerai, gerai atstovauja Lietuvos saugumo interesams, išnaudoja dvišalio ir daugiašalio bendradarbiavimo priemones bei NATO teikiamas galimybes, dalis (proc.)	VPNJP 2020–2024	XII Misija (prioritetas) – Stiprėjanti Lietuvos įtaka	URM tyrimas	URM
Grėsmių suvokimas ir atsparumas	Generalizuotas šalies saugumo vertinimas	10.2. Gyventojų, manančių, kad Lietuva – saugi šalis gyventi, dalis	NPP 2021–2030	10 TIKSLAS. Stiprinti nacionalinį saugumą	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas	VRM
			VPNJP 2020–2024	XI Misija (prioritetas) – Stipri ir saugi Lietuva		
	Atsparumas informacinėms grėsmėms	10.3.1. Visuomenės dalis, gebanti atpažinti vykdomas informacines atakas ir klaidinančią informaciją	NPP 2021–2030	10 TIKSLAS. 10.3 uždavinys. Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms bei informuotumą ir pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietinam pasipriešinimui	KAM gyventojų apklausa	LRVK
			VPNJP 2020–2024	XI Misija (prioritetas) – Stipri ir saugi Lietuva		
	Pasirengimas mobilizacijai	10.3.3. Lietuvos piliečių, žinančių, kaip reikia elgtis mobilizacijos atveju, dalis	NPP 2021–2030	10 TIKSLAS. 10.3 uždavinys. Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms bei informuotumą ir pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietinam pasipriešinimui	KAM gyventojų apklausa	KAM
	Valia ginti šalį	10.3.4. Lietuvos piliečių, pasirengusių ginti šalį, dalis	NPP 2021–2030	10 TIKSLAS. 10.3 uždavinys. Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms bei informuotumą ir pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietinam pasipriešinimui	KAM gyventojų apklausa	KAM
Pasirengimas ekstremalioms situacijoms	10.4.3. Gyventojų, žinančių, kaip elgtis ekstremaliųjų situacijų atvejais, dalis	NPP 2021–2030	10 TIKSLAS. 10.4 uždavinys. Užtikrinti efektyvų krizių nacionalinio saugumo srityje ir ekstremaliųjų situacijų valdymą bei jų prevenciją	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas	VRM	

Sritis	Tema	Rodiklis	Strateginis dokumentas	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis
	Atsakomybė už asmeninį turtą	10.4.4. Gyventojų, besirūpinančių savo ir savo turto saugumu, dalis	NPP 2021–2030			

* - Indeksas sudarytas iš 60 indikatorių, tarp kurių taip pat naudojami apklausų, tokių kaip, Pasaulio vertybių tyrimo, Eurobarometro, Azijos barometro (angl. Asian Barometer), Gallup polls, nacionalinių ir kitų, duomenys⁸³.

** - Tai yra sudedamoji Gerovės indekso (angl. Prosperity Index) dalis. Indeksas sudarytas iš 300 indikatorių, tarp kurių naudojami ir gyventojų apklausų duomenys. Socialinį kapitalą indekse sudaro 5 sritys: asmeniniai ir šeiminiai ryšiai, socialiniai tinklai, tarpasmeninis pasitikėjimas, institucinis pasitikėjimas bei pilietinis ir socialinis dalyvavimas. Šios socialinio kapitalo sritys apima 17 rodiklių, kurių didžioji dalis grįsti Gallup (14 rodiklių) bei Pasaulio vertybių tyrimo (1 rodiklis) duomenimis⁸⁴.

Parengė – STRATA pagal analizuojamuose strateginiuose dokumentuose pateiktus rodiklių sąrašus

83 Economist Intelligence. (2022). Democracy Index 2021: The China challenge. The Economist Intelligence Unit .

84 Legatum Institute. (2021). The Legatum Prosperity Index. A tool for transformation. Prieiga internetu: https://www.prosperity.com/download_file/view_inline/4429

3 priedas. Oficialiosios statistikos programoje vykdytų tyrimų apie šalies gyventojus inventorius

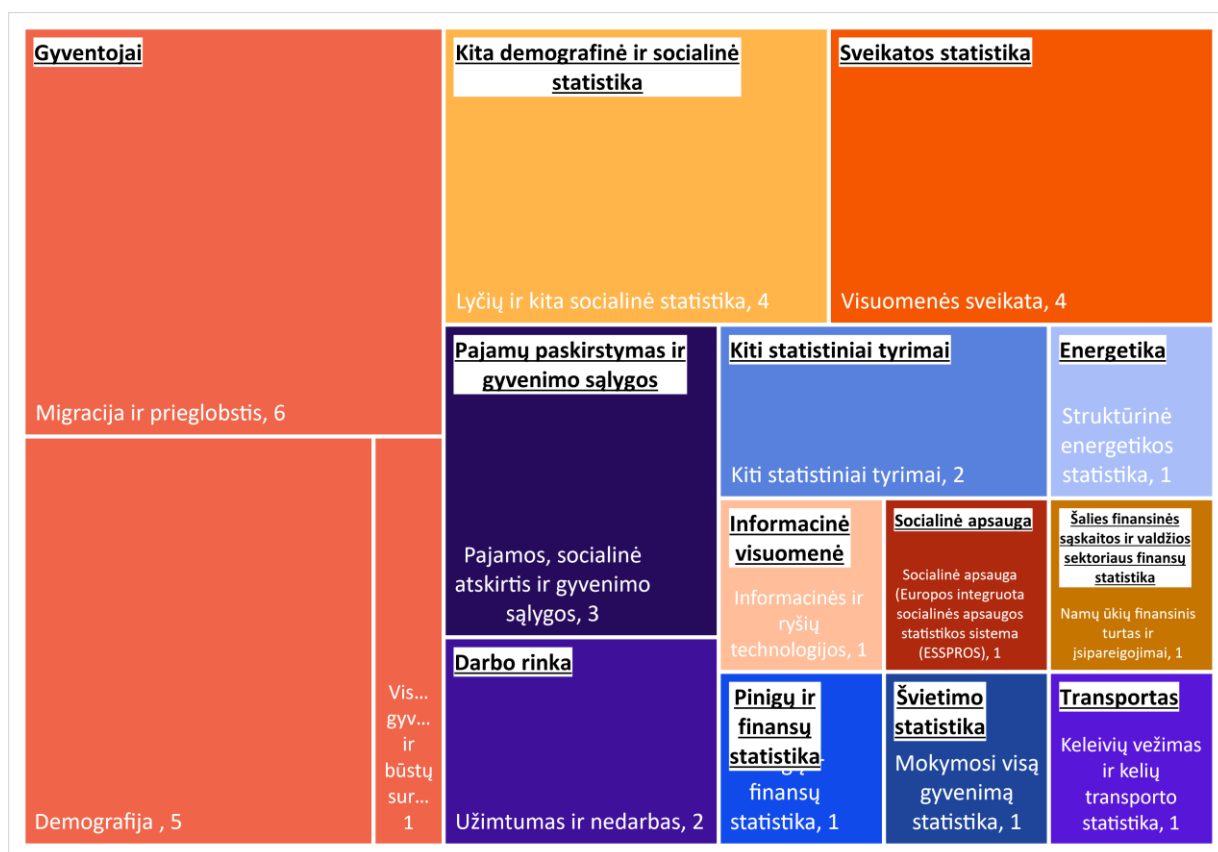
Inventorizuojant OS programoje vykdytus tyrimus apie šalies gyventojus buvo atrinkti statistiniai tyrimai, kurių statistinis stebėjimo vienetas yra fizinis asmuo ir / ar namų ūkis.

Inventorizuoti 55 skirtingi statistiniai tyrimai, įtraukti į 2018–2022 m. OSP. Inventorizacijos metu buvo renkami šie duomenys:

1. *bendra informacija apie tyrimus* (pavadinimas; už statistinio tyrimo atlikimą atsakinga oficialiąją statistiką tvarkanti įstaiga; statistinio tyrimo tikslas; statistinio tyrimo pagrindiniai rodikliai; statistinio tyrimo teisinis pagrindas; tyrimo atlikimo metai; statistinio tyrimo atlikimo periodiškumas);
2. *tyrimui atlikti reikalingos (panaudotos) lėšos (tūkst. eurų)*;
3. *tyrimo duomenų rinkimas* (kokiais duomenimis remiantis atliekamas tyrimas; kas tirama – gyventojai ar namų ūkiai; tyrimo tikslinė grupė; tyrimo geografinė aprėptis; respondentų atrankos būdas; tyrimo imtis; apklausos atlikimo būdas; kiek laiko vidutiniškai trunka apklausa; kokiomis kalbomis apklausiami respondentai);
4. *informacija apie klausimynus* (ar tyrimo klausimynas yra viešai prieinamas; kokia apklausos apimtis; kokios klausimų temos aprėpiamos).

Didžioji dalis inventorizuotų tyrimų 45 (82 proc.) sudaro demografinę ir socialinę statistiką, likusi dalis yra verslo statistika, Lietuvos banko atliekami statistiniai darbai (tyrimai) ir kitų sričių statistika. 4 pav. pateiktas apibendrintas OSP programoje vykdytų tyrimų apie šalies gyventojus temų ir potemių pasiskirstymas.

4 pav. Oficialiosios statistikos programoje vykdytų tyrimų apie šalies gyventojus temos ir potemės

* - Įtraukti (1) tik registrų duomenimis, (2) tik gyventojų (namų ūkių) bei (3) gyventojų (namų ūkių) ir registrų duomenimis grįsti tyrimai. Neįtraukti vienkartiniai tyrimai. Grafike pabrauktas baltame fone pavadinimas rodo temą (pvz., „Gyventojai“), o kvadratėliai su pavadinimais – atitinkamai sričiai priskiriamas potemės bei statistinių tyrimų, priskirtų atitinkamai potemei, skaičių (pvz., „Gyventojų“ temoje vykdoma iš viso 12 OSP tyrimų, priskiriamų migracijos ir prieglobščio, demografijos ir visuotinių gyventojų ir būstų surašymų potemėms).

Su suinventorizuotais OSP tyrimais ir jų apžvalga galima susipažinti:

1. [Suinventorizuotų OSP tyrimų apie šalies gyventojus sąrašas](#);
2. [Suinventorizuotų OSP tyrimų apie šalies gyventojus apžvalga](#).

4 priedas. Kartotinių ar longitudinių mokslinių tyrimų apie šalies gyventojus sąrašas

Sudarant kartotinių ar longitudinių tyrimų apie šalies gyventojus sąrašą buvo renkami šie duomenys:

1. *bendra informacija apie tyrimus* (pavadinimas; už tyrimo vykdymą Lietuvoje atsakinga(-os) įstaiga(-os) (jeigu buvo skirtingos - už paskutinę bangą atsakingą); nuo kada tyrimas yra įgyvendinamas Lietuvoje; tyrimo atlikimo Lietuvoje metai (paskutinės vykdytos bangos); tyrimo atlikimo periodiškumas; keliose tyrimo bangose dalyvavo Lietuva; tyrimo tikslas; aprėptis (nacionalinis / tarptautinis); ar tyrimas yra Europos MT Infrastruktūrų kelrodyje (ESFRI Roadmap); ar tyrimas yra nacionaliniame MT Infrastruktūrų kelrodyje);
2. *tyrimo duomenų rinkimas* (kas tiriama – individualūs gyventojai ar namų ūkiai; tyrimo tikslinė grupė; tyrimo imtis; tyrimo geografinė aprėptis; respondentų atrankos būdas; apklausos atlikimo būdas; kokiomis kalbomis apklausiami respondentai; kiek laiko vidutiniškai trunka apklausa);
3. *informacija apie klausimynus* (ar tyrimo klausimynas yra viešai prieinamas; kokia apklausos apimtis (kiek klausimų pateikiama respondentams (namų ūkiams); kokios klausimų temos yra nekintančios; kokios kintančios klausimų temos buvo įtrauktos (Lietuvoje);
4. *informacija apie tyrimo metu surinktus duomenis* (ar paskutinės apklausos bangos pirminiai duomenys yra prieinami viešai; kur yra saugomi pirminiai tyrimo duomenys; Jei tyrime LT dalyvavo kelis kartus, kur saugomi istoriniai duomenys).

Pagrindinis informacijos šaltinis renkant informaciją apie tyrimus – Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų duomenų archyvas (toliau – LiDA).

Su kartotinių ir longitudinių tyrimų sąrašu ir viešai prieinama informacija apie juos galima susipažinti – [Kartotinių ir longitudinių tyrimų sąrašas](#).

5 priedas. Valstybės institucijų užsakytų ar įgyvendintų apklausų inventorius

2022 m. liepos–rugsėjo mėn. STRATA su LRVK pagalba inicijavo valstybės institucijų užsakomų ir įgyvendinamų reprezentatyvių Lietuvos gyventojų apklausų, kurių rezultatai naudojami viešosios politikos formavimui, sprendimų priėmimui, institucijos veiklos planavimui, planavimo dokumentų rengimui, rezultatų ir veiklos įgyvendinimo stebėsenai, inventorizaciją. Apklausų inventorius naudotas siekiant ne tik surinkti informaciją apie institucijų užsakomas ir (ar) įgyvendinamas apklausas, bet ir esant galimybei identifikuoti su šių apklausų įgyvendinimu susijusias efektyvumo ir kokybės problemas, identifikuoti apklausų panaudojimo sritis įgyvendinant institucijoms priskirtas funkcijas ar veiklas, suprasti kokiose temose ar srityse yra vykdomos kartotinės visuomenės apklausos ir ar esant galimybei ateityje šios apklausos galėtų būti siejamos su planuojamu įgyvendinti Lietuvos ilgalaikiu socialiniu tyrimu (LIST). Peržvelgus viešai prieinamą informaciją apie pateiktas institucijų užsakytas ir (ar) įgyvendintas šalies gyventojų apklausas, buvo identifikuotos su apklausų kokybe susijusios problemos. Atsižvelgiant į tai tyrimo komanda parengė bendrąsias rekomendacijas ir gaires dėl reprezentatyvių šalies gyventojų apklausų užsakymo ir (ar) įgyvendinimo (žr. plačiau [2.3 dalį](#) bei [7](#) ir [8](#) priedus).

Sudarant valstybės institucijų užsakomų / įgyvendintų apklausų, kuriose tikslinė grupė buvo šalies gyventojai sąrašą buvo renkami šie duomenys:

- bendra informacija apie apklausą (informaciją bei duomenis pateikusių institucijų pavadinimas, apklausos pavadinimas, apklausą užsakiusios institucijos pavadinimas);
- apklausos įgyvendinimo / užsakymo dažnumas (vienkartinė ar kartotinė apklausa; apklausos įgyvendinimo metai; jei apklausa kartotinė – nuo kada atliekama; jei planuojama kartoti ateityje – prašyta tai identifikuoti);
- apklausos užsakymo apimtis (prašant nurodyti ar buvo užsakytos klausimyno sudarymo ir (ar) duomenų surinkimo ir (ar) analizės paslaugos);
- institucijų užsakomų apklausų įgyvendinimo kaina ir finansavimo šaltiniai;
- apklausų panaudojimo tikslai (pvz., ar duomenys naudoti NPP, PP, SVP įgyvendinimo stebėsenai ar kt. tikslais);
- apklausų rezultatų ir (ar) duomenų viešinimo faktas (jei ataskaitos viešinamos, prašyta pateikti nuorodas);
- esant galimybei tais atvejais, kai apklausų rezultatai buvo viešinami, atlikta papildomos informacijos paieška apie: apklausų tikslus, temas, klausimus, tikslines grupes, imties dydį, apklausos atlikimo būdą ir kt.

Taip pat renkant duomenis apie 2017–2022 m. užsakytas / įgyvendintas šalies gyventojų apklausas, institucijų buvo prašoma pateikti informaciją apie ateityje planuojamas užsakyti apklausas bei jei yra identifikuoti trūkstami duomenys ar informacija apie šalies gyventojus, juos taip pat nurodyti. Su suinventorizuotomis valstybės institucijų užsakytomis ar (ir) įgyvendintomis šalies gyventojų apklausomis, planuojamomis apklausomis bei trūkstamų duomenų ar (ir) informacijos apie šalies gyventojų sąrašu galima susipažinti – [Valstybės institucijų užsakomų gyventojų apklausų sąrašas](#).

6 priedas. Pastabos ir rekomendacijos 2021–2030 NPP tikslo ir uždavinio lygmens rodikliams, grįstiems šalies gyventojų apklausomis

11 lentelė. Pastabos ir rekomendacijos 2021–2030 NPP tikslo ir uždavinio lygmens rodikliams, grįstiems gyventojų apklausomis, kurias užsako ir (ar) įgyvendina pačios valstybės institucijos

Sritis	Tema	Rodiklis	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis	Pastabos
Subjektyvi gerovė	Asmens sveikata	2.10.2. Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, dalis	2 TIKSLAS. Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį. 2.10 uždavinys. Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą	Higienos institutas	SAM	Pastabų rodikliui neturime
Asmens tapatumas ir individuali raiška	Tautinis tapatumas	4.5.1. Visuomenės dalis, dalyvaujanti istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjanti pilietinį ir tautinį tapatumą	4 TIKSLAS. Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą. 4.5 uždavinys. Stiprinti istorinės atminties aktualizavimą visuomenėje	KM kas 3 metus atliekamas tyrimas	KM	Rodiklis sudarytas iš dviejų skirtingų apklausos klausimų (žr. KT tyrimo ataskaitą) - viename klausime buvo klausama apie istorinės atminties renginių lankymą, kitame apie pilietinio ir tautinio tapatumo puoselėjimą), be to, antrasis klausimas labai sudėtingai suformuluotas (nurodomi įvairūs tapatybės puoselėjimo pavyzdžiai, kurie gali gluminti respondentus). Siūlome atskirti tuos du klausimus ir 4.5 uždaviniui matuoti naudoti vieną rodiklį - visuomenės dalis, dalyvaujanti istorinės atminties įprasminimo renginiuose.
	Kalbinis tapatumas	4.7.1. Gyventojų, kuriems vartoti lietuvių kalbą yra patrauklu, dalis	4 TIKSLAS. Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą 4.5 uždavinys. Stiprinti istorinės atminties aktualizavimą visuomenėje	KM kas 3 metus atliekamas tyrimas	KM	Rodiklis sudarytas iš keturių skirtingų anketos klausimų (žr. KT tyrimo ataskaitą), kurie tik labai netiesiogiai matuoja (jei iš viso matuoja) lietuvių kalbos patrauklumą. Dalis klausimų yra apie taisyklingą kalbos vartojimą, o ne apie patrauklumą, kai kurie klausimai primeta

Sritis	Tema	Rodiklis	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis	Pastabos
						respondentams nuomonę, kad taisyklingas kalbos vartojimas yra tautiškumo požymis, ir pan. Siūlome atsisakyti šio jungtinio rodiklio kaip metodologiškai nepagrįsto. Siūlome jį keisti nauju LIST rodikliu – gyventojų, kuriems labai brangi arba brangi jų gimtoji kalba, dalimi.
	Dalyvavimas kultūroje	4.1. Gyventojų, kurie patys aktyviai dalyvauja kultūrinėse veiklose, dalis	4 TIKSLAS. Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą	Kultūros ministerijos tyrimas atliekamas kas 3 metus	KM	Pastabų rodikliui neturime
		4.2. Gyventojų, kurie per pastaruosius 12 mėn. vartojo bent 4 kultūros produktus / naudojami kultūros paslaugomis gyvai, dalis	4 TIKSLAS. Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą	Kultūros ministerijos tyrimas atliekamas kas 3 metus	KM	Pastabų rodikliui neturime
		4.1.2. Gyventojų, esančių mažiau palankiame kultūriniame kontekste, dalyvaujančių kultūrinėse veiklose, dalis	4 TIKSLAS. Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą. 4.1 uždavinys. Skatinti gyventojus dalyvauti kultūrinėse veiklose ir prisidėti prie kultūros plėtros	Kultūros ministerijos tyrimas atliekamas kas 3 metus	KM	Pastabų rodikliui neturime
Medijų ir informacijos vartojimas, raštingumas	Informacinis raštingumas	10.3.2. Visuomenės informavimo priemonių naudojimo raštingumo lygis	10 TIKSLAS. Stiprinti nacionalinį saugumą. 10.3 uždavinys. Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms	KM atliktas žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo tyrimas	KM	Tyrimo metodika šiek tiek pasenusi, nėra visai aišku, iš kokių tyrimo klausimų apskaičiuojamas rodiklis

Sritis	Tema	Rodiklis	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis	Pastabos
			bei informuotumą ir pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietinam pasipriešinimui			
Socialinė darna	Santykiai tarp skirtingų visuomenės grupių	4.3.1. Tolerancijos tautinėms mažumoms indeksas	4 TIKSLAS. Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą. 4.3 uždavinys. Skatinti visapusišką tautinių mažumų integraciją	Europos Komisija, Eurobarometras	KM	Remiantis pateikta informacija, rodiklis remiasi Europos Komisijos „Special Eurobarometer 437. Discrimination in the EU“ tyrimo duomenimis. Rodiklio apskaičiavimui naudojami duomenys remiantis atsakymais į klausimą apie „pasitikėjimą tautinių mažumų atstovu aukščiausiose šalies valdžios institucijose“. Atkreiptinas dėmesys, kad vienu klausimu paremtas rodiklis nėra indeksas. Taip pat parinkta klausimo formuluotė matuojamam NPP rodikliui yra per siaura, kad apimtų platų visuomenės požiūrį į tautines mažumas. Atsižvelgiant į tai, tolerancijos tautinėms mažumoms rodiklio stebėsenai rekomenduojame naudoti duomenis iš Lietuvos socialinių mokslų centro Sociologijos instituto Etninių tyrimų skyriaus vykdomos kasmetinės reprezentatyvios apklausos apie šalies gyventojų nuostatas dėl Lietuvoje gyvenančių įvairių žmonių grupių situacijos Lietuvoje ⁸⁵ . Šioje apklausoje naudojama Bogarduso skalė, leidžianti pamatuoti visuomenės toleranciją tautinėms mažumoms ir kitoms socialinėms grupėms platesniu, nei tik politinio atstovavimo aspektu (pvz., stebint gyventojų nuostatas apie gyvenimą kaimynystėje, darbą vienoje darbovietėje ir kt.).

85 Šis tyrimas atliekamas kasmet nuo 2005 m. Prieiga internetu: <http://www.ces.lt/veikla-2/ziniasklaidos-stebesena/visuomenes-nuomones-apklausa/>

Sritis	Tema	Rodiklis	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis	Pastabos
Pilietinis aktyvumas ir pasitenkinimas demokratija	Pilietinis dalyvavimas	2.7.1. Gyventojų, kurie yra dalyvavę mecenatystės, labdaros, savanorystės, bendruomeninėje veikloje, dalis	2 TIKSLAS. Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį. 2.7 uždavinys. Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą	Kultūros ministerijos tyrimas atliekamas kas 3 metus	KM	Pastabų rodikliui neturime
Pasitikėjimas institucijomis	Generalizuotas pasitikėjimas institucijomis	8.4.2. Gyventojų, per paskutinius 12 mėnesių dalyvavusių sprendžiant viešuosius vietos reikalus, dalis	8 TIKSLAS. Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą. 8.4 uždavinys. Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą	Gyventojų pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis ir aptarnavimo kokybės vertinimas [VRM apklausa]	VRM	Pastabų rodikliui neturime
		8.4.1. Gyventojų, pasitikinčių valstybės institucijomis ir įstaigomis, dalis	8 TIKSLAS. Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą. 8.4 uždavinys. Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą	Gyventojų pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis ir aptarnavimo kokybės vertinimas [VRM apklausa]	VRM	Jeigu rodiklis apskaičiuojamas pagal VRM apklausoje naudojamą klausimą „O vertinant apskritai, ar jūs visiškai pasitikite, greičiau pasitikite, greičiau nepasitikite ar visiškai nepasitikite valstybės įstaigomis?“, reikėtų patikslinti rodiklio įvardijimą - „Gyventojų, apskritai vertinant, pasitikinčių valstybės institucijomis, dalis“
	Pasitikėjimas teismais	8.1.1. Gyventojų, kurie pasitiki teismais, dalis	8 TIKSLAS. Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą. 8.1 uždavinys. Didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas	TM	Pastabų rodikliui neturime
	Pasitikėjimas policija	10.8.1. Visuomenės pasitikėjimas policija, ne mažiau kaip, proc.	10 TIKSLAS. Stiprinti nacionalinį saugumą. 10.8 uždavinys. Didinti viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumą ir veiksmingumą	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas	VRM	Pastabų rodikliui neturime

Sritis	Tema	Rodiklis	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis	Pastabos
	Pasitikėjimas valstybine priešgaisrine gelbėjimo tarnyba	10.8.2. Visuomenės pasitikėjimas Valstybine priešgaisrine gelbėjimo tarnyba, ne mažiau kaip, proc.	10 TIKSLAS. Stiprinti nacionalinį saugumą. 10.8 uždavinys. Didinti viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumą ir veiksmingumą	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas	VRM	Pastabų rodikliui neturime
Aplinkosauga	Subjektyvus prisidėjimas prie aplinkosaugos	6.11.3. Gyventojų, prisidedančių prie aplinkos saugojimo, dalis	6 TIKSLAS. Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui. 6.11 uždavinys. Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę	Gyventojų apklausa	AM	Trūksta informacijos, kokie duomenys naudojami šiam rodikliui
Geopolitinės orientacijos ir nuostatos užsienio politikos klausimais	Pritarimas Lietuvos užsienio politikai	9.1. Lietuvos gyventojų dalis, mananti, kad Lietuvos interesų tarptautinėje bendruomenėje įgyvendinimas yra užtikrintas	9 TIKSLAS. Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora	URM užsakoma gyventojų apklausa	URM	Abejotina, ar visuomenės nuomonė yra tinkamas rodiklis Lietuvos įtakos pasaulyje ir ryšių su diaspora vertinimui. Siūlytume atsisakyti šio rodiklio šiam tikslui vertinti.
Grėsmių suvokimas ir atsparumas	Generalizuotas šalies saugumo vertinimas	10.2. Gyventojų, manančių, kad Lietuva – saugi šalis gyventi, dalis	10 TIKSLAS. Stiprinti nacionalinį saugumą.	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas	VRM	Pastabų rodikliui neturime

Sritis	Tema	Rodiklis	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis	Pastabos
	Atsparumas informacinėms grėsmėms	10.3.1. Visuomenės dalis, gebanti atpažinti vykdomas informacines atakas ir klaidinančią informaciją	10 TIKSLAS. Stiprinti nacionalinį saugumą. 10.3 uždavinys. Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms bei informuotumą ir pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietinam pasipriešinimui	KAM gyventojų apklausa	LRVK	Iš apklausos matyti, kad buvo vertinamas ne realus visuomenės gebėjimas atpažinti informacines atakas ir klaidinančią informaciją, o gyventojų nuomonė apie savo gebėjimą atpažinti tokią informaciją. Šiam rodikliui trūksta validumo (abejotina, ar gyventojai objektyviai geba įsivertinti savo gebėjimus atpažinti dezinformaciją), todėl siūlome jo atsisakyti.
	Pasirengimas mobilizacijai	10.3.3. Lietuvos piliečių, žinančių, kaip reikia elgtis mobilizacijos atveju, dalis	10 TIKSLAS. 10.3 uždavinys. Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms bei informuotumą ir pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietinam pasipriešinimui	KAM gyventojų apklausa	KAM	Pastabų rodikliui neturime
	Valia ginti šalį	10.3.4. Lietuvos piliečių, pasirengusių ginti šalį, dalis	10 TIKSLAS. Stiprinti nacionalinį saugumą. 10.3 uždavinys. Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms bei informuotumą ir pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietinam pasipriešinimui	KAM gyventojų apklausa	KAM	Neaišku, kaip apskaičiuojamas rodiklis, nes KAM apklausoje yra du skirtingi klausimai apie gyventojų pasirengimą ginti šalį – taikiai ir ginklu. Be to, jų formuluotės taisytinės. Siūlytume naudoti naują LIST pasyvios arba aktyvios valios ginti rodiklį.
	Pasirengimas ekstremalioms situacijoms	10.4.3. Gyventojų, žinančių, kaip elgtis ekstremaliųjų situacijų atvejais, dalis	10 TIKSLAS. Stiprinti nacionalinį saugumą. 10.4 uždavinys. Užtikrinti efektyvų krizių nacionalinio saugumo srityje ir ekstremaliųjų situacijų valdymą bei jų prevenciją	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas	VRM	Pastabų rodikliui neturime
	Atsakomybė už asmeninį turtą	10.4.4. Gyventojų, besirūpinančių savo	10 TIKSLAS. Stiprinti nacionalinį saugumą.	VRM atliekamas gyventojų nuomonės	VRM	Pastabų rodikliui neturime

Sritis	Tema	Rodiklis	Pažangos sritis ar strateginis tikslas ar misija (prioritetas)	Rodiklio šaltinis	Už rodiklio stebėseną atsakingas strateginio valdymo sistemos dalyvis	Pastabos
		ir savo turto saugumu, dalis	10.4 uždavinys. Užtikrinti efektyvų krizių nacionalinio saugumo srityje ir ekstremaliųjų situacijų valdymą bei jų prevenciją	apie viešąjį saugumą tyrimas		

* - neįtraukti rodikliai, kurie yra grįsti gyventojų apklausomis, vykdomomis per oficialiosios statistikos programą (pvz., 7.2.1. Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį; Per paskutines 4 savaites besimokiusių asmenų dalis: 3.5.1. 25–34 metų; 3.5.2. 55–74 metų; 3.5.3. Gyventojų bazinio kompiuterinio raštingumo lygis; 8.6.2. Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis) bei tarptautinių ir nacionalinių indeksų, turinčių aiškią metodologiją, rodikliai (pvz., 2.5. Laimės indeksas; 2.6. Socialinis kapitalas; 2.7.3. Pilietinės galios indeksas).

7 priedas. Rekomendacijos valstybės institucijoms, užsakančioms reprezentatyvias šalies gyventojų apklausas

Šioje dalyje pateikiamos rekomendacijos, institucijoms, kurios pačios planuoja užsakyti reprezentatyvias šalies gyventojų apklausas. Šios rekomendacijos parengtos atsižvelgiant į konkrečias problemas, kurios išryškėjo atliekant 2017–2022 m. valstybės institucijų užsakytų visuomenės nuomonės apklausų reviziją. Rekomendacijos pateikiamos klausimų–atsakymų formatu.

Kada verta daryti visuomenės apklausą, o kada neverta?

Visuomenės apklausas yra naudingas įrankis, kai norime sužinoti, pvz., kaip visuomenė vertina valdžios institucijų darbą, arba kai norima įvertinti viešosios politikos rezultatus tose srityse, kur visuomenės nuostatos arba žinios yra svarbus viešosios politikos rodiklis, pvz., jei norime išsiaiškinti, ar ir kiek visuomenė yra pasirengusi ekstremalioms situacijoms.

Tačiau visuomenės apklausas netinka tais atvejais, kai:

- klausimas yra pernelyg sudėtingas ir dauguma žmonių neturi aiškios nuomonės tam tikru klausimu (pvz., ar Lietuva turėtų skirti daugiau dėmesio diplomatinio atstovavimo plėtrai Indijos – Ramiojo vandenyno regione);
- neįmanoma atlikti reprezentatyvios apklauso arba jos atlikimas būtų pernelyg brangus (pvz., užsienio lietuvių apklausa). Nereprezentatyvi apklausa ne tik bus bereikalingas lėšų švaistymas, bet ir suteiks klaidinantį vaizdą apie visuomenės nuostatas.

Rekomendacija: visuomenės apklausas užsakyti tik tais atvejais, jei tiriami pakankamai konkretūs ir aiškūs klausimai, kuriais žmonės turi nuomonę, arba jei visuomenės žinios, nuostatos ar elgesys yra viešosios politikos objektas. Be to, apklausą verta daryti tik tais atvejais, kai įmanoma atlikti reprezentatyvią apklausą.

Kada apklausa yra reprezentatyvi?

Reprezentatyvi apklausa leidžia atrinkus santykinai nedidelę gyventojų imtį (pvz., 1000 respondentų) daryti patikimas išvadas apie visą populiaciją (pvz., visus Lietuvos gyventojus). Imties reprezentatyvumą padeda pasiekti tikimybiniai (paremti tikimybių teorija) imties sudarymo metodai. Tokie metodai siekia užtikrinti, kad atranka būtų nešališka ir kiekvienas populiacijos vienetas, pvz., Lietuvos pilietis, turėtų šansą pakliūti į imtį (buityje šį principą atitinka loterija arba burtų traukimas).

Tokios imtys sudaromos naudojant tiriamosios populiacijos sąrašus, pavyzdžiui, gyventojų registrą, adresų registrą, įstaigos darbuotojų sąrašą ir pan. Galimi daugiapakopiai atrankos metodai, kai pirmiau tikimybinio būdu atrenkamos konkrečios vietovės, tada jose konkretūs adresai ir tada konkretūs namų ūkio gyventojai. Reprezentatyvios atrankos neįmanoma įgyvendinti tais atvejais, kai nėra įmanoma gauti pilnų tiriamos populiacijos sąrašų ir kontaktų (pvz., visų užsienio Lietuvos piliečių) ir nėra kito būdo, kaip užtikrinti visų tiriamųjų šansą dalyvauti apklausoje.

Atskirai verta aptarti internetinių apklausų reprezentatyvumą. Internetinėse apklausoje dažnai yra naudojamos vadinamosios respondentų panelės (angl. *online access panel*), t.y. grupės žmonių, kurie yra davę sutikimą dalyvauti apklausoje ir suteikę agentūroms savo el. pašto adresus ir kitus kontaktus. Darant apklausą imtis atrenkama tikimybiskai iš tokios panelės, tačiau pačios panelės dažniausiai sudaromos ne tikimybinės atrankos metodais, o kviečiant žmones patiems jose registruotis. Tokiu atveju pažeidžiamas tikimybinės atrankos principas ir imtis tampa šališka – ji atspindi ne visus Lietuvos gyventojus (ir netgi ne visus internetu besinaudojančius Lietuvos gyventojus), o tuos, kurie registruojasi tokiose panelėse. Todėl užsakant internetinį tyrimą reikia išsiaiškinti, koku būdu – tikimybinio ar ne – yra atrinkti respondentai į panelę.

Dar vienas svarbus reprezentatyvumo kriterijus yra atsakomumo lygis, t.y., koks procentas tyrimui atrinktų respondentų sutiko dalyvauti tyrime. Jei šis procentas žemas, tokia imtis blogai reprezentuos populiaciją, net jei

imtis atrinkta taikant tikimybinis metodus. Paprastai siekiama bent jau 50-60 proc. atsakomumo procento, tačiau pastaruoju metu visame pasaulyje krentant atsakymo lygiui, kartais pasitenkinama ir gerokai žemesniais procentais (pvz., 20 proc.).

Rekomendacija: užsakant tyrimą reikia siekti, kad imtis būtų sudaryta tikimybinės atrankos principais ir kad atsakomumo procentas būtų kuo didesnis.

Kokio dydžio imtis reikalinga, kad apklausa būtų reprezentatyvi?

Reprezentatyvumas pirmiausia priklauso nuo imties sudarymo metodo, tačiau nuo imties dydžio priklauso tyrimų rezultatų paklaida. Kuo didesnė reprezentatyvi imtis, tuo mažesnė rezultatų paklaida ir tikslesnės tyrimo išvados, ir atvirkščiai – kuo mažesnė imtis, tuo didesnė rezultatų paklaida ir mažiau tikslios tyrimo išvados.

Įprastai atliekant visuomenės nuomonės apklausą yra apklausama ne mažiau kaip 1000 gyventojų. Toks imties dydis lemia maždaug 3 proc. paklaidą (tai reiškia, kad tikroji vertė gali būti 3 proc. punktais didesnė arba mažesnė už apklausoje nustatytąją). Apklausus tik 500 gyventojų, paklaida didėja iki maždaug 4,3 proc., apklausus 200 gyventojų – net iki 6,8 proc. Verta atkreipti dėmesį į tai, kad paklaidos dydis labai mažai priklauso nuo tiriamosios populiacijos dydžio. Tai reiškia, kad norint atlikti reprezentatyvią Vilniaus ar 10 kartų mažesnio Alytaus gyventojų apklausą su standartinė 3 proc. paklaida, reikės labai panašaus dydžio imties kaip ir darant visų Lietuvos gyventojų apklausą (Lietuvoje - 1067, Vilniuje - 1065, o Alytuje - 1046).

Rekomendacija: užsakant Lietuvos gyventojų ar konkrečios vietovės gyventojų apklausą reikia siekti ne mažiau nei 1000 respondentų imties. Jei siekiama didesnio rezultatų tikslumo, reikia didinti imtį (pvz., iki 1500 respondentų). Jeigu tyrime norima giliau analizuoti įvairias populiacijos grupes (pavyzdžiui, skirtingo amžiaus, skirtingo išsimokslinimo ar gyvenamosios vietovės grupes), o ne tik gauti bendrą gyventojų nuomonės pasiskirstymo paveikslą, taip pat reiktų didinti imtį, pvz., iki 2000-3000 respondentų.

Koks apklausos būdas yra tinkamas?

Apklausą galima vykdyti įvairiais būdais: apklausėjui susitinkant tiesiogiai su respondentu namuose (ar kitoje apklausos atlikimo vietoje), skambinant telefonu, siunčiant anketą paštu ar pakviečiant sudalyvauti internetinėje apklausoje. Koks apklausos būdas yra tinkamiausias, labai priklauso nuo tiriamos populiacijos ir klausimyno specifikos.

Tiesioginis interviu gyventojų namuose iki šiol vertinamas geriausiai, nes juo pasiekiamas didžiausias atsakomumo procentas. Be to, tik tiesioginio interviu metodu įmanoma atlikti ilgą apklausą (ilgesnę nei 15 min.). Tačiau tiesioginio interviu metodas yra brangus ir užtrunka santykinai ilgai, be to, juo sunkiau pasiekti tam tikras mobilias gyventojų grupes (pvz., jaunus žmones, verslininkus). Dar vienas tokių apklausų trūkumas – galimas apklausėjo efektas, kai respondento atsakymus gali iškraipyti apklausėjas (šiam efektui sumažinti labai svarbus tinkamas apklausėjų apmokymas ir kontrolė, kurią, deja, užtikrina ne visos apklausų agentūros).

Šiuo metu labai populiarėja internetinės apklausos. Tai greitas ir patogus būdas gauti duomenis. Tačiau šis metodas nevienodai tinka visoms populiacijoms. Atliekant reprezentatyvias Lietuvos gyventojų apklausas, vyresnio amžiaus, regionų gyventojai, mažiau išsimokslinę, žemesnio socialinio-ekonominio statuso žmonės yra mažiau pasiekiami internetu ir mažiau reprezentuojami imtyje, o tai gali reikšmingai mažinti tyrimo išvadų patikimumą. Be to, kaip jau minėta, internetinėse apklausoje imtis gali būti nereprezentatyvi ir dėl jos sudarymo metodo.

Telefoninės apklausos taip pat atrodo labai patrauklus kainos ir greičio požiūriu apklausos būdas. Tačiau telefoninėse apklausoje galima paklausti tik nedaug ir tik labai nesudėtingų formuluočių klausimų. Jų trukmė paprastai būna ne ilgesnė nei 10-15 min.

Atliekant reprezentatyvius visuomenės tyrimus, siekiant pasiekti visas populiacijos grupes, vis dažniau taikomi mišrūs apklausos metodai: dalis gyventojų yra apklausama internetu, o dalis tiesioginio interviu būdu ar

telefonu. Tačiau kombinuoti skirtingus apklausos metodus yra sudėtinga, dažnai nuo to nukenčia apklausos reprezentatyvumas, gali pasitaikyti rezultatų nuokrypių, nulemtų skirtingų apklausimo būdų.

Rekomendacija: nėra vieno geriausio apklausos atlikimo būdo; renkantis apklausos būdą reikia atsižvelgti į tyrimo apimtį, pobūdį, tiriamosios populiacijos specifiką ir, žinoma, turimą tyrimo biudžetą.

Kaip formuluoti klausimus?

Gerai žinomas posakis apie apklausas – „kaip paklausi, tą ir gausi“. Tinkamai suformuluoti klausimą nėra tokia paprasta užduotis, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Čia paminėsime keletą aspektų, į ką vertėtų atkreipti dėmesį mėginant įvertinti klausimų formuluočių tinkamumą.

- Sudarant atsakymų į klausimą sąrašą turi būti tiek atsakymų variantų, kad visi respondentai galėtų rasti jiems tinkamą atsakymą.

Pavyzdžiui:

Ar jūs šiuo metu dirbate apmokamą darbą? Kuris iš pateiktų variantų geriausiai apibūdina dabartinę jūsų situaciją (yra pagrindinis jūsų užsiėmimas)?

- Samdomas darbuotojas
- Pats sau darbdavys
- Bedarbis (-ė) bedarbė
- Moksleivis (-ė), studentas (-ė) – pagrindinis užsiėmimas yra mokymasis (nedirba)
- Pensininkas (-ė) – šiuo metu niekur nedirba

Jeigu pateikiami tik šie atsakymo variantai, tai žmonės, kurie atlieka karo tarnybą, namų šeimininkės ir kiti nerastų jiems tinkamo atsakymo varianto. Geriau būtų tokia klausimo formuluočių:

Ar jūs šiuo metu dirbate apmokamą darbą? Kuris iš pateiktų variantų geriausiai apibūdina dabartinę jūsų situaciją (yra pagrindinis jūsų užsiėmimas)?

- Samdomas darbuotojas
- Pats sau darbdavys
- Bedarbis (-ė) bedarbė
- Moksleivis (-ė), studentas (-ė) – pagrindinis užsiėmimas yra mokymasis (nedirba)
- Pensininkas (-ė) – šiuo metu niekur nedirba
- Kariškis**
- Namų šeimininkas (ė), prižiūri vaikus ar kitus asmenis**
- Serga ilgalaikę (lėtinę) ligą arba yra neįgalus / neįgali (niekur nedirba)**
- Kita (Nurodyti, jei netinka nė vienas iš pateiktų)**

- Klausimo formuluočių negali būti tendencingos, kreipiančios į tam tikrą atsakymą:

Pavyzdžiui,

„Ar sutinkate, kad Lietuva, laikydamasi tarptautinių įsipareigojimų ir stiprindama Europos saugumą viduje ir išorėje, turėtų didinti Lietuvos karių ir civilių dalyvavimą tarptautinėse misijose?“

Geriau būtų:

„Ar, Jūsų manymu, Lietuva turėtų didinti Lietuvos karių ir civilių dalyvavimą tarptautinėse misijose?“

- Rekomenduojama vertinimo skalėse naudoti ne skaitinius, o žodinius vertinimo reikšmių variantus.

Pavyzdžiui,

„Pasakykite, kaip jūs vertinate Lietuvos valdžios institucijų darbą šiose srityse ....? Įvertinkite skalėje nuo 1 iki 10, kiek jūs asmeniškai pasitikite kiekviena iš institucijų, kurias aš išvardinsiu? 1 skalėje reiškia, kad jūs visiškai nepasitikite institucija, o 10 – kad jūs visiškai ja pasitikite.“

Skalės trūkumas – ji neturi vidurinės reikšmės (jeigu žmogus valdžios institucijų darbą vertina vidutiniškai, kaip žinoti, kokią reikšmę jis pasirinko – 5 ar 6? Painiavos neišsprendžia ir skalė, kurioje prašoma vertinti nuo 0 iki 10. Tokiose skaitinėse skalėse yra neaišku, ką žmonės turi omenyje, kai renkasi 0, 4, 8 ar bet kurią kitą reikšmę.

Todėl rekomenduotume naudoti vertinimo skalę, kur visos vertinimo reikšmės yra apibrėžtos žodžiu:

Pasakykite, kaip jūs vertinate Lietuvos valdžios institucijų darbą šiose srityse – labai gerai, gerai, vidutiniškai, blogai ar labai blogai?

- Klausime nereikėtų naudoti dvigubų teiginių arba vienu klausimu klausti apie skirtingus dalykus.

Pavyzdžiui:

Kiek jūs sutinkate su šiuo teiginiu: „Man asmeniškai svarbu vartoti taisyklingą lietuvių kalbą, nes taip saugome savo tautiškumą“.

Klausimo trūkumai: klausimas susideda iš kelių skirtingų dėmenų – teiginio „man asmeniškai svarbu vartoti taisyklingą lietuvių kalbą“, numanomo teiginio, kad respondentui svarbu saugoti tautiškumą, ir priežastinio ryšio tarp taisyklingo lietuvių kalbos vartojimo ir tautiškumo. Neaišku, ką j tokį klausimą turėtų atsakyti žmogus, kuris pritaria tik vienai teiginio daliai, o nepitaria kitai, pvz., jam svarbu vartoti taisyklingą lietuvių kalbą, bet jam nerūpi saugoti tautiškumą, arba jis nemano, kad taisyklinga kalbos vartoseną lemia ar rodo tautiškumą.

Geriau būtų klausti atskirų klausimų:

Kiek jūs sutinkate ar nesutinkate su šiais teiginiais:

„Man asmeniškai svarbu vartoti taisyklingą lietuvių kalbą“

„Man svarbu saugoti tautiškumą“

„Taisyklingas lietuvių kalbos vartojimas yra tautiškumo požymis“

- Ar reikia palikti respondentams galimybę neatsakyti į klausimą ar pateikti atsakymą „Nežinau“?

Jeigu numanoma, kad tam tikra dalis respondentų gali neturėti žinių ar patirties, kuri leistų jiems atsakyti į klausimą, rekomenduojama apklausoje palikti respondentams galimybę pasirinkti atsakymą „Nežinau“. Nepalikus tokio atsakymo varianto, respondentai pažymės bet kurį kitą atsakymo variantą, nors jis ir neatitiks jų pozicijos, ir tai sumažins gautų tyrimo išvadų patikimumą.

8 priedas. Techninės specifikacijos, užsakant apklausas viešųjų pirkimų būdu, rengimo gairės

Šiose gairėse pateikiama informacija aktuali užsakant tiesiogines apklausas, kai jas įgyvendina apklausėjas respondento namuose ar kitoje aplinkoje užduodant klausimus iš standartizuoto klausimyno. Vis tik didelė dalis gairių (pvz., populiacijos sąrašo pasirinkimas, atrankų sudarymas ar realizuotos imties dydis) pritaikomos ir kitiems apklausų vykdymo būdams, tokiems kaip internetinės savipildos apklausos, anketavimas, apklausos paštu ar apklausos telefonu. Gairėse trumpai pristatomos pagrindinės apklausos dalys, su atrankos procesu susiję aspektai, išryškunami svarbiausi apklausos vykdymo, duomenų kontrolės, apklausos duomenų ir kitos susijusios medžiagos aspektai. Taip pat pateikiami du realūs, kokybiškai parengti apklausų techninių specifikacijų pavyzdžiai.

Su gairėmis galima susipažinti – [Techninės specifikacijos rengimo gairės](#).

Kuriame pamatus pagrįstiems ir
įžvalgiems viešosios politikos sprendimams